

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

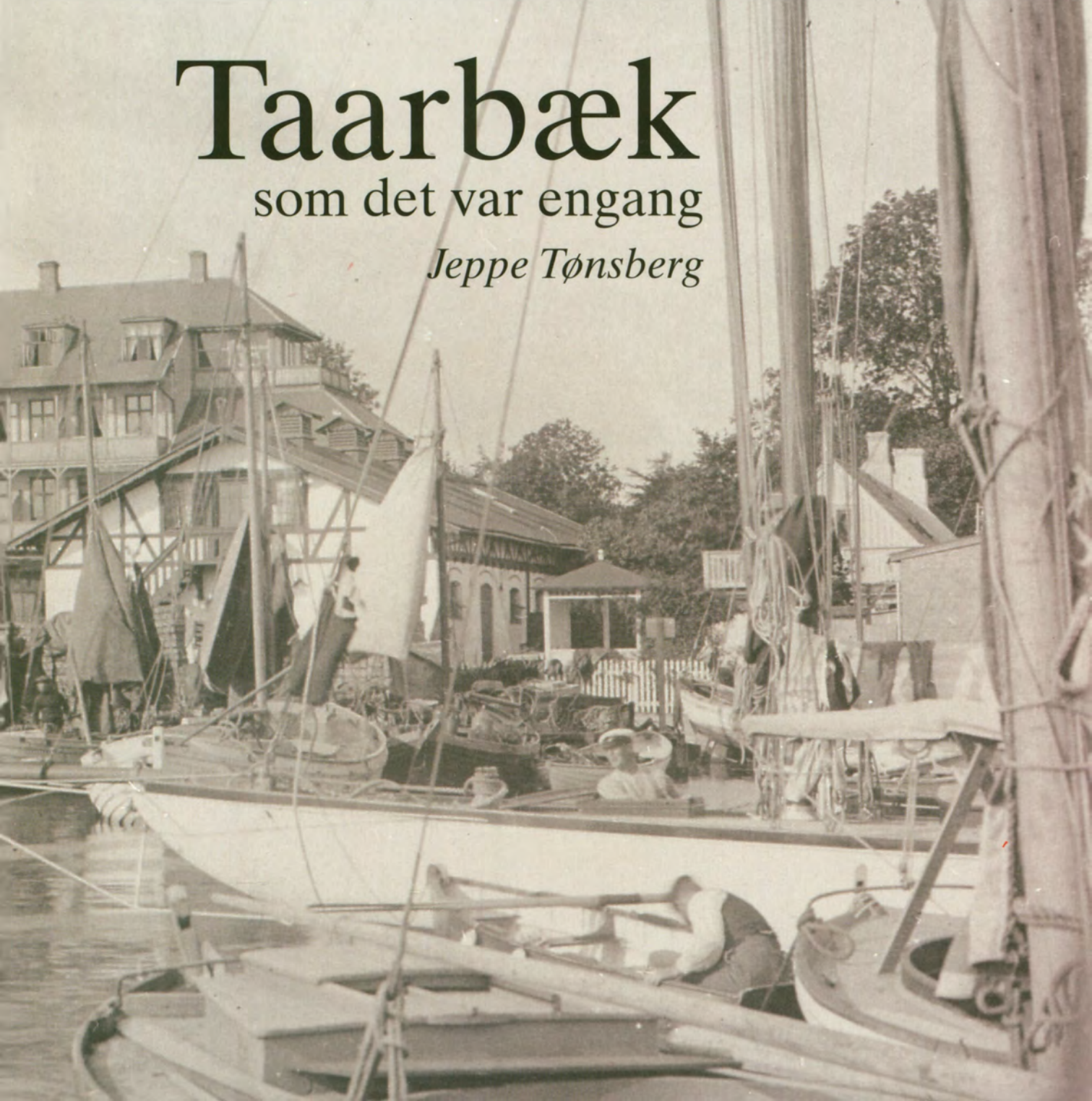
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Taarbæk

som det var engang

Jeppe Tønsberg

Taarbæk

som det var engang

Jeppe Tønsberg

Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune

2014

Jeppe Tønsberg

Taarbæk – som det var engang

Lyngby-Bogen 2014

Lyngby-Bogen redigeres af arkivar cand.mag. Lise Skjøt-Pedersen
og udgives af Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune

Papiret er 115 g Profisilk

Sat og trykt hos A. Rasmussens Bogtrykkeri, Ringkøbing

i 2000 eksemplarer

Ekspedition: Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv, Lyngby Hovedgade 2, 2800 Kongens Lyngby, telefon 4588 4383, telefax 4588 8627, e-mail: stadsarkivet@ltk.dk

ISBN 978-87-87298-47

ISSN 0107-7848

Omslaget viser både i Taarbæk Havns nordlige bassin (inderhavnen) omkring 1915 med Taarbæk Kro og Hotel i baggrunden. Den hvide sejlbåd på forsiden er Christian den Tiendes "Rita", hvor skipperen, Theodor Petersen, sidder i lugen foran masten (se også illustrationen side 134). På bagsiden ses helt til venstre den villa, som nu er Taarbæk Sejlklubs klubhus. Den åbne udsigtspavillon øverst i Taarbæk Hotels tårn viser, at fotografiet er fra før branden i 1918, hvor en del af hotellet blev ødelagt.

Indholdsfortegnelse

Forord.....	5
Taarbæk Samlingen	8
<i>Af Peter Hjalff</i>	
Taarbæk fra fortid til nutid	11
Veje og huse i Taarbæk.....	20
Fuglene.....	26
 <i>Erhvervene</i>	
Taarbæk Havn.....	28
Fiskeriet og fiskerne	40
Butikkerne og de handlende	50
Byens håndværker	62
Trafikken til og fra Taarbæk.....	68
 <i>Mødestederne</i>	
Taarbæk Skole.....	80
Taarbæk Asyl.....	88
Taarbæk Kirke og Kirkegård.....	90
Taarbæk Kro og Hotel.....	100
Foreninger og Mødesteder	112
Taarbæk og sejlsporten	122
Christian X og Taarbæk	134
Kommunale forhold	136
 <i>Feriemiljøet</i>	
Ny Taarbæk og Springforbi.....	148
Strandmøllen	158
Pensionaterne i Taarbæk	160
Taarbæk Søbad.....	166
Klampenborg og Bellevue	168
 Litteratur om Taarbæk	174
Navneregister	175

Huse ved Taarbæk Havn. Tegning af Mads Stage 1984, tilhørende Lyngby-Taarbæk Kommunes Kunstfond. (Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Borgmesterens forord

Taarbæk var jubilæernes by i 2014. Derfor er Taarbæk et naturligt emne for årets Lyngby-Bog. På denne måde ønsker årbogens udgiver, Historisk-topografisk Selskab, at give sit bidrag til markeringen af Taarbæks jubilæer. Med udgivelsen af Lyngby-Bogen udfører selskabet en opgave for Lyngby-Taarbæk Kommune. Derfor kan denne bog også betragtes som en hilsen fra kommunen til Taarbæk i anledning af jubilæerne.

Bogen har samtidig det formål at gøre opmærksom på Taarbæk Samlingen, der snart kan fejre sit 25 års jubilæum. Taarbæk Samlingen indsamler gamle fotografier og andet historisk materiale fra Taarbæk. Derfor er Taarbæk Samlingen en værdifuld samarbejdspartner for Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv i arbejdet med at sikre det historiske materiale og den historiske viden om Taarbæk. Samarbejdet har ført til denne bog med dens mange billeder, og hvad enten det originale foto stammer fra Taarbæk Samlingen eller fra Stadsarkivet, er alle bogens illustrationer nu tilgængelige enten i original eller i kopi begge steder.

Taarbæk Samlingen drives af en lille flok ildsjæle i Taarbæk. De bruger meget af deres fritid eller pensionisttilværelse på at indsamle materiale til Taarbæk Samlingen, og det er imponerende, hvor meget de har samlet – både fotos og genstande.

Jeg vil gerne her takke Taarbæk Samlingens frivillige for deres arbejde for at bevare denne del af Taarbæks kulturarv. Den er lige så vigtig som Taarbæks gamle huse, det gamle havne- og fiskermiljø og byens skikke og traditioner. Og den er med til at sikre, at også de andre vigtige dele af Taarbæks kulturelle arv får den opmærksomhed, de fortjener.

Når folk ikke kan komme for at se Taarbæk Samlingens materiale på stedet, fordi der simpelt hen ikke er

plads til publikum, må Taarbæk Samlingen selv komme ud til publikum og vise sig frem. Det er allerede sket med en udstilling på Frieboeshvile i jubilæumsåret; men nu går vi et skridt videre med denne bog, som kan bringe over 100 af Taarbæk Samlingens bedste billeder med forklaring helt ind i folks eget hjem. Måske kan bogen endda en stund tage opmærksomheden fra fjernsynet eller pc'en. Og bogen kan tages frem igen og igen – det er netop det særlige ved bogen som formidlingsform.

*Sofia Osmani
Borgmester*

Det centrale Taarbæk og Ny Taarbæk med en del af Dyrehaven set fra luften i 2005. Yderst til venstre ses lidt af ældreboligerne ved Bindebølls Hus. Helt ud til kysten ses det gamle landsted "Christiansro". Ud til havnen ligger Taarbæk Skole med de tre gavle, Taarbæk Sejlklubs hvide klubhus og

Taarbæk Kros lave bygninger. Bagved ligger de store boligejendomme Taarbækhøj (t.v.) og Taarbæk Have. I baggrunden til venstre ses de hvide villaer langs Taarbækdalsvej. Inde i Dyrehaven ses Taarbæk Kirke under renovering. (Arne Magnussen foto, Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Taarbæk Samlingen

Af Peter Hjalp, formand for Taarbæk Samlingen

Taarbæk Samlingen blev stiftet i 1991; men det lokalhistoriske arbejde i Taarbæk går langt tilbage i 1900-tallet. Allerede i 1955 blev der lavet en udstilling om dele af byens historie; men selvfølgelig især fokuseret om fiskeriet og havnen. Blandt de væsentlige kræfter bag udstillingen var sognets daværende præst Paul Gamrath, ligesom tidligere stadsingeniør J. A. C. Rastrup (på det tidspunkt formand for Historisk-Topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk kommune) var involveret. Fra midten af 1900-tallet havde en af Taarbæk Samlingens stiftere, Birthe Rasmussen, altid skiftende vinduesudstillinger i Havnekiosken på Nordre Molevej

i Taarbæk; men det ophørte, da Taarbæk Samlingen fik fast udstilling på skolen.

Frem til 1991 blev der i forbindelse med flere forskellige aktiviteter i byen koblet den lokalhistoriske dimension til på forskellig vis. Bl.a. indgik den lokalhistoriske dimension i Taarbæk Grundejer og Kommunalforenings udstilling i 1970, ligesom Birthe Rasmussen lavede en lokalhistorisk udstilling i forbindelse med Taarbæk Fiskeres Sangforening Brages 100 års jubilæum i 1981. Ved den lejlighed udgav man jubilæumsskriftet: Taarbæk Fiskeres Sangforening Brage 1881-1981. Blade af Taarbæk sogns historie II.

Taarbæk Samlingen finansieres stort set udelukkende af private midler. Den har til formål at indsamle og registrere ting, beretninger og billeder samt formidle viden om disse og om lokalsamfundets historie. Samlingen driver et arkiv, hvor genstandene opbevares. Vi modtager fiskenet, strygeruller, beretninger og især fotografier fra gamle og yngre taarbækkere. Samlingen er i sit arbejde fokuseret på Taarbæk by og sogn; men den er en forening af frivillige, der selv bestemmer, hvilke problemstillinger samlingen skal beskæftige sig med.

Fra 1990 og frem til 1996 (incl.) havde Taarbæk Samlingen en fast udstilling i eget lokale på Taarbæk Skole. Udstillingen indgik som en del af undervisningen, så eleverne fik en viden om lokalsamfundets historie. Samlingen indgik endvidere fra 1991 som en del af Taarbæk Kulturcenter. I 1996 måtte Taarbæk Samlingen opgive sin faste udstilling på skolen, fordi lokalet skulle bruges til almindeligt klasselokale.

I seks år fra 1996 til 2002 blev samlingens genstande og billeder opbevaret i et kælderrum uden mulighed

Hans Topsøe-Jensen var en drivende kraft i det lokalhistoriske arbejde i Taarbæk i 1980'erne. Han havde været præsident for Sø- og Handelsretten og havde derfor en flot uniform. Den brugte han, da han var kustos i udstillingen i Bindeshølls Hus i 1981.

for at blive udstillet, men i 2002 lykkedes det at etablere en permanent udstilling i »Skomagerhuset«, Taarbæk Strandvej 94. Huset var på knap 100 m² og eksisterer ikke mere. Det lå helt ud til Taarbæk Strandvej, hvor en del af skolen, »glasburet«, ligger i dag. I »Skomagerhuset« havde Taarbæk Samlingen dels en udstilling om fiskerne og havnen og dels en udstilling om forretningerne i Taarbæk. I slutningen af 2004 måtte samlingen forlade »Skomagerhuset«, fordi det skulle rives ned for at give plads til udbygningen af Taarbæk Skole.

Siden da har samlingens genstande været opbevaret i et kælderrum, som foreningen lejer. Samtidig har foreningens medlemmer ledt med lys og lygte efter et fast udstillingslokale og bedre arbejdsfaciliteter; men det har hidtil desværre været forgæves. Kun én gang om året kommer dele af samlingens arkivalier frem.

Efter tiden i »Skomagerhuset« har Taarbæk Samlingen hvert år udstillet et par dage om ugen i ca. fire uger årligt omkring sommerferiens afslutning eller lige efter. Vi har valgt konkrete temaer ud, som hvert år har dannet rammen om udstillingen og så suppleret med en meget stor del af samlingens billedmateriale.

Temaerne vælges ud fra, hvad vi har af materiale, hvad der er aktuelt, og hvad medlemmerne ønsker at udstille. De temaer, vi har valgt, har de enkelte år været:

2014: Taarbæk skole (delvis »kopi« af den udstilling, som samlingen lavede for skolen i anledning af 100 års jubilæet for den grå skolebygning.)

Taarbæk kirke

Taarbæk havn

Taarbæk Sejlklub

2013: Frejas Sal (damekoret i Taarbæk)

Byfester i Taarbæk

Taarbæk skole (bygningen)

2012: Pensionater i Taarbæk

Værksteder og håndværkere

Taarbæk Fiskeres Sangforening Brage

(herrekoret i Taarbæk)

Taarbæk Tennisklub

Strandmøllen

2011: Husene i Taarbæk – før og nu

Arnes bar

2010: Forretningerne i det gamle Taarbæk

2009: Taarbæk havn

Fiskere og fiskerkoner

Taarbæk Hotel

Taarbæk Skole

2008: 100 året for Taarbæk Sogns seneste løsrivelsesforsøg fra Lyngby-Taarbæk

Taarbæk Idrætsforening 100 år.

2007: Forretningerne i det gamle Taarbæk

Birthe Rasmussen og hendes mand Kjeld i Havnekiosken omkring 1980.

Havnekiosken på Nordre Molevej med en af Birthe Rasmussens vinduesudstillinger i 1981.

Udstillingerne har altid været pænt besøgt. Vores tællinger viser, at der i gennemsnit har været knap 100 besøgende om året. Dette skal ses i sammenhæng med, at byen har 1.500 indbyggere.

Som en yderligere del af i Taarbæk Samlingens formidlingsvirksomhed skriver vi små artikler i Taarbæknyt om forskellige lokalhistoriske emner. Vi udlåner nogle af vores malerier. I øjeblikket er 22 af samlingens malerier og et tilsvarende antal fotografier ophængt i fælleslokalet i Bindesbølls Hus. De viser alle en række forskellige motiver fra det gamle Taarbæk. Desuden udlåner vi et »fotografi« med et motiv fra Taarbæk havn til Taarbæk Sejlklub.

Peter Hjalp

”Taarbæk Nyt” - Taarbæks største avis

Siden 1973 har Taarbæk haft sin egen avis, som i dag husstandsomdeles i byen med nyhedsstof fra foreninger, kirke og interessegrupper m.fl.

Det begyndte i 1961 med udgivelsen af et duplikeret månedligt medlemsblad ”Nyt fra TIF – udgivet af Taarbæk Idrætsforening.” Det blev redigeret af bl.a. postbud Niels Jensen, der dengang var bestyrelsesmedlem i idrætsforeningen, og som fra 1965 var chefredaktør på bladet.

I 1973 blev Idrætsforeningens blad afløst af ”Taarbæk Nyt”, der blev udgivet af Idrætsforeningen, Taarbæk Sejlklub, Sangforeningen Brage, Grundejerforeningen og Tennisklubben. Niels Jensen fortsatte som redaktør.

Taarbæk Kirke og Menighedsråd valgte i 1992 at op-høre med udgivelsen af et husstandsomdelt kirkeblad. I stedet blev kirken medudgiver af Taarbæk Nyt, der fra at være et medlemsblad nu blev en husstandsomdelt lokalavis. Taarbæk Nyt udgives af 21 foreninger m.fl. og har stadig Niels ”Post” Jensen som chefredaktør.

Pensioneret postbud Niels Jensen (”Niels Post”) og hans hustru Birthe, der er Taarbæk Samlingens arkivar, 2014.

Taarbæk fra fortid til nutid

Taarbæk nævnes første gang i 1613, altså i Christian IV's tidlige regeringstid, hvor det staves Thorbeck. Taarbæk var navnet på den bæk, som kommer inde fra Dyrehaven, og som i dag er rørlagt i to grene under hhv. Taarbækdalsvej og Edelslundsvej. Da Taarbæk Havn blev bygget i midten af 1860'erne, løb de to grene af bækken i åbne render, der samledes og løb ud i havnen.

Taarbæk betyder ikke Thors Bæk. Navnet er tidligere blevet fortolket som "den snavsede bæk" afledt af det gammeldanske ord torth, snavs. Vi kender ordet fra begrebet "tort og svie". Når bækken blev opfattet som snavset, kunne det skyldes mange visne blade og grene i vandet, fordi bækken kom inde fra Dyrehaven. Men dette kendetegn kan også gælde mange andre vandløb.

Imidlertid nævnes bækkens navn i 1624 som Tornbeck, og i den seneste oversigt over egnens stednavne fortolkes navnet som afledt af det gammeldanske ord torn, tjørn – altså "Tjørnebækken", hvilket giver en mere stedsbeskrivende forklaring på bækkens navn (Bent Jørgensen 2006).

Gennem det meste af 1600-tallet boede der sandsynligvis kun enkelte personer i Taarbæk; men i 1682 var der i "Thorbecks Huuse" fire huse med tilhørende jord og otte nyopførte huse uden jord. Taarbæks vækst netop på dette tidspunkt kan sættes i forbindelse med nedlæggelsen af landsbyen Stokkerup ved Dyrehavens udvidelse i 1670. Måske var det nogle af Stokkerups indbyggere, der bosatte sig ude ved kysten og blev fiskere. Fiskerlejet havde i 1682 seks store sildebåde og syv mindre både.

Forholdene i Taarbæk gennem 1700-tallet er dårligt belyst i kilderne; men i de bevarede folketællinger får vi meget præcise beskrivelser af byens indbyggere og

deres erhverv. Den første bevarede folketælling er fra 1787 (se s. 40), og de følgende fra 1801, 1834 og 1840. Herefter har der været afholdt folketællinger hvert 10. år frem til midten af 1900-tallet.

Taarbæk defineres i denne bog som strækningen Klampenborg (Bellevue) – Taarbæk – Ny Taarbæk – Springforbi – Strandmøllen.

Fra begyndelsen af 1800-tallet får vi langt flere oplysninger om Taarbæks fysiske miljø. Beskrivelser af byens huse findes systematisk fra 1792 i brandtaksationerne, fotografier bliver almindelige fra 1860'erne (s. 28), lokale aviser er udkommet siden 1872, kommunale byggesager er komplet bevaret fra omkring 1900, og der er udkommet lokale vejvisere regelmæssigt siden 1910.

I årene 1863-65 skete der markante forbedringer af forholdene i Taarbæks daglige liv. I 1863 kom der jernbane mellem København og Klampenborg, i 1864 fik byen kirke og i 1865 havn. Blandt fiskerlejerne langs Nordsjællands Øresundskyst dannede Taarbæk forbillede på disse tre områder. (Havne er nævnt s. 20. Der kom kirker i Humlebæk 1868, Vedbæk 1871, Egebæksvang 1896. Kystbanen åbnede 1897).

Det er ikke for meget sagt, at den moderne tid i Taarbæk begyndte med disse forbedringer. Fiskeriet var urgammelt i Taarbæk, men fik et stort løft med havnen. Ferielivet var ganske vist indvarslet i 1831 (s. 153) og begyndte stærkt med Klampenborg Badeanstalt i 1845 (s. 168-72); men det tog for alvor fart med jernbanen i 1863 og blev en katalysator for den videre forbedring af såvel sociale forhold som sanitære og forsyningstekniske anlæg. Kirken betød mindre afhængighed af Lyngby, navnlig med tilføjelsen af den lokale kirkegård i 1905 og sogneværdigheden i 1907.

Taarbæk er en by med mange gamle huse; men det gamle fisker- og sommerhusmiljø er truet af behov for

større og mere moderne boligforhold. Folk vil gerne bo i de idylliske omgivelser, som de imidlertid selv er med til at forringe.

I de seneste årtier er der sket en kraftig fortætning af bebyggelsen i Taarbæk og Ny Taarbæk. Derimod er omtrent al bebyggelse i Springforbi fjernet til fordel for en park. Lyngby-Taarbæk Kommunes matrikelkort fra 1916 med husnavne er fordelt på bogens midtersider. De giver et godt overblik over den ældre bebyggelse i Taarbæk, som den har set ud gennem store dele af 1800- og 1900-tallet, og som den optræder i bogens illustrationer.

"Marine ud for Taarbæk en sildig Eftermiddag". Maleri af Carl Baagøe 1861. De gule huse bag flagstangen med splitflaget hører til Klampenborg Badeanstalt (s. 368-75). Hjuldampere er "Horatio" (udsnit s. 70). (Privateje).

"En sildefangst bringes i land. Taarbæk" er malet af Jul. Friedländer i 1823 og tilhører Thorvaldsens Museum. Billedet gengiver naturligvis ikke et autentisk miljø. Det er komponeret i et atelier og beregnet til at skulle sælges og ophænges som udsmykning af en væg i et rigt privat hjem. Men det idylliske motiv med de velklædte fiskere er sammensat af en lang række enkeltscener, der sandsynligvis bygger på skitser tegnet i marken, så måske er nogle af detaljerne rigtige. De forholdsvis fladbundede fiskerbåde, der kunne trækkes op på stranden, med deres firkantede røde sejl kendes i hvert fald også fra senere afbildninger. Det er interessant at se, at fiskerbåde øjensynlig allerede i 1823 var indregistrerede erhvervsfartøjer, som skiltet ved bådens stævn viser.

"En sildefangst" antyder, at fiskeriet fra Taarbæk mest handlede om sild; men i virkeligheden betød rødspætter og torsk mere for fiskernes økonomi. Fangsten i 1823 kender vi ikke; men i året 1834 blev der i Taarbæk fanget 550 tønder sild (616.000 stk.) til en værdi af 5.225 rigsdaler, 2000 tøn- der torsk (800.000 stk.) til 8.000 rigsdaler og 600 tønder rødspætter (576.000 stk.) til 9.600 rigsdaler. Desuden blev der fanget hvillinge og skrubber.

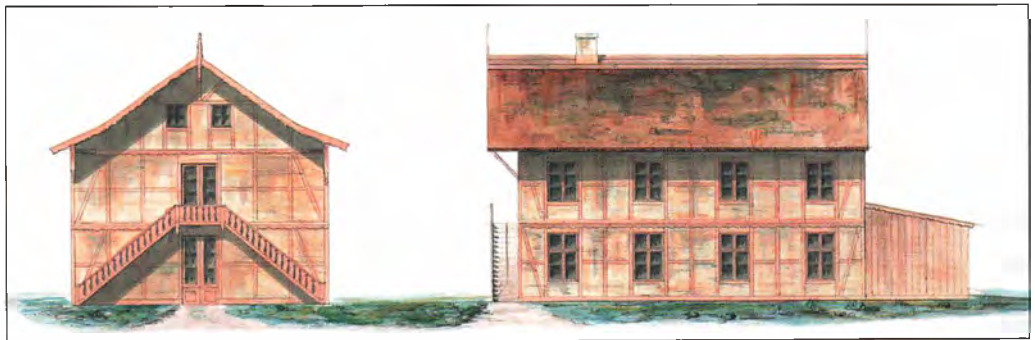

"Parti af "Nordskrænten" i Ny Taarbæk, set fra Kammerherre Wolffhagens Have." Tegning af professor F. C. Kiærskou 1888. (Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Taarbæk Strand i 1863 på det sted, hvor kort efter Taarbæk Havn blev bygget. Til højre ses den daværende Taarbæk Skole, det tidligere landsted "Neptunus". Maleri af Carl Baagøe. (Privateje).

M. G. Bindsbølls originale tegning til "Damebadeanstalten på Christiansro" i Klampenborg 1845 (nu "Bindsbølls Hus"; jf. s. 120). (Danmarks Kunstbibliotek, Samlingen af Arkitekturtegninger).

Blandt de mange berømte danske kunstnere, der omtrent alle før eller senere har malet et motiv fra Dyrehaven (uanset hvor de ellers plejede at male), ser vi her Taarbæk Kirke malet af Albert Gottschalk i 1902. Kirken lå endnu på dette tidspunkt frit på en lille slette i skoven, som billedet viser. Billedet tilhører Lyngby-Taarbæk Kommunes Kunstfond. (Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Taarbæk fra fortid til nutid

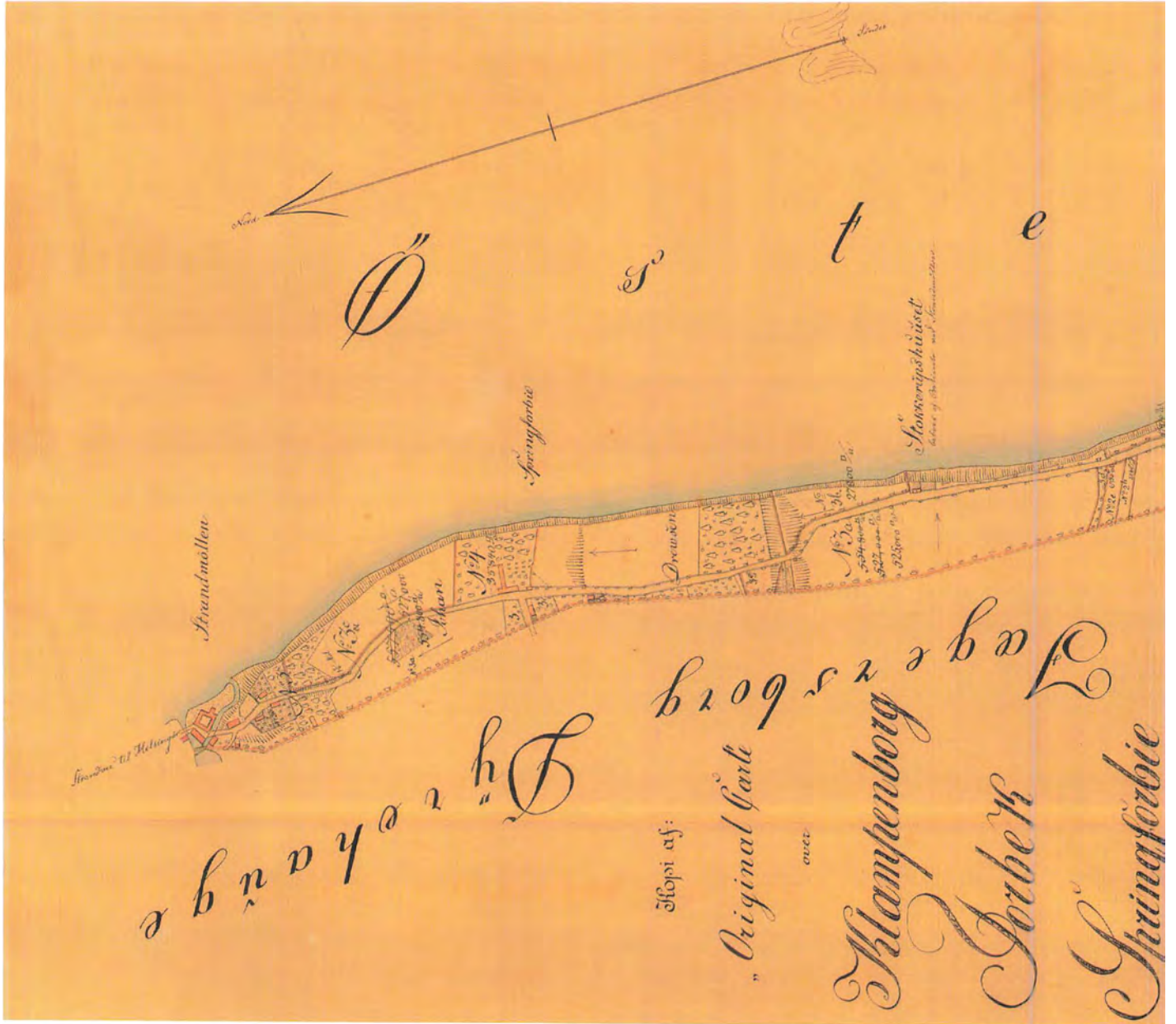
Taarbæks befolkning siden 1787

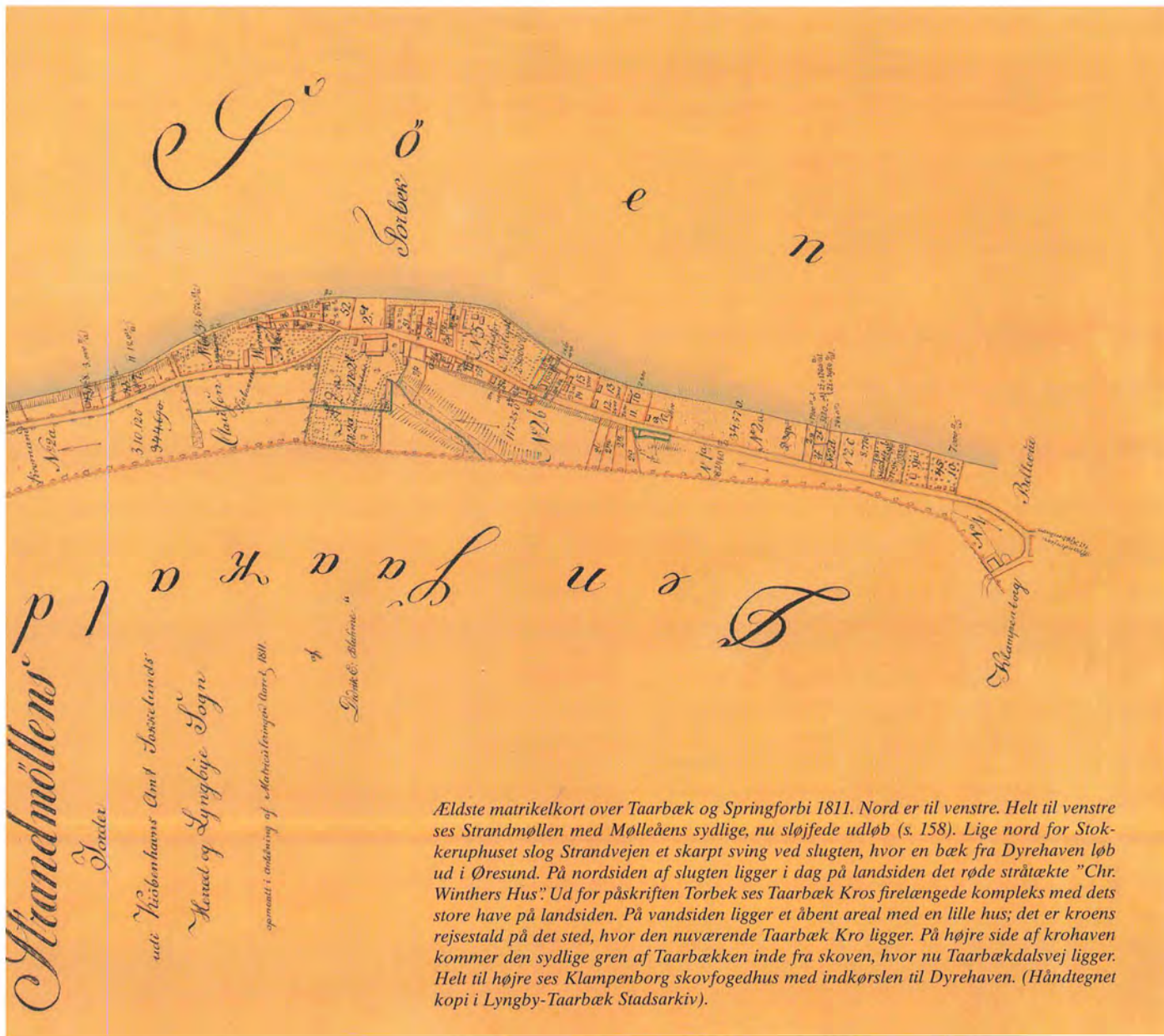
År	Lyngby-Taarbæk Heraf	
	Kommune	Taarbæk
1787	1.763	170
1801	1.984	213
1834	2.719	384
1840	3.035	432
1845	3.448	540
1850	3.623	503
1855	3.769	508
1860	3.977	612
1870	4.296	709
1880	4.823	868
1890	5.415	778
1901	7.734	1.031
1906	8.605	993
1911	9.317	1.224
1916	10.895	1.864
1921	12.168	1.825
1925	13.889	1.929
1930	15.312	1.969
1935	20.452	2.100
1940	28.782	2.316
1945	34.531	2.525
1950	45.964	2.855
1955	56.929	2.824
1960	63.712	2.739
1965	65.015	2.572
1970	61.516	2.208
1975	56.568	2.055
1980	52.013	1.824
1985	50.225	1.772
1990	49.317	1.668
1995	49.578	1.692
2000	50.609	1.695
2005	51.921	1.644
2010	52.761	1.591
2014	54.781	1.591

Kilde: 1787-1890 folketællingslisterne, 1901 Københavns Amts Avis 6.1.1901, 1906-1960 Statistiske Meddelelser, 1965-1995 Statistisk Årbog for København, 2000-2014 Lyngby-Taarbæk Kommunes Folkeregister og Statistikbanken. (Taarbæk Sogn samme folketal 2010 og 2014). Tallene for 1787-1906 omfatter Taarbæk Skoledistrikt, d.v.s. uden Raadvad. Tallene for 1911-2014 gælder Taarbæk Sogn, der også omfatter Raadvad med dets nu ca. 100 og tidligere op til 300-500 beboere.

Udsnit af jagtkort fra omkring 1690 med et stykke af Dyrehaven og Øresundskysten. Kortet findes i Rigsarkivet og er det ældste pålidelige kort over bl.a. Lyngby-Taarbæk. Taarbæk er vist som en bebyggelse med mange huse, men også Stokkerup er nævnt på kortet, selv om landsbyen på dette tidspunkt var forladt. Der er også vist bebyggelse i Springforbi, og Strandmøllen er nævnt som papirfabrik.

Veje og huse i Taarbæk

I modsætning til landbrugets landsbyer, der ofte går tilbage til middelalderen, er de danske fiskerlejer opstået senere, typisk i 1500-tallet. Ved Øresundskysten gælder det f.eks. Gilleleje (nævnt første gang 1536), Aalsgaard, Hellebæk og Snekkersten (alle 1582), Espergærde (1560), Sletten (1562). Vedbæk og Taarbæk er yngre, de nævnes begge første gang i 1613. Kun Skovshoved er ældre (nævnt første gang 1275).

Det typiske vejnet for et fiskerleje er en større vej parallelt med kysten med en række stikveje ned til stranden. Det kan man ikke slutte ud fra fiskerlejerne langs Øresundskysten, hvis vejnet under alle omstændigheder har måttet underordne sig den gennemgående landevej langs kysten, Strandvejen.

Taarbæks vejnet med den lange hovedgade Taarbæk Strandvej og de mange små stikveje ned til stranden og havnen er imidlertid et udpræget eksempel på et fiskerleje, hvor adgangen til stranden og vandet var afgørende. Man fiskede direkte fra stranden, hvor man også trak båden op ud for sit hus. Et egentligt centrum fik fiskerlejerne først, da der i anden halvdel af 1800-tallet blev bygget havne: Taarbæk 1864, Skovshoved 1869, Gilleleje 1870, Snekkersten 1874, Sletten 1879, Espergærde 1883. Vedbæk fik først sin havn i 1917-19 og Rungsted i 1918-23.

Når man ser på oversigtskortet på side 23 over Taarbæk, optræder det decentrale, kamformede vejnet tydeligt. På grund af Taarbæks indeklemte beliggenhed mellem Dyrehaven og Øresund kunne dette vejnet ikke udvikles ret meget ud for havnen, da den blev bygget i 1860'erne og udvidet i 1880'erne; men det er alligevel her, at man ser et egentligt vejsystem på landsiden af Taarbæk Strandvej.

De mange stikveje på landsiden af Strandvejen i Ny Taarbæk optræder først i anden halvdel af 1800-tallet,

hvor denne del af byen blev anlagt. Her skyldes stikvejene, at de dybe grunde langs Strandvejen ind imod skoven blev udstykket som "kotelet-grunde", d.v.s. de inderste grunde ligger for enden af lange indkørsler ind forbi de yderste grunde. Tendensen fortsætter stadig i denne bydel, der i de seneste årtier har oplevet en voldsom fortætning. Det sker i skarp modsætning til den ligeledes voldsomme frilægning, der har fundet sted i Springforbi-området umiddelbart nord for Ny Taarbæk med Trepilevej som skillelinje.

Strandvejen og Taarbæk Strandvej

Taarbæk Strandvej blev en selvstændig vej i forhold til Strandvejen, da den nye Strandvej bag om Taarbæk blev anlagt i 1935. I den første lokale vejviser fra 1896 har ejendommene på Strandvejen gennem Taarbæk og Springforbi ikke numre. De nævnes fortløbende fra syd mod nord med husets og/eller ejerens navn, opdelt i to rækker efter vejens hhv. venstre og højre side. I den næste vejviser fra 1898 er der indført husnumre på vejene i Lyngby, men ikke i Taarbæk. Her blev husnumre først indført i 1904. Fra 1910 er der udkommet årlige vejvisere for Lyngby-Taarbæk Kommune. I 1910 gik Taarbæk Strandvej fra Klampenborg til Strandmøllen med numrene 39-237 på landsiden og 16-152 på vandsiden. Nr. 39 og 16 er stadig de laveste numre på Taarbæk Strandvej. Nr. 237 var Strandmøllen og nr. 152 Strandmøllekroen. Denne nummerering anvendtes i vejviseren frem til 1934. Bortset fra enkelte senere justeringer anvender vejviseren fra 1935 samme nummerering som i dag, hvor de ulige numre på Taarbæk Strandvej slutter mod nord med nr. 119 og de lige numre med nr. 146. De højere numre blev i 1935 ændret, så f.eks. Taarbæk Strandvej 140 blev til Strandvejen 724 (Bøje Benzons villa "Ny Stokkerup", som er den eneste bevarede ejendom på østsiden af Strandvejen i Springforbi).

På østsiden af Taarbæk Strandvej ligger fra syd:

Lars Carls Vej (anlagt før 1910, efter fisker og barber Lars Carlsen (1795-1861)).

Skærsommervej (før 1910, efter villaen "Skærsommer" (Taarbæk Strandvej 48)).

Ole Steffens Vej (før 1910, efter fisker Ole Steffensen (1789-1878)).

Sommervej (før 1910).

Kildevej (før 1910, efter Taarbæk Kilde ud for Taarbæk Strandvej 60).

Søvej (før 1910, måske efter villaerne "Søbo" og "Søborg").

Axel Løvdals Vej (1980, efter skovfoged og sognerådsmedlem Axel Løvdal (1882-1961)).

Fønssvej (1980, efter Pension Fønss opført 1903 nedrevet 1978).

Christiansrovej (før 1910, efter lyststedet Christiansro opført antagelig 1737).

Becksvej (før 1910, efter førstelærer ved Taarbæk Skole Søren Beck (1809-89)).

Molevej.

Havnevej (før 1910 Molevej, 1941 Havnevej).

Nordre Molevej (før 1896 Havnevej, 1941 Nordre Molevej).

Nordlyvej (før 1896, efter villaen "Nordly").

Villa Maud, Taarbæk Strandvej 42, er bygget i 1869. De to bevaringsværdige sidehuse blev revet ned i 2012 for at give plads til indkørslen til de udstykkede ejendomme i det gamle landsteds tidligere have. Det ene af sidehusene, sandsynligvis bindingsværkshuset, lå oprindeligt på Hven, men blev flyttet til Taarbæk. Der findes to versioner af historien – enten blev huset vundet i kortspil af en taarbækker, eller også tilhørte det en pige, der giftede sig med en taarbækker. I hovedbygningen boede i vinteren 1888 den svenske forfatter August Strindberg til leje med sin familie.

På vestsiden af Taarbæk Strandvej (Strandvejen) ligger Bødkerbakken (før 1898, efter bødkermester Edw. Fagerlund (1820-87).

Taarbækdalsvej (1881 Asylvej, 1926 Taarbækdalsvej, østlige del fra 1934 Skovvej).

Skovvej (før 1910, den østlige del var før 1934 en del af Taarbækdalsvej).

Lindevej (1921).

Edelslundsvej (før 1910, efter villaen "Edelslund").

Domusvej (ca. 1900, efter villaen "Domus").

Lorentzensvej (før 1896, efter købmand F. C. Lorentzen (1836-97)).

Taarbæk Parcelvej (før 1896 Jørgensensvej efter malermester P. C. S. Jørgensen (1831-1903), før 1910 Parcelvej, 1977 Taarbæk Parcelvej).

Kirkevej (før 1877 Kapelvejen, før 1896 Kirkestien, før 1910 Kirkevej, opr. adgangsvej til Taarbæk Kirke).

Eremitagevej.

Trepilevej (mellem 1874 og 1877, efter Trepilelågen).

Springforbivej (1911, efter kroen "Springforbi" nævnt 1682).

Axel Løvdals Vej er opkaldt efter statsskovfoged Axel Løvdal (1882-1961), der boede i skovfogedboligen i Klampenborg. Axel Løvdal var medlem af Lyngby-Taarbæk Sogneråd i årene 1925-54 og leder af den konservative opposition op til 1950. Da De Konservative vandt kommunalvalget i 1950, stod Axel Løvdal til at skulle være sognerådsformand; men han syntes, at han var blevet for gammel, og valgte at vige pladsen for sin yngre partifælle Paul Fenneberg.

Nordlyvej er opkaldt efter huset "Nordly" (Nordlyvej 9), der er opført i 1895.

Bombegrunden

Parkanlægget på Taarbæk Strandvej 40 (matr.nr. 2 ei) har i folkemunde fået navnet "Bombegrunden". Navnet henfører til begivenheder under 2. Verdenskrig, hvor bygningerne på grunden blev sprængt i luften.

Indtil 1944 lå her sommervillaen "Søvang", der var opført i 1843 som et af de første lyststeder på Taarbækdals strandgrund. Bygherren var hofbagermester Wilhelm Piper fra København. Efter flere ejerskifter købte vekselerer I. S. Salomonsen ejendommen som sommerbolig i 1880, og hans datter Mathilde Heckscher arvede den i 1925. På grund af den tyske besættelse af Danmark 1940-45 og truslen mod de danske jøder om deportation til koncentrationslejre flygtede hun til Sverige i oktober 1943.

Huset stod nu tomt, og ejeren gav tilladelse til, at organisationen "Holger Danske", der var en del af frihedsbevægelsen, anvendte huset. De benyttede ejen-

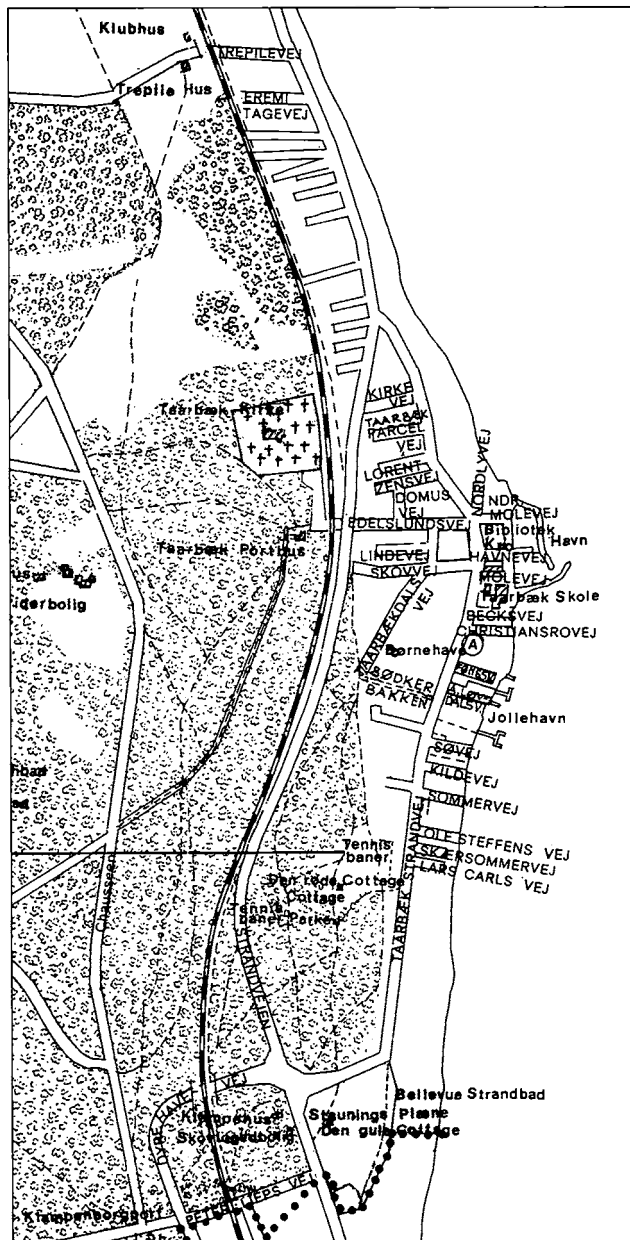
dommen i flere perioder i 1944. Det er blevet fortalt, at gruppen modtog våben fra både, der kunne sejle ind til "Søvang"s have, hvorefter de skjult af høje plankeværker om haven kunne bære dem op i ejendommens stald.

Det tyske politi havde fattet mistanke til huset og undersøgte det natten mellem den 9. og 10. november 1944. Der blev fundet våben og oplysninger, men ingen personer. Huset blev sprængt i luften af besættelsesmagten dagen efter, den 11. november 1944.

Sprængningen var effektiv, og hele bygningen var jævnet med jorden, da Lyngby Brandvæsen ankom. En brand i ruindyngen blev slukket, og der blev tilkaldt folk fra Strandvejsgasværket for at afbryde gasforsyningen. Desuden måtte brandvæsenet have assistance fra kommunens vejafdeling for at få ryddet vejen ud for ejendommen. Beboerne i de omkringliggende huse

Kortskitsen viser veje og stier i Taarbæk syd for Trepilevej, d.v.s. bydelene Taarbæk og Ny Taarbæk samt lidt af Klampenborg. (Kortbilag til Lyngby-Bogen 1992).

Kildevej er opkaldt efter Taarbæk Kilde, der udspringer tæt ved vej-kanten ud for Taarbæk Strandvej 60.

havde inden sprængningen fået besked om at åbne deres vinduer, men alligevel blev mange ruder knust ved eksplosionen.

I 1948 blev ejendommen solgt til staten, og Lyngby-Taarbæk Kommune fik mulighed for at omdanne haven til et offentligt anlæg med en lille badestrand.

Cottageparken

I den sydlige ende af Taarbæk mellem Strandvejen og Taarbæk Strandvej ligger Cottageparken. I parken ligger Taarbæk Tennis Klubs baner og klubhus, og her ligger også restauranten Den Røde Cottage. I dette område lå i årene 1845-1937 Klampenborg Badeanstalt med sine bygninger (jf. nedenfor side 170-71), og det er disse bygninger, der har givet parken dens navn. Husene var tegnet af arkitekten M. G. Bindesbøll i stil med små engelske landhuse, såkaldte cottages. Det var et let og elegant byggeri, delvis af træ, som kun var beregnet til

Sydligst på den daværende Taarbæk Strandvej havde finansmanden C. F. Tietgen et beskedent landsted, som han i 1892 solgte til Klampenborg Badeanstalt, der rev det ned til fordel for den såkaldte Strandpavillon (s. 176). (Det Kongelige Bibliotek).

at bruges som ferieboliger om sommeren. Ingen af beboelseshusene er bevaret. Den Røde Cottage var dengang en del af badeanstaltens restauration og café. Den Gule Cottage, som ligger på Staunings Plæne, var partnerbolig og lå ved hovedindgangen til badeanstalten.

Til venstre: Landstedet "Søvang", Taarbæk Strandvej 40, før 1916. På billedet ses ejeren, etatsråd J. S. Salomonsen, og hans hustru Zerline. Huset blev sprængt i luften i 1944, og den ubebyggede grund har siden heddet "Bombegrunden".

Dyrlægegården (Taarbæk Strandvej 69) tilhørte den samme familie fra 1838, hvor Niels Lorentzen købte et fæstehus på Taarbækdals grund, frem til 1970. Hans søn vognmand Anders Lorentzen byggede flere huse på grunden, som i 1856 blev udvidet op til skrænten bagved. Fra 1906 boede først svigersønnen dyrlæge P. C. Jacobsen og derefter hans søn dyrlæge Lorenz Jacobsen på ejendommen, der i 1970 blev overtaget af Lyngby-Taarbæk Kommune. Niels Lorentzen havde endnu en søn, vognmand Lorentz Lorentzen, hvis søn, dyrlæge Niels S. Lorentzen, har skrevet nogle meget læseværdige erindringer om Taarbæk (se litteraturlisten).

Fuglene

Når man første gang kommer til Taarbæk, undrer man sig over de mange store malerier af fugle på husmurene. Det er ganske almindelige fugle, måske med overvægt af svømmefugle som måger og ænder, og naturligt gengivet. Det overraskende er fuglemaleriernes størrelse og antal.

Kunstnerne, der har malet fuglene, er tegneren og scenografen Jørn Mathiassen, der fra 1965 til 1993 boede i Taarbæk, og hans gode ven, tusindkunstneren og maleren Anders Volmer. Det begyndte med, at en

kvindelig husejer for enden af Søvej i 1993 gerne ville have dekoreret sin gavl ud imod vandet. De to kunstnere valgte så at male tre kæmpestore svømmefugle, som kunne ses langt ude fra vandet og siden er blevet brugt som sømærke.

Siden kom der flere henvendelser, og efterhånden kom der fuglemalerier på mange af husene langs Taarbæk Strandvej. De to kunstnere satte deres signaturer ved billederne. Imellem de to signaturer satte de en lille tegning, der karakteriserede ejeren eller huset. Ejeren af det første hus, der blev dekoreret, hed Hjort til mel-

De fire spurvefugle på Taarbæk Strandvej 72 illustrerer den daværende ejers fire børn. I dag er kun to af fuglene bevaret. På fotografiet, der er af ældre dato, ser man på gavlen over vinduet de to kunstners signaturer omkring en tegning. Tegningen viser et føl: Øgenavne er almindelige i Taarbæk, og den daværende ejers far blev kaldt Hesten. Derfor blev hans søn naturligvis kaldt Føllet, og det blev han ved med at hedde også som voksen.

Fuglene

lemnavn, og derfor kom tegningen til at forestille en springende hjort. Disse signaturer er ikke bevaret, selv om mange af fuglemalerierne stadig sidder på husene, og nogle af dem er malet op.

På ejendommen Taarbækhave mellem Skovvej og Edelslundsvej malede de to kunstnere i 1993 seks forskellige svømmefugle. Da ejendommen skulle renoveres, blev fuglene affotograferet på aluminiumsplader i fuld størrelse. Pladerne blev efter renoveringen i 2009 monteret på de renoverede facader med samme placering som de originale malerier.

Selv om der har været to kunstnere om at male fuglene, er det mest Jørn Mathiassen, der nævnes som ophavsmanden. Han er uddannet som arkitekt, men er mest kendt som TV-scenograf og børnebogsillustrator, og hans måde at tegne og male på søger ”med enkle og lige netop dækkende midler at udtrykke essensen af det sansede”. Jørn Mathiassen var fascineret af fugle, og ”hvad enten de er tegnet som en del af landskabet, eller de er tegnet som pædagogiske eksempler på deres art ... får de én til at synes, at når han tegner tingene, tegner han samtidig deres essens”. Citaterne er af Lise Lotte Larsen 2000 på sitet forfatterweb.

Herover: Den store fasan på gavlen af butiksbygningen Taarbæk Strandvej 59 er den største og flotteste af Taarbæks fuglemalerier. Fasanen er valgt, fordi den sidder på muren ind til den butik, hvor familien Lüthcke gennem flere generationer havde slagterforretning. (Jens Johansen fot. 1993).

Herunder til venstre: Ved indgangen til krostuen på Taarbæk Kro ses et maleri af en ugle. Når netop uglen er valgt som motiv på dette sted, skyldes det nok, at denne afdeling af kroen kaldes "Natuglen".

Herunder til højre: På en husgavl på Taarbæk Strandvej ved Søvej er der malet en and. Anden kom hver dag nede fra stranden og tiggede mad hos beboerne, som kaldte den Pjuske.

Taarbæk Havn

Havnen er midtpunktet i enhver fiskerby, og således var det også i Taarbæk – og er det stadig, selv om fiskeriet ikke længere er et erhverv i byen. Dels har sejlsporten i dag stor betydning i Taarbæk, og dels er andre centrale funktioner lokaliseret til området omkring havnen. Det gælder navnlig skolen, der også fungerer som byens kulturhus, men desuden kroen, købmanden og stoppestedet for den bus, der er Taarbæks livline til omverdenen.

Før Taarbæk fik sin havn, måtte fiskerne trække deres både op på stranden, med mindre det var stille vejr. Derfor måtte bådene være forholdsvis fladbundede og ikke for store. De fire fotos med strandmotiver fra Taarbæk er fra omkr. 1860.

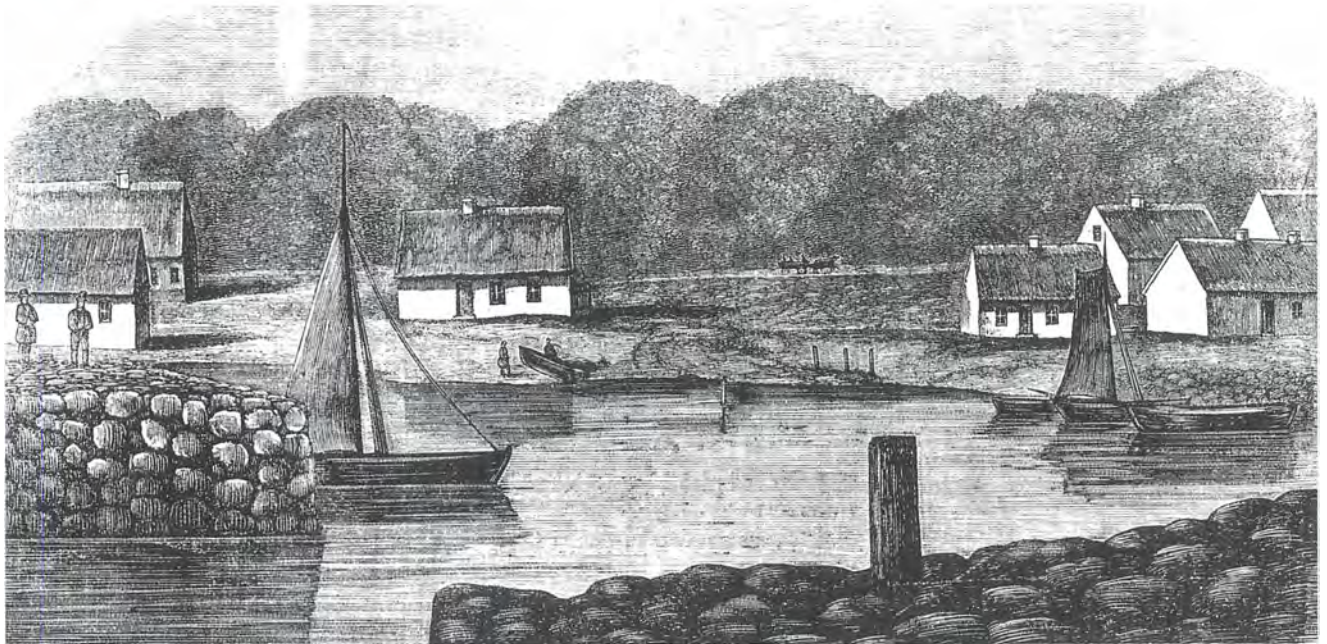
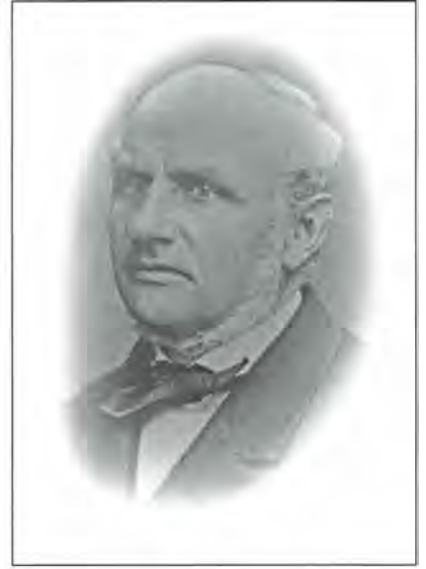
S. 29 øverst: Taarbæk Havns "fædre": Fra venstre den kendte finansmand, bankdirektør C. F. Tietgen (Det Kongelige Bibliotek); Taarbækfiskernes oldermann Svend Johansen; krojer Vilhelm Haagensen. De to sidstnævnte var medlemmer af Lyngby Sogneråd.

S. 29 nederst: Det ældst kendte billede af Taarbæk Havn er dette træsnit fra 1869 (Skandinavisk Folkemagazin 1869 spalte 250). På dette tidspunkt var stranden mellem molerne imidlertid gravet væk og afløst af et bolværk. De tre pæle markerer Taarbækkens udløb i havnen.

Havnen

Taarbæk Havn er bygget ad flere omgange i tidsrummet 1864-1888, og man ved ikke præcis, hvornår byggeriet er påbegyndt. Siden 1888 er havnen ikke udvidet eller væsentligt ændret.

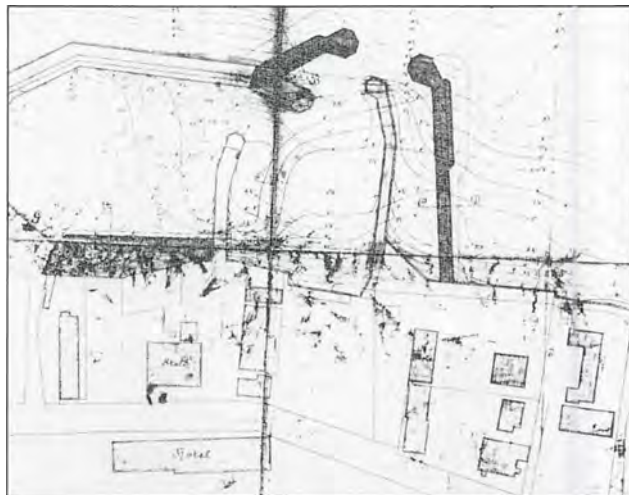
Det nordlige havnebassin (inderhavnen) er ældst, og molerne omkring denne del af havnen er bygget færdig i sommeren 1866. Det fremgår af et brev fra havnebestyrelsens formand, som var ingen ringere end den berømte finansmand, bankdirektør C. F. Tietgen (s. 29). Han ejede dengang et landsted ved den sydlige ende af Taarbæk Strandvej og var altså sommerbeboer i Taarbæk, hvor han også støttede opførelsen af kirken.

På dette tidspunkt bestod havnen kun af de to moler, d.v.s. den inderste del af den nuværende ydermole og midtermolen, der dengang var havnens søndre mole. Imellem molerne lå den oprindelige strand stadig, og der var endnu ikke foretaget udgravning af havnebassinet. Det skete sandsynligvis i 1866, selv om en tegning publiceret i 1869 stadig viser den oprindelige strand inde i havnen (s. 29).

Havnebyggeriet kan tidligst være påbegyndt i 1864, og sandsynligvis er arbejdet først gået i gang efter 2.

Udsigt fra Taarbæk Hotel over hhv. Nordlyvej-kvarteret og Taarbæk Havn i 1870'erne. Bag huset i forgrunden til venstre løber Taarbækken i en åben rende ud i havnen. På billedet herover ses lidt af Havnevej og den søndre mole fra 1870, som blev fjernet ved ombygningen i 1886-88 og afløst af den nuværende sydmole.

Tegningen viser flere stadier af Taarbæk Havns udvikling. Den er lavet i 1886 og viser med mørk farve de nye ydermoler og den udvidede havneplads i inderhavnen. I yderhavnen ser man den midlertidige søndre mole fra 1870 og det oprindelige molehoved på den nordre mole.

Havnen

Taarbæk Havns nordlige bassin (inderhavnen) før 1886. Fotografiet er taget fra den nordre moles oprindelige molehoved, som lå med kort afstand til midtermolen. Havnebassinet er udgravet og stranden aføst af et bolværk af træ med et slæbested.

Havnen

oktober 1865, hvor Indenrigsministeriet gav tilladelse til havnens bygning.

Alligevel er 1864 et vigtigt år i Taarbæk Havns historie, for i marts dette år blev den første havnekomité nedsat, og et vigtigt dokument med støtteerklæringer fra lokale landstedsejere, Lyngby Sogneråd og egnens største erhvervsdrivende blev udarbejdet. Dokumentet (med fiskernes oldermænd Svend Johansen (s. 29)

og to andre fiskere som de første underskrivere) er dateret den 7. juni 1864 og kan betragtes som havnens "dåbsattest", og derfor fejredes Taarbæk Havns 150 års jubilæum i juni 2014. Dokumentet blev vedlagt komitéens ansøgning til Indenrigsministeriet 22. august 1864 om tilladelse til at anlægge havnen.

I 1860'erne var der en begyndende interesse for sejlsport blandt velhavende borgere. En del af inspiratio-

Havnen

Forrige side: Taarbæk Havn i 1937. Billedet er taget i vinterhalvåret, hvor lystbådene er taget på land, og kun fiskerbådene ligger i havnen. Ned til havnen ligger stadig Taarbæk Kros gamle bygninger fra 1895, som i 1940 blev afløst af de nuværende krobygninger. På landsiden af Taarbæk Strandvej ses den nyopførte ejendom "Taarbækhave", hvoraf dog den lave del af bygningen til venstre langs Skovvej er den hotelfløj, der blev genopført efter branden i 1918. På den modsatte side af Skovvej ses købmand Ravns forretning og villa på hjørnet af Taarbæk Strandvej. Taarbæk Skoles to blokke (fra 1914 og 1931) ligger ud til havnepladsen.

Denne side: Fiskerbåde i trængsel i Taarbæk Havn. Fotografiet er sandsynligvis fra tiden omkring 1. Verdenskrig.

I 1905 besøgte den norske maler Edvard Munch Danmark (fra juli til september) og boede under opholdet på Taarbæk Badehotel. Han var kommet til skade med sin venstre hånd under et slagsmål med en anden norsk maler og søgte ro i Taarbæk, til han i slutningen af september rejste videre til nogle opgaver i Tyskland. Under opholdet malede Edvard Munch to billeder med motiv fra Taarbæk. Det ene viser et parti af havnen (det nordlige bassin) med fiskerbåde og bebyggelsen langs havnepladsen med tårnet på Villa Udkig. Billedet er blevet karakteriseret således: "Den usædvanlige, nærmest pastelagtige farveholdning, synes at udtrykke Munchs søgen efter ro og rekreation" (Dieter Buchardt i katalogen Munch og Danmark til udstillingen med samme navn på Ordrupgaard i 2009). Billedet tilhører Munch-museet i Oslo. Det måler 61 x 99,5 cm og er signeret: E Munch 1905. (© Munch-museet/Munch-Ellingsen gruppen/billedkunst.dk, 2014).

Fotografiet på denne side er samtidigt og viser præcis samme motiv, som Edvard Munch har gengivet i sit maleri. (Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Edvard Munchs andet maleri fra Taarbæk viser udsigten fra en af terrasserne på hotellets nordgavl (jf. s. 105-06). Billedet er set ned over hotellets have med et stykke af terrassens udskårne, stavkirke-lignende træværk som forgrund.

nen kom fra engelske entreprenører og ingeniører, der byggede de første jernbaner i Jylland og på Fyn. Det var naturligt, at denne interesse for sejlsport også fandtes blandt Taarbæks rige sommerbeboere. De kunne derfor også se nytten af at få en havn, ud over at de som gode naboer gerne ville støtte Taarbæks fiskere i deres bestræbelser for at få bedre levevilkår.

Det samme gjaldt Taarbæks øvrige næringsdrivende med ejeren af Taarbæk Kro og Hotel, Wilhelm Haagensen i spidsen (s. 29). Byens handlende og håndvær-

kere havde om vinteren kun fiskerne som kunder og var derfor interesserede i, at fiskerne trivedes. Wilhelm Haagensen var i årene 1873-83 formand for Lyngby Kommunes Sundhedskommission og gjorde her et stort arbejde for at forbedre de hygiejniske forhold i Taarbæk. Et af de store problemer var, at havnen fyldtes med tang, fordi havnemundingen lå forkert efter strømforholdene.

De forskellige faser i bygningen af Taarbæk Havn kan ses på planen fra 1886 (s. 30). Det havde været et

problem, at nordgående strøm langs kysten førte sand ind i havnen, hvis munding vendte mod sydvest for at give mest ro i bassinet. I 1870 blev der bygget en lang sydmole, således at der opstod et nyt havnebassin ("yderhavnen") med havnemundingen vendende mod nordøst. Denne mole, der lå lidt nordligere end den nuværende og altså har ligget inde i det nuværende søndre havnebassin, blev fjernet igen ved havnens ombygning i 1886-88 og erstattet af den nuværende søndre mole. I mellemtiden var det sydgående strøm langs ky-

sten, der aflejrede tang og mudder i havnen. Ved ombygningen gav man den nordre mole (ydermolen) en forlængelse udefter, så de to molehoveder kom til at ligge på samme vanddybde med munden vendende mod sydøst. Derved kom havnemundingen til at ligge vinkelret på både nord- og sydgående havstrømme, så aflejringer blev begrænset til det mindst mulige.

Ved ombygningen af havnen i 1886-88 blev begge bassiner uddybet, og havnepladsen ud for det nordre havnebassin blev gjort større. Hidtil havde der kun væ-

ret en lille havneplads med et slæbested mellem den nordre moles landfæste og det sted, hvor barkekedlen ligger; men nu blev havnepladsen forlænget mod syd til midtermolen, og der blev anlagt et bredere slæbested. I bassinet syd for midtermolen lå stranden endnu, og det gør den stadig inde under trædækket.

Finansieringen af havnens bygning skete ved optagelse af lån og ved tilskud fra private sponsorer. Indtil 1887 blev alle ansøgninger om statslån afvist, og havnebyggeriet skete for private midler. Baron Hambro i

Herover: Fiskere i gang med at fjerne is fra Taarbæk Havn i 1924. Isen blev hugget i stykker og isflagerne staget ud af havnen, så fiskerne kunne komme ud med deres både.

Næste side: I slæbestederne brugtes oprindeligt transportable beddinger på jernbanehjul, som kunne trækkes op og køre på skinner. Skinnestykkerne var ligeledes flytbare, så bådene kunne køres hen til det sted, hvor de skulle stå om vinteren, og om foråret hentes frem igen. Senere blev der sat gummihjul på beddingerne, som så kunne trækkes af en traktor. I dag er slæbestederne fjernet for at skaffe flere bådpladser, og bådene bliver taget op og flyttet med en kran. (1940'erne).

London havde i 1864 skænket 8000 rigsdaler til formålet, og andre havde tilsammen givet tilsagn om ca. 2000 rigsdaler. Antagelig har C. F. Tietgen personlig betalt en stor del af udgifterne til havnen.

Ved ombygningen og udvidelsen i 1886-88 var et statslån imidlertid nødvendigt, og havnebestyrelsen lånte da 26.000 kr. og senere yderligere 12.000 kr. De 26.000 kr. blev bevilget over den provisoriske finanslov, som skulle muliggøre opførelsen af det enorme anlæg Københavns Befæstning, men som altså også kom til at dække udvidelsen af Taarbæk Havn. Fiskerne kunne imidlertid ikke betale afdragene på lånet rettidigt, og i 1909 betalte Lyngby-Taarbæk Kommune 5000 kr. i akkord og fik eftergivet resten. Siden har kommunen betalt havnens udgifter, når dens indtægter ikke var tilstrækkelige.

Siden 1888 er Taarbæk Havn kun blevet udvidet med den såkaldte dækmole (den søndre moles forlængelse) i 1926. En udvidelse af havnepladsen mellem midtermolen og den søndre mole blev skabt i 1930 med et dæk af jernbeton, hvor der hidtil havde været en bådebro af træ. Jernbetondækket blev i 1974 erstattet af det nuværende dæk af hårdt træ (azobétræ), som i 2014 blev renoveret.

I 1960'erne var der planer om at udvide Taarbæk Havn, og Lyngby-Taarbæk Kommune opkøbte ejendomme for at skaffe flere parkeringspladser ved havnen. Men omkring 1970 opgav man planerne om at udvide havnen. Samtidig blev jollehavnen syd for den gamle havn anlagt.

Taarbæk Havn er i dag hjemsted for ca. 100 fastliggende både og besøges årligt af over 1000 gæstebåde. Havnen er selvejende med en bestyrelse på fem personer, hvoraf Lyngby-Taarbæk Kommune udpeger de to.

Havnen

Taarbæk Havns 50 års jubilæum den 26. juli 1914. Fotografiet ned over havnens søndre bassin (yderhavnen) er taget oppe fra Taarbæk Skole. Havnebassinet afgrænses mod land af den oprindelige kyst; men bådene fortøjes ved en bådebro af træ langs kysten i kort afstand. Det åbne stykke vand mellem havnepladsen og bådebroen blev senere overdækket med et betondæk, der i dag er afløst af et dæk af hårdt træ. Molerne er tæt besat med tilskuere til kapsejladserne om eftermiddagen. (Det Kongelige Bibliotek).

Der var arrangeret kapsejladser med ca. 100 fiskerbåde i 10 løb for hhv. sejl- og motorbåde. Deltagerne kom fra fiskeriforeningerne i Dragør, Kastrup, København og Omegn, Skovshoved og Taarbæk-Vedbæk. Om aftenen var der fællesspisning på Taarbæk Badehotel for over 300 mennesker og derefter fyrværkeri og dans til langt ud på natten.

Havnen

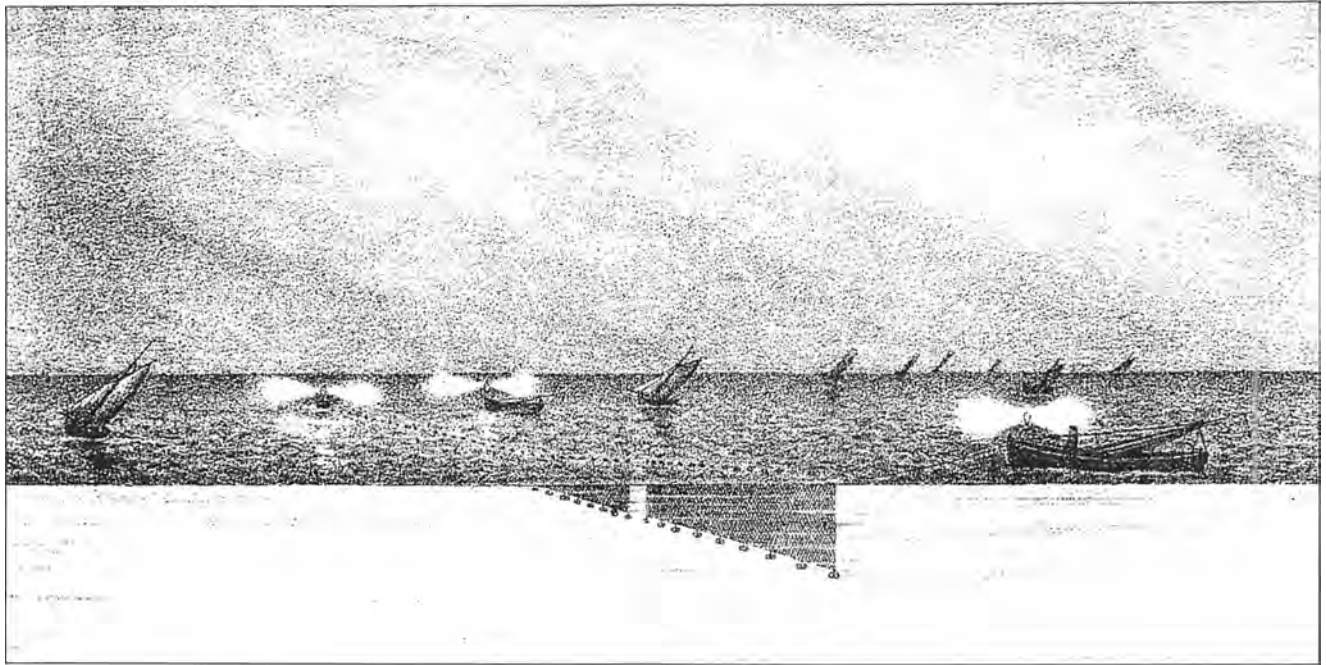

Scener fra havnefester på Taarbæk Havn. Billedet til venstre er sandsynligvis fra 1934. Billedet til højre er fra 1932.

Det største skib, der har ligget i Taarbæk Havn, var et fragtskib med tøndes med karbid til Strandmøllens produktion af acetylgas. Denne produktion foregik i en fabriksbygning på Stampen inde i Dyrehaven, som Strandmøllen havde lejet. En del af tønderne med karbid blev losset over i mindre både uden for havnen, indtil skibet havde lettet sig så meget, at det kunne sejle ind i havnen uden at grundstøde. Billedet er fra 1934.

Fiskeriet og fiskerne

Fiskeriet fra Taarbæk kan følges tilbage fra midten af 1700-tallet, hvor de vigtigste fisk var sild, makrel, torsk og skrubber. Allerede da nævnes fiskerkonernes såkaldte "småkurve", d.v.s. de traditionelle fiskekurve med en halvrund udskæring på den ene side, så kurven kunne følge kroppens runding og stå på hoften. Fiskerkonerne bragte fangsten til København i disse kurve og solgte den der.

Befolkningens sammensætning og antallet af fiskere i Taarbæk kan følges gennem folketællingerne, siden den første blev foretaget i 1787. Befolkningstallene er gengivet på side 17. I 1787 boede der 35 familier (i alt 170 personer), hvoraf 21 levede af fiskeri. Der var fem daglejere og to vognmænd. Blandt de øvrige kan næv-

nes en kroholder og en smed. Fiskerfamilierne havde tilsammen 15 tjenestepiger og to tjenestekarle. Tjenestefolk fandtes navnlig hos fiskerfamilier, hvis børn ikke var gamle nok til at hjælpe med fiskeriet. Efterhånden blev der forholdsvis flere tjenestekarle i forhold til tjenestepigerne.

Fra året 1834 findes en beskrivelse af Taarbæk af S. Sterm i hans "Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kjøbenhavns Amt", der opregner fire lyststeder, skolen, kroen og 56 huse, hvoraf 38 var beboet af fiskere, resten af håndværkere, daglejere osv. Fiskeriet blev drevet med 24 både og omfattede navnlig sild, hvillinger, torsk, skrubber og rødspætter.

Ved folketællingen i 1870 var der i Taarbæk 144 hus-

Forrige side: Drivgarnsfiskeri efter sild. De 100 alen (godt 60 meter) lange net, de såkaldte næringer, er sat i en lang række. Tegningen viser drivenæringer, der holdes oppe ved vandoverfladen af floddene og står lodret i vandet på grund af de små sten, der er bundet til garnenes underkant. Med større sten kunne man få garnene til at stå lodret på havbunden (bundnæringer). Når man drev med garnene om natten, var den ene ende af rækken af næringer fastgjort til båden, der førte en lanterne. Den anden ende var forbundet med en tom tønde ligeledes med en lanterne på en stage. Trods lanterne skete det i det stærkt trafikerede Øresund ofte, at garnene blev sejlet over af forbipasserende skibe. (C. F. Drechsel: Oversigt over vore Saltvandsfiskerier (1890)).

Til højre: Fiskere på havnen i 1880'erne. Fra venstre ses Niels Nielsen ("Niels Tysk"), Johan Jensen ("Gamle Svoger"), Ole Svendsen og Per Søren (d.v.s. Sørensen). I baggrunden ses Taarbæk Kro med Wilhelm Haagensens høje hotelbygning fra 1873. Til højre anes gavlen af rejsestalden (se s.102). Til venstre ses husene langs Havnevej.

stande, hvoraf de 54 levede af fiskeri. Antallet af håndværkere var vokset stærkt, og der var nu hele seks vognmænd. Det skyldtes bl.a., at det efterhånden var blevet almindeligt at lade vognmænd køre kurvene med fisk ind til København tidligt om morgenen. Torvehandelen domineredes frem til omkring 1850 af københavnske koner, der købte fisk fra vognene og solgte dem videre. Fra omkring 1880 var det derimod koner fra Skovshoved og Taarbæk, der dominerede med ca. 130 over for ca. 40 københavnske koner.

Omkring 1870 var forholdene blevet meget forbedret for fiskerne i Taarbæk. Som byens andre beboere havde de gavn af, at der i 1863 var kommet jernbane fra Klampenborg til København, og at Taarbæk havde fået sin egen kirke i 1864. Men navnlig var det af stor

betydning, at Taarbæk Havn blev bygget i midten af 1860'erne, så fiskerne ikke længere behøvede at trække deres både op på stranden.

Efter 1900 begyndte man at forsyne fiskerbådene med motor, og ved Taarbæk Havns 50 års jubilæum i juli 1914 kunne der afholdes kapsejlad for fiskerbåde med motorstørrelser fra 3 til 8 HK. Bådtypen var stadig den åbne halvdæksbåd, hvor motoren var beskyttet af en lukket kasse ved agterstavnen. Redskaber m.m. lå under et ruf over forskibet. Styrehuse blev først almindelige efter 2. Verdenskrig.

Fiskeriet fra Taarbæk foregik med garn (sild, makrel, skrubber, rødspætter), ruser (rejer, ål) eller kroge (torsk). I modsætning til Vedbæk har man i Taarbæk ikke brugt bundgarn. Der var størst travlhed med driv-

Herover: Fisker Hans Peter Hansen i sin båd K84 "Pioner" i 1930'erne. Båden var på omtrent 5 tons og blev drevet af en 5 HK "Dan" motor.

garnsfiskeriet efter sild om efteråret. Sildefiskeriet var imidlertid ustadigt, fordi silden i perioder ikke viste sig i Øresund.

Antallet af fiskere i Taarbæk fortsatte med at være omkring 50 frem til 1930'erne, derefter faldt antallet hurtigt. Den sidste erhvervsfisker lagde op i begyndelsen af 1980'erne; men allerede i 1950'erne var der kun ganske få fuldtidsfiskere tilbage. I dag foregår der udelukkende fritidsfiskeri fra Taarbæk.

Skovserkonerne

Fiskeriet var som erhverv i Taarbæk mindst lige så meget kvindernes som mændenes arbejde. Mændene fangede fisken og bragte den hjem; men det var kvindernes sag at skaffe en indtægt af fisken. Og ligesom bønderne i de omliggende landbrugslandsbyer selv bragte deres varer ind til hovedstaden og solgte dem der, var fiskerkonerne fra Taarbæk og Skovshoved samtidig både producenter og detailhandlere. På Københavnsegnen

Herover til venstre: Fisker Svend Lindegaard i sin båd i slutningen af 1930'erne. Af disse åbne fiskerbåde, der var den største bådtype i Taarbæk, var der i 1930'erne 12 hjemmehørende i havnen. Det var i både som disse, at fiskerne sejlede jøder til Sverige i oktober 1943.

Fiskeriet og fiskerne

Forrige side nederst: Hans Jørgen og Mine Olsen "stener" garn i 1920, d.v.s. binder små sten langs nettenes underkant for at tynde dem ned og holde dem lodret i vandet. Garnene er ordnet på en såkaldt klove, d.v.s. en kløftet gren på 60-80 cm med to parallelle arme, der kunne surres sammen ved spidserne og "låse" garnene, så de ikke gik i urede. Op ad bygningen til venstre ses tre bakker, der bl.a. brugtes til ordning af liner med kroge. Ægteparret boede i Lars Carlsvej 4.

Til højre: "X" og "Peter" (fiskerne Oluf Petersen og Peter Petersen) i færd med at stene garn omkr. 1930.

Herunder: Fisker Svend Lindegaard hænger garn til tørre på stejlepæle i sin have lige ud til havnepladsen i 1950'erne. Haven var stor nok til, at Lindegaard kunne have sin egen private stejleplads. Til venstre i baggrunden ses havnens barkekedel med den tilhørende bom.

var mellemhandlere ikke almindelige, som det kendes fra f.eks. provinskøbstædernes store købmandsgårde med kornhandel. Producenterne solgte direkte til forbrugerne. De kaldtes under ét for "københavnsbønder", og dette begreb omfattede også fiskerbefolkningen ved Øresund.

Fiskerkonerne fra Taarbæk og Skovshoved var dels omvandrende sælgere, der gik ad faste ruter og bar de-

res varer på ryggen i de karakteristiske kurve, og dels faste handlende med stader på Gammel Strand ved kanalen over for Slotskirken og Christiansborg. De kaldtes traditionelt "skovserkoner", selv om de kom fra både Taarbæk og Skovshoved. I øvrigt var de ofte i familie med hinanden, idet der var et stort indgifte mellem de to fiskerbyer. Som det i det hele taget var karakteristisk for københavnsbønderne, brugte fisker-

konerne deres egnsdragt som "varemærke", når de færdedes i hovedstaden, og de kunne genkendes på lang afstand med deres hvide tørklæder.

Fiskerkonerne på Gammel Strand var selvbevidste folk; men de befandt sig jo til daglig også nær ved magtens højborg. I 1910, da der var tale om at flytte Københavns fiskemarked, gik skovserkonerne i audiens hos kongen og udvirkede, at de fik lov til at beholde deres stader på Gammel Strand. Og i Taarbæk Samlingen findes et originalt telegram fra 1923 sendt fra Fredensborg

Hoftelegraf til "Taarbæk Fiskerkoner Klampenborg : Vor hj Tak for venlig Erindring af Sølvbryllupsdagen : Christian Alexandrine"

Forrige side: Sortering af fisk ombord i bådene i Taarbæk Havn i 1914.

Herover: Gammel Strand omkring 1910 med "skovserkonerne", hvoraf mindst halvdelen var fra Taarbæk. De enkelte stader består af lave trækasser, hvorpå varerne er lagt frem på flettede bakker. Bagved sidder konerne på skamlar eller fiskekasser. Yderst til venstre ses taget af Assistenthuset, som i dag rummer Kulturministeriet.

I indsamlingen på Børnehjælpsdagen i København i 1904 deltog seks "skovserkoner" i deres festdragt: sortbroderet bluse, grønt skørt med

rød kant (herover forklæde) og gyldentstykkehue (guldnakke) med hvid hætte. Kvinderne er fotograferet foran Nationalmuseets buegang

(fortsat)
tæt ved Gammel Strand. Fra venstre er det Johanne fra Skovshoved, hendes søster Marie Jensen ("Marie ved Bækken", gift med Jens Ole Jensen), Laura Olsen, Nielsigne Jensen ("Lille Signe", blind, gift med skatteopkræver Rasmus Jensen), Bentsine Sørensen ("Smukke Bentsine") og Kristine Johansen.

Herover: Gammel Strand i regnvej i 1942. Fotografiet er fra en serie i Billedbladet om en fiskerkones dagligdag. Hovedpersonen i serien var Jenny Andersen, der var datter af Bentsine Sørensen på forrige side. Jenny sidder midt i billedet med hvidt tørklæde bundet tæt om hovedet på grund af regnen. I baggrunden ses Slotsholmskanalen og lidt af Christiansborg Slotskirke.

Fiskeriet og fiskerne

Til venstre: Fisker Svend Lindegaard arbejder ved barkekedlen på Taarbæk Havn. Bemærk bommen, som bruges til at sænke garnet ned i den kogende opløsning af bark i kedlen. Opløsningen imprægnerede garnet, der var knyttet af bomuldstråde, så det blev modstandsdygtigt og ikke så let rådnede i vandet. Barkekedlen i Taarbæk er bevaret og renoveret; men bommen findes ikke længere.

Nederst til venstre: Nogle af fiskerkonerne fra Taarbæk sad ikke på Gammel Strand, men gik på faste ruter i Storkøbenhavn med deres kurve med fisk, her Line Pedersen (t.v.) og Ella Nielsen ("Vor Ella").

Herunder: Fisker Lauritz Petersen ("Knokkelroden") i gang med at bøde garn i 1939 ved barkekedlen. Garnet er ordnet med en klove og hænger på en åben trillebør, hvor Lauritz Petersen støtter sig på ladet.

Fiskeriet og fiskerne

Øverst til højre: Den sidste erhvervsfisker i Taarbæk var Mogens Olsen, der i 1990'erne fik EU-støtte til at oplægge sin kutter "Delfinen". Båden blev imidlertid bevaret og ligger i dag på legepladsen ved Billums Privatskole i Lyngby.

Til højre: I 1981 fangede Mogens så mange sild, at hans båd var ved at kæntré under vægten og måtte holdes i balance af en kran under losningen. Det blev den sidste største sildefangst i Taarbæk Havn (øverst til venstre).

Butikkerne og de handlende

Den første butik i Taarbæk var Taarbæk Kro, og frem til 1850'erne var kroen også den eneste mulighed for at købe dagligvarer i Taarbæk. Kroejer Vilhelm Haagen sen holdt strengt på, at han alene havde privilegium på salg af varer i Taarbæk; men hans eneret blev udfordret af flere og flere mindre købmænd, såkaldte høkere, og i 1883 gik han selv konkurs med sit hotel (se nedenfor) og forlod byen.

På dette tidspunkt, hvor den første årgang af Kongeriget Danmarks Handelskalender udkom (1883/84), var der allerede syv købmænd i Taarbæk. Frem til 1908 voksede antallet til 11, hvortil kom tre bagere og to slagtere.

1910 udkom Lyngby-Taarbæk Kommunes Vejviser, der i sin første årgang opregnede otte købmænd, fire bagere, en slagter og en manufakturhandler.

Butikkerne og de handlende

Sophus Matthias Ravn (til højre) grundlagde sin købmandsforretning i 1878 i kælderens under Taarbæk Hotel. I 1884 opførte han en ny ejendom på hjørnet af Taarbæk Strandvej (nr. 93) og Skovvej (nr. 1), hvor forretningen lå frem til slutningen af 1960'erne (til venstre). S. M. Ravn (1848-1923) var medlem af Lyngby Sogneråd i 1884-88. I 1919 beskæftigede forretningen 6 personer. Den blev videreført af hans to børn, sønnen Aage og datteren Marie (forrige side nederst). I 1970 købte Lyngby-Taarbæk Kommune hjørnebygningen og rev den ned for at skaffe flere parkeringspladser ved havnen.

Herunder: Interiør fra købmand Ravns butik, ikke dateret (slutningen af 1950'erne).

Butikkerne og de handlende

Oven for Taarbæk Bakke lå købmand Axel E. Jensens forretning i Strandvejen 653 (indtil 1934 Taarbæk Strandvej 141). De to interiører fra butikken er ikke dateret, men må være fra 1960'erne.

På næste side ses nederst forretningen i 1908 (med navnet E. Jensen over døren) og øverst i 1974 (foto af Jens Johansen). Købmand V. E. Jensen er nævnt første gang i handelsvejviseren 1887/88. I de sidste år frem til nedrivningen i 1979 blev butikken drevet af købmand Inger Irma Jensen.

Butikkerne og de handlende

1919 var der otte købmænd, tre bagere, en slagter, et smørudsalg, en konfektureforretning og en manufakturhandler.

1929 opregnes otte købmænd, fire bagere, to slagtere, en fiskehandler, tre frugt- og grønthandlere, to blomster- og kransbinderier, et smørudsalg, en kaffeforretning, en konfektureforretning og en manufakturhandel.

1939 var der ni købmænd, to kiosker, to ismejerier, fire bagere, to slagtere, en fiskehandler, fire frugt- og grønthandlere, en blomsterhandler, to kaffeforretninger, to smørudsalg og to mode- og manufakturhandlere samt en damefrisør og en bankafdeling.

Butikkerne og de handlende

Karl Niensens Bageri og Konditori på Skovvej 3 var startet i 1866. I 1896 blev bageriet overtaget af M. P. Sørensen. Her var Karl Nielsen ansat som svend indtil 1913, hvor han købte bageriet. På billedet herunder fra 1909 står han yderst til højre. I 1919 beskæftigede virksomheden 14 personer og fremstillede udelukkende "fint brød". Bageriet lukkede i 1979 som Ole E. Reimann-Jensens bageri, men efterfulgtes i en kort periode af et brødsalg. I 1981 blev butikken overtaget af el-installatørfirmaet Wiisby & Søn.

Butikkerne og de handlende

Johan Garnn grundlagde sit bageri i Taarbæk Strandvej 52 i 1880'erne. Han deltog i lokalpolitik og sad i Lyngby Sogneråd i årene 1892-1908, hvor han ivrigt argumenterede for, at Taarbæk skulle udskilles fra Lyngby som selvstændig kommune. Bageriet var i funktion til sidst i 1960'erne.

På Taarbæk Bakke opførte tømrermester Marx Scholdt i 1927 en forretnings- og beboelsejendom (Taarbæk Strandvej 116). Hertil flyttede bagermester Vilhelm Nygaard i 1932 sit bageri og konditori. Det eksisterede til 1977 som bageriet Vilh. Nygaard & Søn.

Butikkerne og de handlende

Slagtermester Henry Lüthcke havde forretning i basarbygningen "Centrum," Taarbæk Strandvej 59A (opført i 1923 af tømrermester Marx Schuldt, som ejede den til 1945). Hans far, detailhandler F. Lüthcke, havde butikken, fra bygningen blev opført. Selv nævnes han som indehaver fra 1926. Fra 1945 tilhørte hele bygningen slagtermester Henry Lüthcke. Hans søn Jørn Lüthcke overtog senere forretningen, der eksisterede til 1988.

Butikkerne og de handlende

Slagtermester Tage Jensen havde fra 1948 forretning i Taarbæk Kros butikskompleks Taarbæk Strandvej 102. Han var berømt for sine eksotiske pølser efter opskrifter, som hans polskfødte hustru kendte hjemmefra. I 1970'erne var butikken altid stopfuld lørdag formiddag, og det hyppigste spørgsmål var, hvilke pølser der var de stærkeste. Butikken lukkede omkring 1980.

Fiskehandler Carl Andersen startede sin forretning i 1919 i Taarbæk Kros butikker, Taarbæk Strandvej 102. På det tidspunkt havde han været ansat på Taarbæk Hotel i fire år, men havde tidligere haft selvstændig forretning i København. Mens Taarbæk Kros nye bygninger blev opført i 1939-40, havde Carl Andersen en midlertidig butik på hjørnet af Havnevej. Forretningen eksisterede til omkring 1980.

Herover og til venstre: Manufakturhandler I. Burgwaldt havde fra 1909 sin forretning i ejendommen Taarbæk Strandvej 76. Den hed Taarbæk Manufaktur & Trikotaforretning, og den eksisterede til 1940. Taarbæks biograf Kosmorama åbnede i 1908.

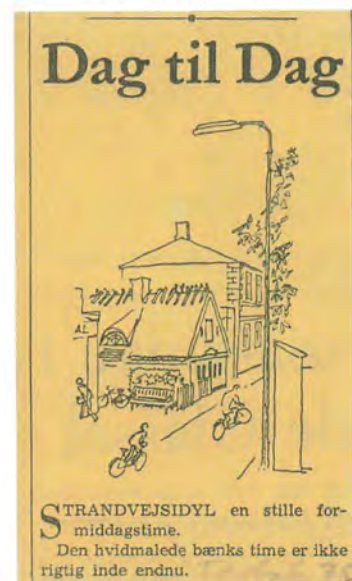
Næste side: Taarbæk Strandvej 73-77 m.fl., fotograferet af Jens Johansen 1967. I nr. 73 fandtes Taarbæk Mejeri og Osteforretning v/ Wald. Jacobsen (ophørt 2002) med den hvide "sladrebænk" ud til fortovet. Avistegningen er fra 1964.

Det hyggelige stråttækte hus nr. 75 med gavlen mod vejen rummede søstrene Grethe og Ingeborg Larsens butik med "Lingeri, Keramik og Kunst", som der stod på skiltet over døren. Forretningen var oprettet i 1931 af frk. E. M. Madsen og fra 1935 videreført af Ingeborg Larsen. Den lukkede netop i 1967, hvorefter huset blev revet ned.

Det høje hus er opført i 1890 og har siden tilhørt blikkenslagerfamilien Olsen. I bygningens kælder har Taarbæk Samlingen i en årrække holdt sine årlige udstillinger.

Butikkerne og de handlende

Kiosken Taarbæk Strandvej 71 tilhørte Henning Hansen, som står i døren. Han havde tilnavnet "Søde", fordi han som mejeribud bragte sødmælk ud. Til højre står hans søster Edith. Damen i sort er Henning Hansens faster Helga. Manden på cyklen kaldtes "Petzes Albert" blandt taarbækkerne. Henning Hansen havde senere Taarbæk Kiosk, Taarbæk Strandvej 85.

1949/50 nævnes syv købmænd, tre bagere, tre slagtere, fire frugt- og grønthandlere samt en blomsterhandler, en fiskehandler, et ismejeri og osteforretning, fire kiosker, et kaffebrønderi, to kaffe- og smørforretninger, tre manufaktur- og trikotagehandlere og en Schou-forretning (sæbe, parfume osv.). På dette tidspunkt havde butikshandelen nok sin største udstrækning i Taarbæk, hvor byen endog havde fået en boghandler og en urmager. Samtidig ser vi en vækst i servicetilbuddene. I 1939 var der som allerede nævnt kommet en bankfilial og en damefrisør, og i 1949/50 to fodplejersker, to massageklinikker og en fotograf ("fotografering af børn i hjemmene").

1959 nævnes otte købmænd, tre bagere, tre slagtere og en fiskehandler, tre frugt- og grønthandlere, et ismejeri, fire kiosker, en kaffe- og smørforretning, to ma-

nufakturhandlere og tre damefrisører. Nu var der også kommet en farve- og tapethandel, en tobakshandler og en antikvitetshandler.

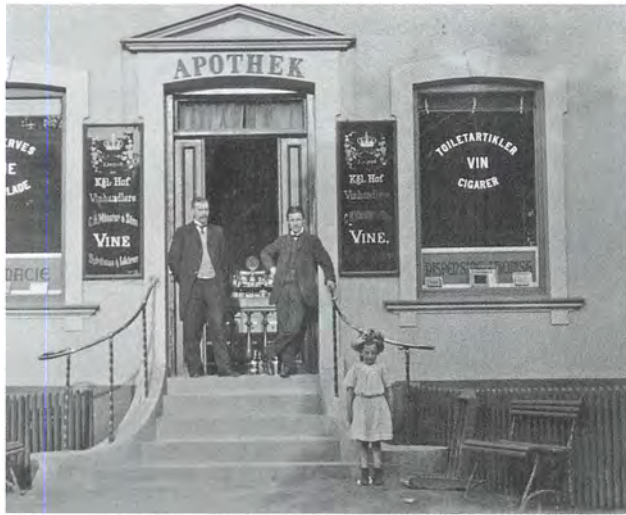
1969 omtales fem købmænd, to bagere, tre slagtere og en fiskehandler, to frugt- og grønthandlere, en kaffe- og smørforretning, tre kiosker, et ismejeri, en manufakturhandler, en tobakshandler og en Schou-filial. Antallet af dagligvareforretninger er faldende; men nu er der to antikvitetshandlere og fire damefrisører.

1979 nævnes ingen købmænd, en baker, to slagtere, en frugt- og grønthandler og en kiosk.

Butikslivet i Taarbæk omkring 1950-60 er beskrevet af Jens Johansen i en artikel i Lyngby-Bogen 2007 (s. 145-65). Artiklen slutter med konklusionen: "Faktisk er det lidt af et mirakel, at der stadig er én købmand i Taarbæk"

Butikkerne og de handlende

Taarbæk Apotek, Taarbæk Strandvej 86, i 1920'erne (det store billede). Apoteket var oprettet på Klampenborg Badeanstalt i 1873 som en filial af Lyngby Apotek. I 1884 blev apoteket selvstændigt og flyttede til den nyopførte ejendom Taarbæk Strandvej 86. Her fandtes Taarbæk Apotek frem til 1969, hvor det flyttede til Nærum. I dag bor der to familier i huset.

Personerne på det lille billede fra omkring 1910 kendes desværre ikke. Man ser, at et apotek dengang førte et omfattende varesortiment, som ikke ganske svarede til nutidens opfattelse af sundhed og lægemidler: Konserves, chokolade, toiletartikler, cigarer og ikke mindst vine.

Taarbæk Strandvej 34-36 (matr. 2 bg,ds) var oprindeligt to forskellige ejendomme. Det toetages købstadshus med buede vinduer i stueetagen (næste side) er opført i 1880'erne og blev i 1923 forhøjet til tre etager ved påsætning af mansardetage. Ejendommen tilhørte da sagfører G. Johnsen, som også ejede villaen bagved (nr. 38).

I nr. 36 havde siden omkring 1887 skomagermester Peter Lauritz Olsen værksted. På udsniitsfotografiet øverst på denne side står han helt til venstre, og på billedet herover sidder han på sit værksted. Drengen overfor er Henning Hansen (f. 1909) som senere blev cigarhandler og ses på s. 60.

Byens håndværkere

I de forskellige udgaver af Kongeriget Danmarks Handelsvejviser kan man fra 1883/84 følge udviklingen i antal handlende og håndværkere i Taarbæk. For håndværkernes vedkommende dominerede frem til 7. udgave (1909) de traditionelle bygningshåndværkere med 3-4 murermestre, 4-5 tømrer-/snedkermestre og 2-3 malermestre. Der foregik meget nyt byggeri navnlig i Ny Taarbæk i disse år. Store dele af bebyggelsen var spinkle sommerhuse, der stod tomme om vinteren, og som krævede megen vedligeholdelse. Først i 1891 optræder en blikkenslager og i 1901 en smed. I 1910 optræder der foruden blikkenslageren også 2 gas- og vandmestre.

Af vareproducerende og butikslignende håndværkere var der først og fremmest skomagere, i årene 1891-1909 3-4 mestre. I 1904 optræder pludselig 3 skræddere (men ingen hverken før eller efter). Man får en mistanke om, at de måske har været der alligevel. I 1904 og 1909 optræder en sadelmager, i 1910 en hjulmand og karetmager. Disse fag viser måske Taarbæks tilknytning til Dyrehaven med tiltagende ridning og kaperkørsel.

I 1901 optræder også en "mekanikus", som findes i byen frem til 1909 uden at det fremgår, hvad han lavede. Måske havde det relation til, at fiskerne i disse år fik motorer i deres både. Af andre serviceerhverv optræder i 1883 og 1910 en barber, men ingen i den mellemliggende periode.

Man plejer at sige, at der var mange vognmænd i Taarbæk; men ifølge handelsvejviseren var der i 1883 én vognmand, i 1897-1900 ingen, men i 1901-10 hele tre. Måske kom de, fordi skovserkonerne var begyndt at pakke deres varer i kurve dagen før, så de kunne være tidligt fremme på torvet.

1919 fandtes der i Taarbæk to barberer/frisører, fire gas- og vandmestre (blikkenslagere), fire malermestre,

Byens håndværkere

tre murermestre, en sadelmager, to skomagere/skotøjsforretninger, en skræddermester, to snedkermestre og tre tømrermestre samt tre vognmænd.

1929 var der desuden kommet en el-installatør i byen.

1939 havde Taarbæk tre barberer/frisører og en damefrisør, og nu var der to el-installatører.

1949 fandtes der et autoværksted, tre barberer/frisører og to damefrisører, tre gas- og vandmestre (blikkenslagere), en cykelsmed, to dameskrædderinder og en skræddermester, to el-installatører, fem malermestre, fire murermestre, to skomagere/skotøjsforretnin-

ger, en smedemester, to snedkermestre og seks tømrermestre samt fire vognmænd, der nu (også) havde biler.

1959 var der tre damefrisører, men øjensynlig ingen herrefrisører. Til gengæld var der hele tre skræddermestre.

1969 nævnes et autoværksted, fire blikkenslagere, fire damefrisører og en herrefrisør, to dameskrædderinder, to el-installatører, en glarmester, tre malermestre, fire murermestre, en skomager/skotøjsforretning, to snedkermestre og to tømrermestre samt fire vognmænd. Herefter ses ikke særskilte oversigter over håndværkere i Taarbæk.

Byens håndværkere

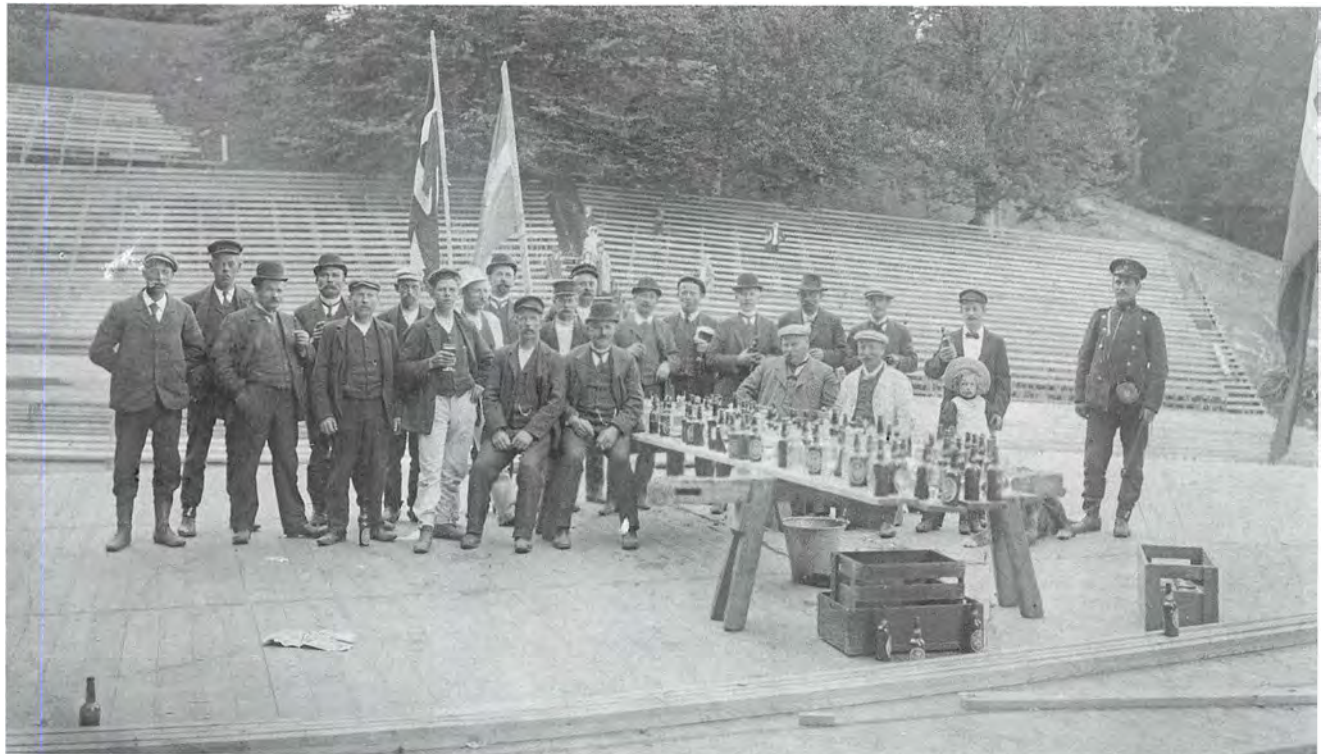
I Taarbæk Strandvej 39 var der i mange år cykelværksted, efter at der tidligere havde været smedje. Det store foto er ikke dateret; men gas- og vandmester Chr. Jensen ("Vandpytten") nævnes første gang i handelsvejviseren for 1908, og billedet er næppe meget senere. Pigen er iflg. fotografiets påskrift Viola, der senere blev gift med graver Thomsen ved Taarbæk Kirke. – Det lille foto viser stedet i 1960, hvor smeden hed Knud Olsen ("Mirakelsmeden") og mest reparerede cykler, men øjensynligt også både (Jens Johansen fot. 1960).

Byens håndværkere

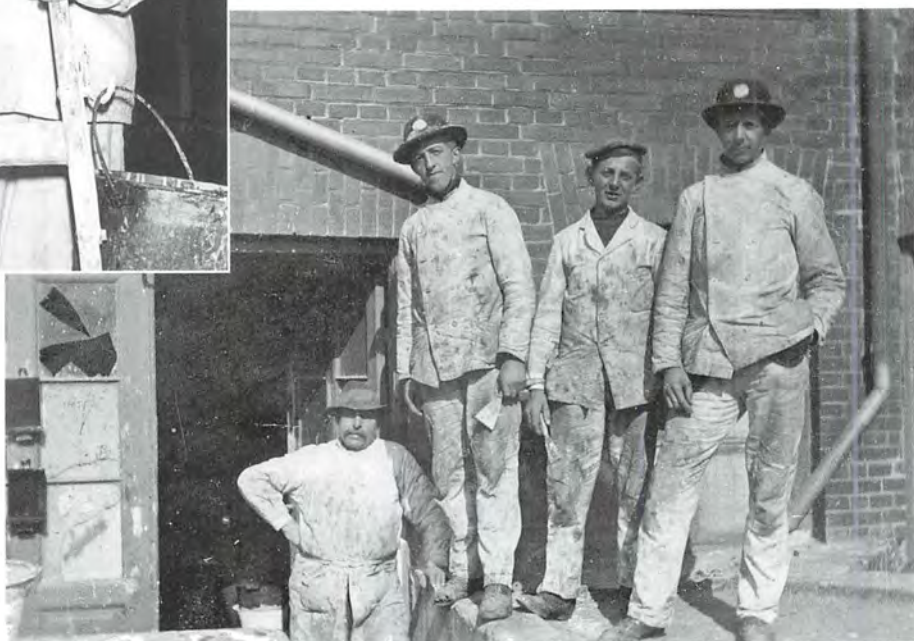
Håndværkerne i Taarbæk havde også opgaver i Dyrehaven. De omfattende trækonstruktioner til Friluftsteatret i Ulvedalene, som var i brug i årene 1910-49, var opmagasineret om vinteren. Hvert forår skulle scene og tilskuerpladser samles og stilles op. Dette arbejde udførtes af tømrermester Marx Schuldt (f. 1900), som her ses under arbejdet sammen med malermester Chr. Hindberg (i hvid jakke). – Det lille foto viser installatør Anton Wiisbyes (f. 1909) forretning i Taarbæk Strandvej 56 i 1939, hvor han netop havde etableret sig i Taarbæk. Siden lå forretningen flere steder i Taarbæk og fra 1981 i den tidligere bagerbutik Skovvej 3. Børnene er Svend Wiisbye og Hanne Wiggers.

Byens håndværkere

Malerfirmaet Wiggers fandtes i gården Taarbæk Strandvej 76. På det lille billede ses på kældertrappen malermester F. V. Wiggers, derefter fra venstre sønnen Gunnar Wiggers og svendene Einar og Asger. Vilhelm Wiggers (1863-1932) nævnes første gang i handelsvejviseren for 1901. Gunnar Wiggers (1898-1977) ses som ældre malermester på det store billede (Irving fot.).

Blikkenslagermester A. F. Th. Olsen nævnes første gang i Taarbæk i handelsvejviseren 1891. Familiefirmaet i Taarbæk Strandvej 77 videreførtes af oldebarnet Lars Olsen indtil 2007. Han ses herover til højre sammen med Jens Jensen (Buller) med en af firmaets faste årlige opgaver: Hvert år skulle de samle og male fuglen til fugleskydningskonkurrencen i Det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskab på det nærliggende Sølyst ved Bellevue.

Skomager Arne Simonsen havde forretning og værksted i "Centrum," Taarbæk Strandvej 59, fra 1952 til 1991 videreførtes af oldebarnet Lars Olsen indtil 2007. Han ses herover til højre sammen med Jens Jensen (Buller)

Trafikken til og fra Taarbæk

Skibsforbindelser

Før der begynde at køre rutebiler på Strandvejen, lå Taarbæk lidt afsides i forhold til sine offentlige trafikmuligheder. Fra 1819, hvor Danmarks første dampskib "Caledonia" kom i drift, var der gennem resten af 1800-tallet regelmæssig skibstrafik langs kysten mellem København og Vedbæk og lejlighedsvis Helsingør; men dampskibene havde ingen anløbspladser mellem Bellevue og Vedbæk. Hvis man skulle i land eller om bord i Taarbæk, måtte det ske med robåde, mens skibet lå stille ud for havnen.

Sejladsen langs Øresundskysten tiltog efter åbningen af Klampenborg Badeanstalt i 1844, hvor de små dampbåde "Emma" og "William" blev sat i fart mellem København og Bellevue. På Kystruten sejlede desuden fra 1842 det lille dampskib "Hamlet" og fra 1859 det større "Horatio". Det var dog først, da DFDS i 1874 op-

rettede sin Øresundsafdeling, at der blev fast rutefart mellem København og Helsingør, navnlig med søsterskibene "Gefion" og "Gylfe".

Først i 1881 fik Taarbæk en dampskibsbro, som lå i Ny Taarbæk et godt stykke nord for havnen. Dampskibsbroen lå mellem ejendommene Strandvejen 632 (Belvedere) og 634, hvor en sti førte fra vejen hen til trappen, over for udmundingen af stikvejen mellem Strandvejen 677 og 687.

I Ny Taarbæk boede der mange københavnske sommergæster. Det var dem, Kystruten var beregnet for, og den sejlede kun om sommeren. Men så kunne man også komme fra Ny Taarbæk til København (Havnegade) på 40 minutter om morgenen. Om eftermiddagen var der gode forbindelser tilbage til Ny Taarbæk, når husherren var færdig med sit arbejde i hovedstaden og vendte hjem til familien på landet.

Som eksempel kan nævnes sejlplanen i 1895, hvor trafikken på DFDS' Kystrute var på sit højeste. Sejlad-

Til venstre: To skovserkoner til fods på vej til København omkring 1840 med deres kurve på ryggen. Konen til venstre støtter og letter sin kurv med en stok, som hun holder under højre arm og bruger som vægstang. (Udsnit af tegning af H. G. F. Holm).

Næste side: Det var almindeligt, at en gruppe skovserkoner slog sig sammen om at betale en vognmand for at køre dem til København med deres tunge kurve med fisk. Her er en sådan vognfuld skovserkoner fotograferet i Skovshoved. (Gentofte Lokalhistoriske Arkiv).

sen begyndte 5. maj og fortsatte gennem hele sommeren og efteråret til 15. Oktober. I ydersæsonen sejlede kun en tur fra Sletten eller Helsingør til København om morgenen og tilbage sidst på eftermiddagen. Turenes antal voksede og aftog med højsæsonen, men stadig med flest ture Helsingør-København om morgenen og København-Helsingør om eftermiddagen. Undervejs anløb skibet Skovshoved, Bellevue, Ny Taarbæk (i sejlplanen benævnt "Taarbæk Sydskrænten" efter en villa ved dampskibsbroen), Skodsborg, Vedbæk, Rungsted, Sletten, Humlebæk, Espergærde og Snekkersten. Fra 1. juni til 15. september var der afgang fra Ny Taarbæk mod København på hverdage kl. 7.10, 8.35, 15.55 og 21.15. Der var ankomst i Ny Taarbæk fra København kl. 9.40, 16.10, 17.10 og 18.10. Sejltiden var 40-50 minutter, og en enkeltbillet kostede 40 øre. Om søndagen sej-

ledes kun en enkelt tur fra København om morgenen og tilbage fra Helsingør midt på dagen, altså nærmest en lysttur. Kystrutens trafik var tydeligvis beregnet for folk, der boede på landet langs Øresundskysten og arbejdede i København. Sommerferie i nutidens forstand kendtes endnu ikke.

Da Kystbanen mellem København og Helsingør åbnede i 1897, udkonkurrerede den hurtigt dampskibene, og i 1900 indstillede DFDS sejladsen på Kystruten. Flere udflugtsruter fortsatte, men nu oftest kun imellem København og Bellevue.

Jernbane

I 1863 åbnedes jernbanen mellem København og Klampenborg som den første del af Nordbanen. Senere samme år åbnedes strækningen Hellerup-Lyngby og i

Herover: Dampskibet "Hamlet" ud for Nordsjællands kyst (udsnit af anonymt udateret maleri i Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Herunder: Et af DFDS' dampskibe "Gefion" eller "Gylfe" ved Taarbæk Dampskibsbro (udsnit af maleri af Chr. Blache 1898. Maleriet tilhører Lyngby-Taarbæk Kommune, men blev stjålet fra Lyngby Rådhus i 2010).

Herover: Dampskibet "Horatio" ud for Taarbæk 1861 (udsnit af maleri af Carl Baagøe i privateje, fj. s. 12).

Næste side: H/S "Gylfe" bakker i Københavns Havn i slutningen af 1890'erne. I baggrunden ses et stykke af Holmen med fregatten "Iylland" og kaserneskipet "Fyen". (M/S Museet for Søfart, Helsingør).

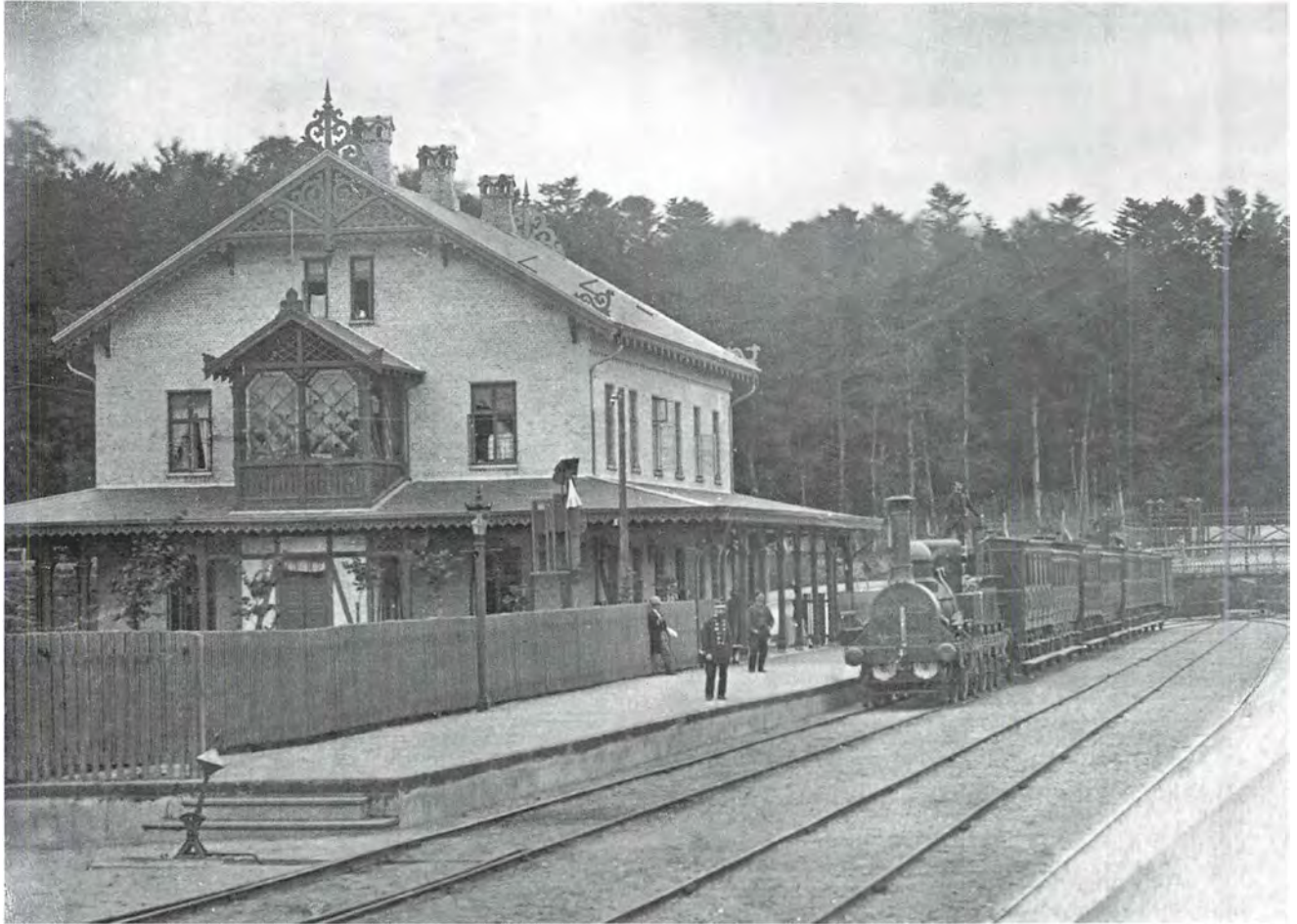

1864 hele Nordbanen København-Hillerød-Helsingør. Den første del af Nordbanen fra 1863 var beregnet til at transportere københavnernes til Dyrehaven og tilbage, og derfor sluttede den i Klampenborg.

I 1897 forlængedes jernbanen fra Klampenborg til Snekkersten på Nordbanen, og hele strækningen København-Helsingør via Klampenborg kaldtes nu Kystbanen. Der var flere gange tale om, at der skulle anlægges en station i Taarbæk; men planerne blev ikke gennemført. Bl.a. ansøgte Taarbæk Grundejerforening i 1911 trafikministeren om at få en station ved Taarbæk Kirke. Derimod blev der ved Springforbivej nord for Taarbæk anlagt et sommer-billetsalgsted "Springforbi", som få år senere blev helårsbetjent. Holdepladsen

havde en perron med en træbygning med billetsalg på hver side af sporene. Stationskontoret og postekspeditionen var i den vestlige bygning ind mod Dyrehaven.

Da strækningen mellem København og Klampenborg i 1934 blev elektrificeret, var der tale om, at Stogslinien skulle forlænges til Springforbi, så Taarbæk fik station; men heller ikke denne gang lykkedes det. Til gengæld blev der mange flere forbindelser fra Klampenborg, og busforbindelserne blev forbedret, jf. nedenfor. Klampenborg Station har bevaret mange af sine gamle bygninger, bl.a. hovedbygningen på vestsiden (fra 1863, udvidet til dobbelt længde 1897). "Jernhallen" på den brede midterperron er fra 1897, da Kystbanen åbnede, og var oprindeligt opdelt i båse, hvor

folk stod i kø til togene til København. I 1897 opførtes også den østre stationsbygning med billetsalg og i 1928 den nuværende stationsbygning med ur i det lille spir på taget.

Holdepladsen i Springforbi fik ikke mange rejsende. Der boede ikke ret mange i området, og forventningerne om mange skovgæster til Dyrehaven svigtede. Fra

1909 til lidt ind i 1950'erne kunne der ekspederes gods, og Strandmøllen var med sine mange trykflasker med ilt og brint en stor godskunde, indtil fabrikken gik over til at levere sine produkter med egne lastbiler. Til sidst var Springforbi kun betjent i dagtimerne på hverdage, hvor der også ekspederedes post, og i 1968 blev holdepladsen nedlagt og bygningerne fjernet.

Sporvogne

Fra foråret 1884 kunne man fra Klampenborg også komme til København med sporvogn. Ruten gik ad Strandvejen mellem Triangelen på Østerbro og Bellevue, hvor vejen delte sig til Dyrehaven og til Taarbæk, d.v.s. ud for det nuværende Bellevue Teater. Ved begge endestationer var der en drejeskive, hvor sporvognen kunne vendes. Strækningen var enkeltsporet med vige-spør syv steder undervejs. En remise til sporvognene og en kontorbygning med bolig for driftsbestyreren blev opført i Hellerup.

De første sporvogne var dampdrevne. I forenden af vognen var der indbygget en dampmaskine, som hvilede på en drejelig bogie og trak på dennes to aksler. Resten af vognen var indrettet med sæder til passagerne. Der var indgang fra en åben bagperron. Vognsty-
reren stod på en åben forperron foran dampmaskinen.

I modsætning til en almindelig jernbane var lokomo-

tivet altså indbygget i passagervognen. Konstruktionen blev også i to tilfælde anvendt på jernbaner, Gribskovbanen og Randers-Hadsund Jernbane. Dens opfinder var den engelske ingeniør William Rowan, som ejede lokomotivfabrikken Scandia i Randers. Her fremstillede han 12 dampvogne med tilhørende påhængsvogne (bivogne) til "Strandvejens Dampsporvejselskab".

Desværre havde Rowans dampvogne alvorlige tekniske mangler, som hæmmede driftsikkerheden, f.eks. utilstrækkelig trækraft. Men det største problem var forholdet til de mange hestevogne på Strandvejen, hvor hestene ofte blev skræmt af dampvognene. Selv om mange af ulykkerne og uheldene i virkeligheden skyldtes, at kuskene var uøvede og ikke kunne styre hestene, fik dampvognene skylden og blev stillet over for erstatningskrav. Til sidst var dampvognene så upopulære, at selskabet måtte indstille driften i efteråret 1893.

*Springforbi Station (egl. "Holdeplads")
1905. (Det Kongelige Bibliotek).*

Et konsortium af vognmænd købte sporanlægget og remisen og fik under navnet "Hellerup Sporvejs-selskab" bevilling til sporvognsdrift med heste fra Slu-kefter til Klampenborg. Kørslen med hestesporvogne begyndte 1. juni 1897 og fortsatte til foråret 1904. I mel-lemtiden var bevillingen i slutningen af 1902 overgået til "Tuborg-Klampenborg elektriske Sporvej"; men først i foråret 1904 kunne de elektriske sporvogne køre helt til Klampenborg. Her blev der anlagt en vendesløj-fer ud for Bellevue. Sporvognene havde først linienum-mer 4, men fik fra 1909 nr. 14.

I 1911 ændrede driftsselskabet navn til Nordsjæl-lands Elektricitets og Sporvejs Aktieselskab (NESA). Linie 14 kørte mellem Bellevue og Rådhuspladsen (fra

Næste side: Kongeliges ankomst på Klampenborg Station. Fotografiet er dateret 1910, men er antagelig taget i 1912 eller kort efter. Til venstre dronning Alexandra og kejserinde Dagmar, bag dem kong Christian X. Midt i billedet dronning Lovisa, enke efter kong Frederik VIII, støt- tet af sin svoger kong Georg af Grækenland. I forgrunden stationsfor- stander Johansen. (Foto af A. Th. Collin).

Herunder: Kongelig modtagelse på Klampenborg Station 1910(?). Til venstre de to søstre dronning Alexandra af England og kejserinde Dagmar af Rusland. Bag dem står prins Christian (X) og stationsfor- stander N. J. Johansen. (Foto af A. Th. Collin).

1931 Vanløse) frem til 1951, fra 1949 dog kun på søn- og helligdage. Herefter blev ruten overtaget af busser.

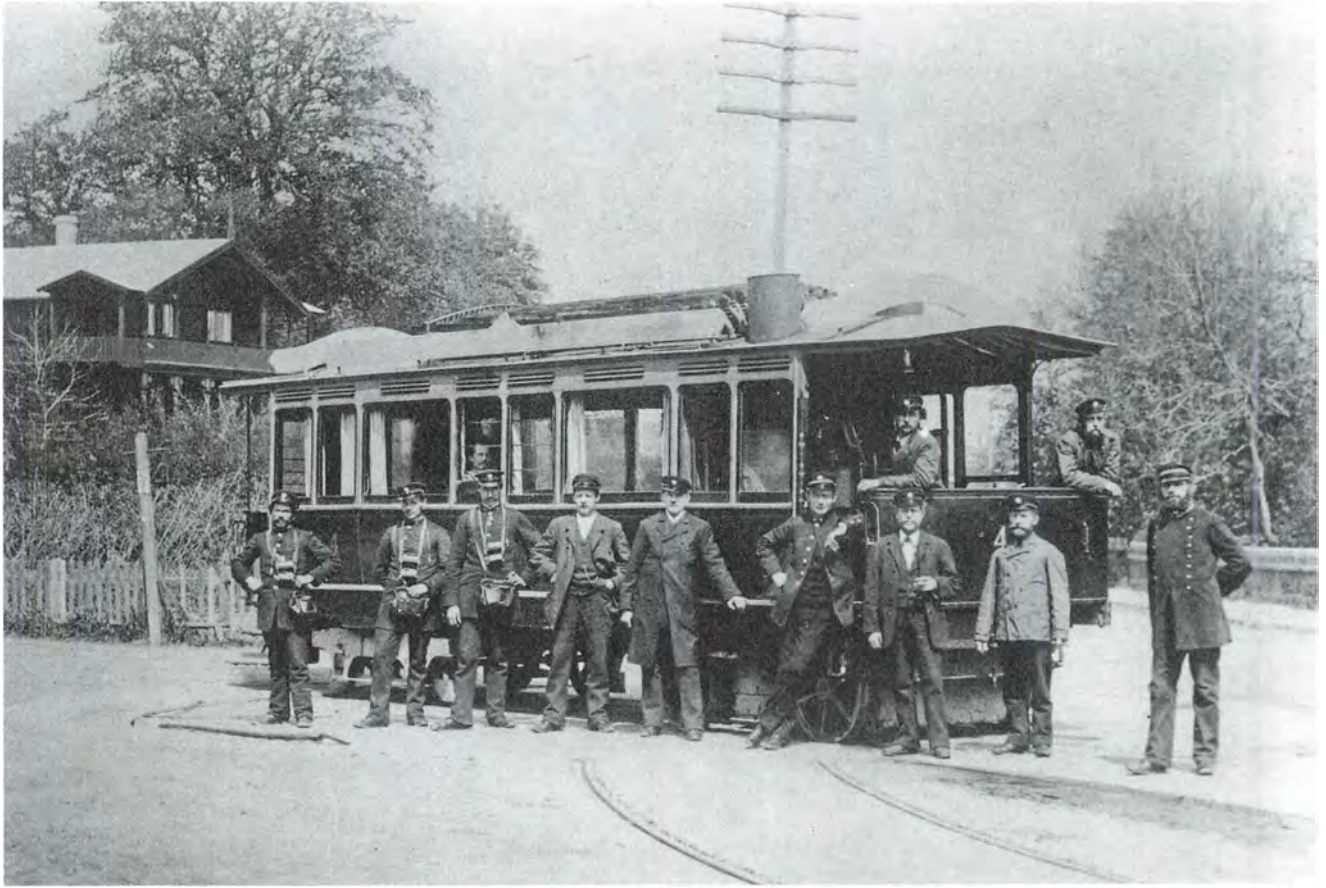
Rutebiler

I 1919 kom den første rutebil til Taarbæk. Det skete, da A/S Strandvejs-Automobiler åbnede sin rute Klampenborg-Taarbæk-Skodsborg-Vedbæk-Rungsted-Hørsholm. I Klampenborg havde ruten endestation ved sporvognssløjfen i Bellevue. Den startede med to vogne af typen "Gefion" fra Th. Thriges fabrik i Odense, den senere bilfabrik "Triangel".

De to rutebiler, der hver kunne rumme 16 passagerer og havde indgang fra bagenden, var temmelig umage-

lige og kørte kun på ruten den første sommer. Den ene kom tilbage til fabrikken og blev ombygget med jernbanehjul som forsøgsvogn. Vognen blev forlænget med bagperron og prøvekørt på adskillige jernbanestrækninger. Den dannede forbillede for de karakteristiske Triangel-motorvogne, der i 1920'erne blev en standardtype ved de danske privatbaner.

På Strandvejen kom der i stedet rutebiler af tysk fabrikat, og i 1924 blev ruten forlænget til Helsingør. I 1931 blev ruten Klampenborg-Helsingør købt af Holger Salomon, der i forvejen ejede Helsingør Omnibil-Selskab. Udseendet af dette selskabs busser var inspireret af Københavns Sporveje: hvidt tag og

vinduespartier, gule vognsider og brune skærme. På et brunt bånd under vinduerne stod selskabets navn. Busserne på strandvejsruten fik samme udseende, dog med rutens navn Helsingør-Rungsted-Klampenborg på båndet under vinduerne. "Strandvejsbussen" havde et vist præg af fornemhed, som også blev understreget af chaufførernes brune, fransk inspirerede uniformer med Holger Salomons våbenskjold præget i messingknapperne.

Herover: Dampsporvognen ved drejeskiven i Bellevue 1885. I baggrunden det såkaldte Norske Hus, der lå i vejgaften mellem Tuarbæk Strandvej (til højre bag sporvognen) og vejen ind til Dyrehaven (til venstre).

Næste side: Vendestøjfen i Bellevue med sporvogn linje 4 netop ankommet fra København i 1905. (Lokalhistorisk Arkiv for Gentofte Kommune).

Hele ruten mellem Klampenborg og Helsingør blev stadig kun trafikeret om sommeren; men efterhånden kom der helårskørsel på den sydligste del af strækningen. I vinteren 1934-35 kørtes der 10 dobbeltture Klampenborg-Skodsborg og yderligere 10 dobbeltture Klampenborg-Trepilelågen. Fra 1935-36 blev et voksende antal ture gennemført over hele strækningen.

I 1934 blev "De Røde Omnibusser"s rute Søborg-Lyngby-Klampenborg forlænget gennem Taarbæk til Strandmøllekroen, og i 1946 forlænges ruten til Skods-

borg. I sommeren 1937 var der i alt 60 daglige afgang fra Klampenborg til Strandmøllen i tidsrummet kl. 7-24. Heraf kørte Helsingør Omnibil-Selskab de 28 ture og De Røde Omnibusser de 32. Da den nye Strandvej bag om Taarbæk blev taget i brug i 1935, blev Strandvejsbussens rute omlagt til at følge denne strækning.

Under 2. Verdenskrig blev kørslen med rutebiler stærkt indskrænket, og hele strækningen Klampenborg-Helsingør blev til sidst kun trafikeret en eller to gange om dagen, hvis det overhovedet kunne lade sig gøre.

Efter krigen voksede antallet af daglige ture igen, og i 1961 blev der indført faste minuttal på ruten og 20 minutters-drift mellem Klampenborg og Rungsted i dagtimerne. Den tiltagende privatbilisme og en forbedret køreplan på Kystbanen medførte imidlertid faldende passagertal på busruterne, og i 1970 indskrænkede Strandvejsbussen kørslen om aftenen til én gang i timen. Samtidig afkortede De Forenede Rutebiler (tidligere De Røde Rutebiler) deres linje 168 Søborg-Skodsborg til Taarbæk, hvor bussen fik linje 160 med endestation ved Havnen.

Bussen til Lyngby (linje 160 til Ballerup) holder ved endestationen ved Taarbæk Havn i 1977. Til venstre i baggrunden Nordlyvej, helt til højre det daværende Taarbæk Bibliotek. (forf. fot.).

Helsingør Omnibil-Selskab måtte indstille driften i 1975, men selskabet blev overtaget af De Hvide Busser i Hørsholm, der videreførte strandvejsruten. I de første år var de vogne, der blev nyanskaffet til ruten, påmalet "Strandvejsbussen" med rød skrift på de hvide vognsider; men da alle busser i HT-området blev gule, forsvandt dette levn fra rutens storhedstid.

De første busser i Taarbæk var disse "Gefion"-vogne bygget af Th. Thrige i Odense, hvor de her ses i fabriksgården i 1918. (Foto af Otto Nørmark, arkiv Bane Bøger).

Taarbæk Skole

Taarbæks skoleforhold før 1821 kendes kun i store træk. I 1720 nævnes "et skolehus" i Taarbæk med ukendt beliggenhed. De større børn gik i Hvidøre Skole, der lå i Gentofte Sogn mellem Taarbæk og Skovshoved. Fra 1814 stillede Gentofte Skolekommission krav om betaling for Taarbæk-børnene; men i 1821 fik Taarbæk uventet en ny skole. To rige englændere skænkede deres landsted, som de alligevel ikke selv brugte, til et "Bede - og Skolehus" (s. 15, jf. nedenfor om kirken).

Huset, der også var bolig for læreren, var i brug som

bedehus til 1864, hvor Taarbæk Kirke blev indviet, og som skole til 1914, da den nuværende skole blev taget i brug.

Den gamle skole blev forhøjet til to etager i 1882. I begyndelsen af 1900-tallet var den imidlertid ikke længere tidssvarende. Lyngby Skole, der lå i Bondebyen, bestod derimod overvejende af næsten nye bygninger. Alligevel opførte sognerådet en helt ny og dyr skole i Lyngby i 1908 (senere Engelsborgskolen). Årsagen var, at befolkningstilvæksten krævede en udvidelse af Lyngby Skole, men at de tilgrænsende grunde ikke kunne købes. Derfor valgte man at bygge en ny skole

Taarbæk Skole

Til venstre: Taarbæk gamle Skole i begyndelsen af 1900-tallet. Bygningen var i 1882 blevet forhøjet til to etager og rummede derefter tre klasseværelser og to lejligheder. Der var en førstelærer, en andenlærer og en lærerinde ansat ved skolen. Lærerinden var Hanne Marie Bering, som havde sin lejlighed på 1.sal i gavlen ud imod havnen. I en periode modtog hun fra staten et beløb for at have en rød lampe tændt i sit vindue om natten, idet skolen så fungerede som fyrtårn for havnen.

Til højre: Den nye Taarbæk Skole blev taget i brug i foråret 1914. Den var opført på næsten samme sted som den gamle, og bortset fra indgangspartiet eksisterer bygningen endnu som den midterste af skolens tre blokke.

og sælge de gamle bygninger; men i Taarbæk opfattedes det som en unødig luksus fra Lyngbys side på Taarbæks bekostning.

Skolesagen blev anledning til løsrivelsesforsøget i 1908, hvor Taarbæk forsøgte at blive en selvstændig kommune (se side 140-43). Det lykkedes ikke; men

sognerådet havde forstået, at også Taarbæk måtte have en ny skole. Den blev tegnet af arkitekt Aage Lønborg-Jensen og opført i 1914. Her måtte man af pladshensyn bygge i højden; men det blev en flot bygning, som nok kunne måle sig med Engelsborgskolen.

Det gjaldt også undervisningen. I 1930 blev Lyngby-

Taarbæk Skole

Førrige side: Taarbæk Skole blev i 1931 udvidet til dobbelt størrelse, idet en blok magen til den første blev opført på syd-siden af den oprindelige. Desuden op-førtes længst mod syd en lærerbolig, der senere anvendtes som inspektørbolig til 1979. Det lille tårn, der ses hen over gavlen til højre for skolen, hørte til det gamle landsted "Taarbækhøj" (Taarbæk Strandvej 91, nu etagebebyggelse jf. billedet øverst på denne side).

Til højre: I 1958 blev Taarbæk Skole igen udvidet, denne gang mod nord. Det karakteristiske indgangsparti blev revet ned og genopført på nordsiden af en ny blok svarende til de to første.

Demonstration foran Lyngby Rådhus i efteråret 1988 som protest mod kommunalbestyrelsens planer om at nedlægge Taarbæk Skole. Skolen blev reddet, men måtte afgive 7-9. klasse.

Taarbæk Skole

Taarbæk Kommunes første mellemskole med realklasse oprettet på Taarbæk Skole. Året efter blev den allerede tidligere oprettede realskole ved Lyngby Skole (Engelsborgskolen) omdannet til kommunal mellem- og realskole. Som den næste fik Kongevejens Skole mellemskole ved oprettelsen i 1937, men først realklasse i 1943. Mellemskolen (6.-9. skoleår) afskaffedes som begreb i 1962.

Taarbæk Skole blev udvidet til to blokke i 1931 og tre blokke i 1958 (arkitekt A. Helbo). Den markante terningformede bygningskrop, der tydeligt kan ses ude fra Øresund, blev af en senere skoleinspektør kaldt "Storkøbenhavns svar på Kronborg". I 2006 opførtes endnu en tilbygning med en iøjnefaldende placering ud til Taarbæk Strandvej. Med sin lange bygningskrop og mange vinduer fik den tilnavnet "bussen".

Til venstre: Hanne Marie Bering underviser i den gamle Taarbæk Skole i 1906. Hun har sørget for at skrive datoen på tavlen, og så har hun stillet op til fotografering med sine elever bagest i klasseværelset. Hanne Marie Bering var ansat ved Taarbæk Skole i årene 1881-1912 og blev derefter boende i Taarbæk til sin død. Hun skrev i den lokale avis og tog den gamle skolebygning i forsvar – efter hendes mening var den ikke så dårlig, som man ville gøre den til.

11 em (Anden Eksamens-Mellemskoleklasse, d.v.s. 7 klasse) på Taarbæk Skole 1950/51, fotograferet på trappen ud til skolegården med deres lærer Ejner Steen Rosdahl, der senere blev inspektør på Virum Skole.

Eleverne i forreste række (10 piger) er fra venstre Annie Olsen, ?, Jette Neergaard Nielsen, ?, Birgit Munch-Petersen, Lisbet Hjort Hansen, Hanne Kaare Iversen, Grethe Hasforth Holm, lærer Rosdahl, Bodil Petersen, Annelis Nordahl Petersen.

Mellemste række (ni piger): ?, Aase Winther Birch, Margit Quist Pedersen, Lis Cruusberg, Lis Inge Andersen, Jytte Knudsen, Leila Hansen, ?, Ruth Højbjerg.

Bageste række (syv drenge): Carsten Mikkelsen, Poul Roager, Jørgen Hinrichsen, Flemming Olesen, Ole Jørgensen, Claus Thielemann, Albert Kromann Schmidt.

Ud over de nævnte gik følgende i klassen: Lise Bak, Gisela Fischer, Bente Hansen, Lise Teilmann Olsen, Torben Rafsted og Lotte Wissing. Heraf var to fraværende, og resten er uidentificerede.

Søndag den 28. juni 1925 havde Taarbæks fiskere inviteret alle skolens elever på udflugt til Hveen. Turen foregik i 14 fiskerbåde, og foruden eleverne deltog et stort antal forældre samt byens præst, pastor Severin Widding.

Med det faldende børnetal kom Taarbæk Skole i fare for at blive nedlagt. Lyngby-Taarbæk Kommunes skoler havde deres største elevtal i 1960 (9609 elever) og det laveste i 1991 (3441).

Nedgangen i elevtallet på Taarbæk Skole i 1970'erne og 1980'erne medførte, at skolen i 1984 mistede 10. klasse og i 1989 7.-9. klasse. Taarbæk Skole undgik ved en kraftig indsats fra byens beboere at blive nedlagt og blev i stedet omdannet til også at være kulturcenter med bibliotek og foredragssal. Taarbæk Kulturcenter

har som formål at udnytte skolebygningen uden for skoletiden til gavn for lokalsamfundet.

I 2008 blev der igen stillet forslag om besparelse ved at nedlægge Taarbæk Skole og overføre eleverne til Trongårdsskolen; men også denne gang blev spareforslaget taget af bordet. I 2014, hvor Taarbæk Skole fejrede 100 års jubilæum for den ældste del af sin bygning, havde skolen 0.-6. klasse med i alt 139 elever.

Taarbæk Fritidscenter

Da Taarbæk Apotek (Taarbæk Strandvej 86) lukkede i 1969 og flyttede til Nærum, købte Lyngby-Taarbæk Kommune bygningen. Her åbnede i 1972 Taarbæk Fritidscenter, som fik en lidt urolig start og i en periode var lukket. Imens hyggede de unge sig i stort tal på det nærliggende bibliotek. Denne bogs forfatter erindrer en episode, hvor en af pigerne endda forsøgte at trække sin hest med ind i varmen under påskud af, at det var en læsehest. Lånernes klager fik ret hurtigt kommunen til at genåbne fritidscenteret. I 1990 blev det flyttet til den tidligere inspektørbolig ved Taarbæk Skole, og apoteksbygningen blev solgt til beboelse.

”Klub Taarbæk” i den tidligere inspektørbolig er for de 10-

18 årige. Om dagen er her fritidsklub for skolens 4.-6. klasser (SFO'en for 0.-3. klasse er i selve skolebygningen), og en aften om ugen er her åbent som fritidscenter for de unge op til 18 år.

For de lidt ældre er der Barakken ved Bechsvej (Taarbæk Strandvej 88), som frem til Taarbæk Skoles udvidelse i 1958 brugtes af skolen. Derefter anvendtes barakken af Taarbæk Idræts Forening og Taarbæk Sejlklub frem til 1965, hvor sejlklubben fik sit nuværende klubhus på havnen, og hvor idrætsforeningen flyttede op i ledvogterhuset på Trepilevej. Derefter blev Barakken stillet til rådighed for de unge over 18 år.

Klar til optagelse i Taarbæk Fritidscenter 1987 (Irving foto).

Taarbæk Asyl

I anden halvdel af 1800-tallet opstod der behov for pasning af børn, hvis mødre gik på arbejde. Derfor blev der oprettet børneasyl (børnehaver) i byer og større landsbyer. I Lyngby Sogn oprettedes Lyngby Asyl (nu Bondebyens Børnehave) i 1854, Virum Asyl 1859, Taarbæk Asyl 1881 og Lundtofte Asyl ca. 1907. Brede Asyl (nu Brede Børnehave) fra 1905 var oprindeligt kun beregnet for børn af Brede Klædefabriks arbejdere og funktionærer.

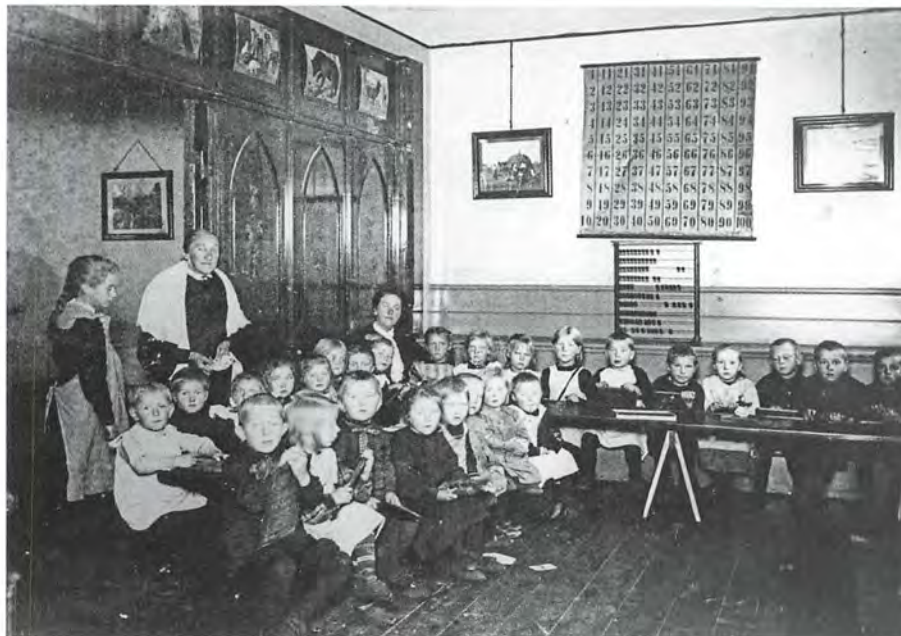
I Taarbæk begyndte indsamlingen til oprettelse af et børneasyl i 1875 med en basar på Taarbæk Hotel. I den første omtale af basaren stod der: "I Taarbæk har man i længere Tid følt Savnet af et Asyl. Mangen Fiskerkone forlader sit Hjem tidlig om Morgenen for at tage til Kjøl-

benhavn – Gammelstrand – for der at afsætte Mandens Fangst, de Smaa overlades til dem selv og – Gaden"

I januar 1879 kunne Taarbæk Asylkomité købe en grund af vognmand Lorentzen (Dyrlægegården). Senere i 1879 blev der afholdt en stor basar, hvor overskuddet tilfaldt Taarbæk Asylfond. I åbningen deltog kong Christian den Niende og den kongelige familie, og arrangementet gav et overskud på over 3000 kr. Byggeriet gik i gang, den 20. marts 1880 blev grundstenen nedlagt, og den 1. november 1881 åbnede asylet med 28 børn.

I mellemtiden var der i juni 1881 blevet stiftet en forening, Taarbæk Asylselskab, der skulle drive asylet. Formanden for bestyrelsen var byens præst Gerhard Kemp.

Vi ved ikke, hvad børnene var beskæftiget med i asylet. Sandsynligvis har asylet ud over at passe børnene også

Næste side: Taarbæk Asyls bygning fra 1881, Taarbækdalsvej 13, ca. 1910.

Til venstre: Interiør fra Taarbæk Asyl i 1890'erne med "Asylmor", Maganese Ingvarsden, til venstre.

skulle lære dem om kristendommen og undervise dem i elementære skolekundskaber som alfabetet og tallene. Men der var også et strejf af tidligere tiders udnyttelse af børns arbejdskraft, når det i en erindring omtales, at børnene sad og trevlede klude op. Dette arbejde kendes også fra andre asyler: De optrevlede klude kunne sælges sækkevis til tekstilfabrikkerne til fremstilling af nyt stof (kradsuld).

I 1920 blev navnet Taarbæk Asyl ændret til Taarbæk Folkebørnehave. Fra 1927 fik børnehaven statstilskud til driften, til at begynde med 1400 kr. om året. I 1966 ændredes navnet fra Taarbæk Folkebørnehave til Taarbæk Menighedsbørnehave. Asylbygningen fra 1881 var nu utidssvarende, og sundhedsmyndighederne ville ikke længere godkende den til formålet.

Bestyrelsen ville derfor i 1968 købe nabogrunden (Taarbækdalsvej 15) af Lyngby-Taarbæk Kommune og opføre en ny børnehave og derefter man sælge den gamle ejendom (Taarbækdalsvej 13) til kommunen. Samtidig købte kommunen imidlertid ejendommen Taarbæk Strandvej 84 og foreslog, at menighedsbørnehaven lejede denne ejendom til formålet. Bestyrelsen ønskede at forblive på Taarbækdalsvej, og Lyngby-Taarbæk Kommune indrettede i stedet en kommunal børnehave i Taarbæk Strandvej 84. På Taarbækdalsvej 15 opførte kommunen en ny børnehavebygning, som Taarbæk Menighedsbørnehave lejede. Byggeriet begyndte i 1974, og 1. august kunne børnehaven flytte ind i de nye lokaler. På grund af mangel på institutionspladser i Taarbæk blev bygningen i 2000 udvidet med 1. sal. Samtidig skiftede børnehaven navn fra Taarbæk Menighedsbørnehave til Børnehuset Taarbækdal.

Senere faldt børnetallet i Taarbæk igen, og kommunen valgte i 2013 at nedlægge den tidligere menighedsbørnehave og overføre navnet "Børnehuset Taarbækdal" til børnehaven på Taarbæk Strandvej. I mellemtiden

var menighedsbørnehavens formue ved at være brugt op til vedligeholdelse, og restbeløbet blev anvendt til anskaffelse af inventar til den "sammenbragte" børnehave, som fik en bestyrelse sammensat fra de to tidligere bestyrelser.

Farvelagt tegning af Taarbæk Kirke set fra vest, syd og øst, udført af kirkens arkitekt Carl Emil Wessel ved opførelsen i 1863. Tegningen hænger i kirkens sakristi. Man plejer at sige, at C. E. Wessels forbillede for Taarbæk Kirke var "en gammel angelsaksisk kirke i Limerick". Den pågældende kirke er ikke identificeret, og måske er der snarere tale om "inspireret af" end "forbillede for." Det har været nævnt, at kirken i Monaleen i den syd-

Taarbæk Kirke og Kirkegård

østlige udkant af byen Limerick har stor lighed med Taarbæk Kirke; men den irske kirke er først bygget i 1873, 10 år efter Taarbæk Kirke. Derimod har irske sagkyndige i Limerick peget på, at Saint Nicolas's Church i Adare, der er fra 1300-tallet, har nogle lighedstræk med Taarbæk Kirke, bl.a. hjørnepillerne og den åbne lofts konstruktion.

Taarbæk Kirke og Kirkegård

Taarbæk-Stolen og Bedehuset

Opførelsen af Taarbæk Kirke i 1863 var beregnet til at skulle afhjælpe de trange pladsforhold i Lyngby Kirke i midten af 1800-tallet. Ganske vist havde Taarbæk allerede i 1821 fået et bede- og skolehus, da den utrættelige sognepræst Bone Falch Rønne havde overtalt de to rige engelske grossererere Watt og Gordon til at skænke byen deres landsted, som de ikke selv brugte. Her kunne der holdes andagter; men alle kirkelige handlinger som dåb, konfirmation, bryllup og begravelse måtte foregå i Lyngby Kirke. Lyngby Sogn omfattede indtil 1906 hele den nuværende Lyngby-Taarbæk Kommune, og for at kunne rumme menigheden var efterhånden al plads i Lyngby Kirke udnyttet. Der var bygget pulpiturer (balkoner) langs ydervæggene, og et af disse pulpiturer var specielt beregnet til kirkegængere fra Taarbæk. Det kaldtes Taarbæk-Stolen og var anbragt over indgangsdøren til kirken fra våbenhuset. Adgangen til pulpituret var fra en udvendig trappe på østsiden af tårnet op til en dør i muren ind til rummet over våbenhuset og derfra videre gennem en dør ind i kirken.

I Taarbæk holdt Peter Rørdam gudstjenester i bedehuset (skolen) og lejlighedsvis i fri luft i Dyrehaven. Han var en meget populær præst, og både fiskerne og mange sommergæster fra København kom for at høre hans prædikener. I 1857 blev han spurgt, om han ville holde sine gudstjenester i koncertsalen på Klampenborg Badeanstalt, hvor der var bedre plads. Fiskerne ville imidlertid ikke gå til gudstjeneste på et forlystelsessted, men tilbød københavnere siddepladserne i bedehuset, så ville de selv stå op under gudstjenesterne. Herved opstod tanken om at bygge en rigtig kirke i Taarbæk i stedet for det gamle bedehus. På hele kyststrækningen mellem København og Helsingør fandtes der endnu ingen kirker.

Kirken forberedes

Der blev så nedsat en kirkekomité i Taarbæk, bestående af sognepræst Peter Rørdam, formanden for Lyngby Sogneforstanderskab (fra 1868 Sogneråd) proprietær Carl Holstein, skovrider Ehler Rathjen og fisker Svend Johansen. Pastor Rørdam fik af Kong Frederik den Syvende tilsagn om, at kirken måtte bygges i Dyrehaven, hvor komiteen havde fundet et passende sted på en lille græsslette lige inden for hegnet ved Taarbæk Rende.

Den officielle begrundelse for at opføre en kirke i Taarbæk var, at der ikke var plads til hele Lyngby Sogns menighed i Lyngby Kirke. Mange mente, at det måtte være kirke ejerens pligt at sørge for tilstrækkelig plads i kirken. Lyngby Kirke tilhørte staten, og på kirkekomiteens vegne ansøgte Carl Holstein Kultusministeriet om enten at udvide Lyngby Kirke eller at opføre et kapel (d.v.s. en filialkirke) i Taarbæk.

De kirkelige myndigheder støttede ansøgningen og fremhævede, at det ville være umuligt at udvide Lyngby Kirke på den snævre plads på toppen af den isolerede kirkebakke midt i Lyngby, hvor kirken lå med skrænter til alle sider. Det eneste rigtige ville være at bygge et kapel i Taarbæk. Kultusministeriet stillede sig velvilligt og videresendte ansøgningen til Finansministeriet. Resultatet blev, at staten ville bevilge 7000 rigsdaler til opførelsen, hvis der af private bidrag kunne indsamles mindst 3.500 rigsdaler. Men som yderligere betingelser forlangte Finansministeriet, at der ikke herefter skulle kunne stilles flere krav til staten om udvidelse af Lyngby Kirke, og at staten ikke skulle være forpligtet til at vedligeholde kapellet, når det var opført.

Disse betingelser var i virkeligheden uantagelige, for ingen kunne forudsige, hvor meget sognets indbyggertal ville vokse, og kapellet havde ingen formue til at dække sine udgifter. Lyngby Sogneforstanderskab ville ikke fraskrive sig muligheden for at forlange Lyngby Kirke

Taarbæk Kirke og Kirkegård

Taarbæk Kirkes oprindelige navn var Skovkapellet, og kirken var en filialkirke til Lyngby Kirke. Den lå frit på en lille slette i skoven, som billedet fra omkring 1880 viser. Der var ingen indhegning, og dyrene græssede helt op til kirkens mure.

Herunder: Sognepræst Peter Rørdam. Udsnit af maleri i Lyngby Kirke.

udvidet, hvis menigheden blev ved med at vokse, og Sogneforstanderskabet ville heller ikke påtage sig vedligeholdelsen af filialkirken. Både Lyngby Kirkes menighed og Sogneforstanderskabet afholdt afstemninger med modstridende resultater, og sagen var ved at gå i hårdknude. Men Kultusministeriet opfyldte de stillede betingelser ved at svare Finansministeriet, at evt. manglende plads i Lyngby Kirke ville kunne afhjælpes ved at holde flere gudstjenester, og at hverken staten eller kommunen skulle være forpligtet til at vedligeholde kapellet.

Nu var statens bidrag på 7000 rigsdaler sikret, men der manglede stadig penge til at betale kapellets opførelse. Peter Rørdam henvendte sig til C. F. Tietgen, der som tidligere nævnt havde et landsted sydligst på Taarbæk Strandvej og boede i byen om sommeren. Tietgen gik sammen med konsul O. B. Suhr om at garantere for det nødvendige beløb til opførelsen ud over statsbidraget og de allerede indsamlede penge.

Kirkens opførelse og indvielse

Den unge arkitekt Carl Emil Wessel (1831-67) blev antaget til at bygge kirken, som i de første mange år havde navnet Skovkapellet. Han tog angiveligt forbillede efter "en gammel angelsachsisk kirke i Limerick"; men det har hidtil ikke kunnet påvises, hvilken irsk kirke der er tale om, og måske er det en vandrehistorie. Kirken er bygget af røde mursten på en granitsokkel, og har skifertag. Kirkens skib måler 21 meter i længden og 9 meter i bredden, hvortil kommer et smallere kor med afskårne hjørner. Indgangen er gennem et våbenhus på bygningens nordside. Tårnet er 21 meter højt.

I løbet af foråret 1864 blev kirken bygget færdig, og den 26. juni foretog indvielsen. Det var midt under krigen i Sønderjylland, i de dage hvor tyskerne efter sejren ved Dybbøl og den efterfølgende våbenhvile gjorde sig klar til overgangen til Als. Peter Rørdam fungerede som feltpræst hos de danske tropper, men tog orlov i nogle få dage for at deltage i indvielsen af kirken.

Indvielsen blev trods de dystre omstændigheder en stemningsfuld begivenhed. Den blev overværet af Kong Christian IX, Dronning Louise, Enkedronning Caroline Amalie, Kronprins Frederik (VIII) og Prinsesse Dagmar. Taarbæk Kirke var den første bygning,

Til venstre: Taarbæk Kirkes oprindelige altertavle var et maleri af Peter Raadsig forestillende Kristus i Gethsemane. Ved kirkens renovering i 2003-06 blev altertavlen erstattet af en skulptur af Kurt Tegtmeyer.

Næste side: Kirkens skib er karakteristisk ved, at rummet er åbent helt op til tagryggen. Taget bæres af kraftige, udskårne bjælkeåg, som har været medvirkende til, at kirken betegnes som bygget i "keltisk vikingestil". Konfirmanderne siger, at loftet ligner bunden af et skib. Skråt over for prædikestolen var der oprindeligt et pulpitur, hvor der stod et harmonium.

Kong Christian IX var med til at indvie. Også konseilspræsident D. G. Monrad og indenrigsministeren var til stede. Selve indvielsen blev foretaget af Sjællands biskop H. L. Martensen.

Peter Rørdam holdt en lang prædiken, der (meget passende for Taarbæk) kredsede om Jesus og hans første disciple, de tre fiskere Peter, Jakob og Johannes. Men også den aktuelle situation, krigen, blev nævnt: "Kjære Venner! Vi har stridt, og vi har blødt! Og for vore Øjne har vi stridt forgjæves; endnu staaer vore

Fjender mellem Liimfjorden og Eideren; og det siges at de have taget Leer med for at høste, hvad Jyderne have saaet ..."

Taarbæk får egen præst

Peter Rørdam kunne godt lide at prædike i Taarbæk, og i første omgang havde han ikke tænkt sig, at Taarbæk skulle have en særskilt præst. Biskoppen pressede imidlertid på, og i 1880 blev der oprettet en ny præstestilling ved Lyngby Kirke, hvor præsten var forpligtet

Da Taarbæk Sogn blev oprettet i 1906 med virkning fra 1. januar 1907 blev Gerhard Kemp den første sognepræst. Han var født i 1852 og ses herover som ældre omkring 1915.

En religiøs dame, Cathinka von Bertouch, havde i 1873 opført den tårnlignende treetagers villa "Simplicita", Taarbæk Strandvej 111 på hjørnet af Kirkevej. I 1880 oprettede hun et legat for præsten i Taarbæk og skænkede villaen til legatet som præstebolig. I 1944 solgte menighedsrådet bygningen og købte i stedet villaen Edelslundsvej 2 som præstebolig.

til at tage bolig i Taarbæk. Efter Peter Rørdams indstilling blev Gerhard Peter Brammer Kemp derefter kaldet til 2. kapellan for Lyngby Sogn.

I Taarbæk ejede frøken Cathinka Hermine v. Bertouch en villa på Taarbæk Strandvej (nr. 111 på hjørnet af Kirkevej), som hun i 1880 lod indgå i et legat til fordel for en kommende præst i Taarbæk, der så kunne få embedsbolig i villaen. Pastor Kemp og de to følgende sognepræster boede i denne bygning. I 1944 købtes i stedet den nuværende præstebolig Edelslundsvej 2, hvor sognepræsten i Taarbæk har boet siden 1945.

Kirkens vedligeholdelse

Kirkens opførelse kom til at koste ca. 12.000 rigsdaler, og de indsamlede hhv. testamenterede penge beløb sig til under 2.500 rigsdaler. De resterende 2.500 rigsdaler blev betalt, uden at de nærmere omstændigheder kendes.

Der skulle imidlertid også bruges penge til kirkens vedligeholdelse. Kultusministeriet havde udnævnt C. F. Tietgen og O. B. Suhr til kirkens værger. Efter Suhrs død i 1875 fortsatte Tietgen alene som kirkens bestyrer de følgende 20 år. Han afholdt selv alle udgifter til kirkens vedligeholdelse og drift, hvorimod opvarmningen blev betalt med bidrag fra beboerne i Taarbæk og Raadvad. Der blev ikke aflagt regnskab eller afholdt provstesyn, og Taarbæks beboere troede, at det var Tietgen, der ejede kirken. Måske blev misforståelsen forstærket af, at Tietgen ejede Lyngby Kirke – Staten havde sat den til auktion i 1868, måske for at undgå yderligere krav til dens udvidelse, og Tietgen havde da købt kirken.

I 1895 ønskede C. F. Tietgen ikke længere at være værge for kirken i Taarbæk, hvor han allerede tre år tidligere havde solgt sit landsted, og Kultusministeriet udnævnte i stedet en kirkebestyrelse bestående af

Til højre ses Gerhard Kemp som ung præst omkring 1880, da han kom til Taarbæk.

Herunder ses de senere sognepræster i Taarbæk: Severin Widding (sognepræst 1923-36), Øjvind Schlawitz (1936-45), Poul Gamrath (1945-72), Poul Falk Hansen (1972-91), Thor-kild Grosbøll (1991-2008) og Charlotte Paaskesen (2009-).

fem mænd, der stillede sig til rådighed af interesse for kirken. De skulle sørge for kirkens vedligeholdelse på grundlag af frivillige bidrag fra menigheden, "indtil det måtte lykkes at få dannet et særligt Sogn for Taarbæk Menighed". Hermed begyndte arbejdet med at få Taarbæk udskilt fra Lyngby som et selvstændigt sogn og at få anlagt en kirkegård omkring kirken.

Da Taarbæk Kirkegård blev anlagt i 1905, blev kirkegården indhegnet uden adgang fra skoven. Ved Kystbanens anlægning var den oprindelige adgangsvej, Kirkevej, blevet afbrudt og erstattet af en tunnel under banen længere mod syd. Kirkegården kom til at ligge direkte ud til Dyrehavehegnet mod Kystbanen, så tunnelen førte ind i dens sydøstlige hjørne. Fotografiet fra kort efter 1905 set gennem hegnet viser de første gravsteder nærmest kirken på sydsiden.

Taarbæk Kirkegård

Da Taarbæk Kirke blev bygget, lå den frit i Dyrehaven uden indhegning. Adgangsvejen var Kirkevej (den gang Kapelvej), der fra Taarbæk Strandvej gennem en låge førte lige frem til kirkens indgang på nordsiden af bygningen. Da Kystbanen blev anlagt, blev Kirkevej afbrudt, og i stedet blev der åbnet en viadukt under banen længere mod syd med adgang fra Edelslundsvej ad en sti langs banens østside. Der blev anlagt en ny sti fra viadukten hen til kirken; men da denne som nævnt havde indgang fra nordsiden, måtte man nu gå rundt om kirken for at komme til indgangen.

Efter lange og besværlige forhandlinger med Skovvæsenet fik kirkebestyrelsen i 1902 lov til at indhegne et areal omkring kirken på 8.000 m² til kirkegård. Kirkegården og dermed kirken fik adgang direkte fra viadukten, som kom til at ligge ud for kirkegårdens sydøstlige hjørne. Der blev derimod ikke adgang fra

skoven; men viadukten blev uddybet ca. en halv meter, så vogne kunne køre igennem den. I 1905 blev kirkegården indviet, og Taarbæks døde skulle nu ikke længere transporteres til Lyngby for at blive begravet.

I 1925 blev kirkegården udvidet mod nord og vest med 4.000 m². Et ønske om yderligere udvidelse i 1941 blev afvist; men i det nordøstlige hjørne af kirkegården blev et hidtil ikke udnyttet areal i 1950 taget i brug som urnekirkegård med bevaring af den naturlige bevoksning med tjørn.

Da den nye Strandvej blev anlagt i 1934 bag om Taarbæk, blev de to viadukter bygget, som fører Edelslundsvej under vejen og jernbanen, og Taarbæk Kirke fik dermed sin nuværende adgangsvej og parkeringsplads.

Når man færdes på Taarbæk Kirkegård, kan man stadig fornemme, at to store befolkningsgrupper har præget lokalsamfundet: Fiskerne i selve Taarbæk og

Taarbæk Kirke og Kirkegård

sommerbeboerne i Ny Taarbæk og Springforbi. I 1989 blev der foretaget en registrering af Taarbæk Kirkegård, hvor et stort antal gravsten blev udpeget som bevaringspligtige. Disse gravsten findes stadig på kirkegården. Det gælder bl.a. 14 gravsten, der nævner ordet "fisker".

På en særlig måde er Taarbæk Kirkegård et minde om det forsvundne Springforbi, som engang var et fornemt rigmandskvarter med store landsteder på begge sider af Strandvejen fra Trepilevej til Strandmøllen. Her boede om sommeren mange af Danmarks rigeste og kendteste erhvervsfolk, og mange af dem valgte at blive begravet på Taarbæk Kirkegård. I dag er deres landsteder revet ned og deres haver sløffet og indlemmet i en offentlig park. Der er ingen spor af, at disse fremtrædende personer har været her. Men på Taarbæk Kirkegård huskes de endnu. På de store gamle gravmonumenter læser man navnene på disse familier, som om sommeren udgjorde det mondæne feriemiljø i Springforbi: Theodor Wessel og Emil Vett, der sammen grundlagde Magasin, medicinalfabrikanterne Alfred og Boje Benzon, skibsreder Peter de Nully Brown, kødvarefabrikant J. P. Steffensen ("Steff") og mange flere.

Blandt de 14 gravsten, der nævner ordet "fisker," hentyder kun denne til fiskerierhvervet med sin dekoration: et anker med teksten: Kast kun anker, her er grund. Stenen er først sat over en ung fisker, der mindes af sin mor og sin far, der ligeledes var fisker.

Selv om en stor del af de begravne på Taarbæk Kirkegård var meget rige, er der kun få prangende gravmonumenter på kirkegården. Fra venstre: Forlagsboghandler Chr. Erichsen udgav navnlig børnebøger. Tømrermesteren har sine svende i arbejde på sin gravsten. Kunstberederen Axel Mattsson grundlagde den kendte rideskole i Klampenborg i 1909. Et karakteristisk indslag på kirkegården er et antal gravminder af træ fra 1920'erne. Magasin-grundlæggeren Emil Vett hviler i sin kvarte gravhøj ved kirkegårdshjørnet.

Taarbæk Kro og Hotel

Taarbæk Kros nuværende bygninger er opført i 1940; men som virksomhed er kroen mere end 300 år gammel. Den lange historie om Taarbæk Kro og Taarbæk Hotel, hvor kroen i årene 1873-1941 var en afdeling af hotellet, er beskrevet af Hans Topsøe-Jensen i en stor artikel i Lyngby-Bogen 1986. Hovedlinierne heri er gengivet i det følgende kapitel, som desuden beskæftiger sig med hotellets bygninger, dets gæster og dets nedtur efter 1. Verdenskrig trods ambitionen om at være ”et af Knudepunkterne for det internationale Sommerliv ved Kysten” (reklametryksag 1925, jf. s. 106).

Historien begynder i slutningen af 1600-tallet, hvor smed Hans Hansen, der boede i et fiskerhus i Taarbæk, holdt kro for de vejfarende. Han havde ikke et egentligt privilegium, d.v.s. eneret på at holde kro i Taarbæk; men han havde tilladelse fra myndighederne. Dengang omfattede krohold også handel, så kroen kan godt betragtes som den første butik i Taarbæk. Han døde i 1717, og i skiftet efter ham året efter kaldes han ”Hans Hansen Skouvært”. Skiftet er optrykt (delvis i referat) i Lyngby-Bogen 1965 og viser, at han var en velhavende mand. Et stort aktiv i boet var det tilgodehavende på 57 rigsdaler, som fiskerne i Taarbæk skyldte ham for kredit i perioder med dårligt fiskeri.

Den næste kromand var en søofficer, kaptajn Jochum Friis, der havde kroen i årene 1718-44. Derefter blev Hans Rasmussen ejer af kroen (d.v.s. bygningerne), og i 1766 fik han også skøde på kroens jorder, som hidtil havde tilhørt kongen og kun været fæstegods. ”Mester Hans”, som han kaldtes i samtiden, gav Taarbæk Kro et godt omdømme. Han var berømt for sin gode mad og sit gode humør, og det københavnske borgerskab holdt selskaber hos ham. Det var netop på denne tid, under kong Frederik den Femte (1746-66), at Dyrehavsbak-

ken blev kendt, og at det blev moderne at tage i skoven om sommeren.

Mester Hans' søn førte kroen videre, men hverken han eller hans efterfølgere havde den ret længe. I 1852 blev ejendommen delt. Den daværende ejer, Cæcilie Andersen, solgte krobygningerne og det omgivende areal til Vilhelm Haagensen; men hendes søn Lars Andersen blev ejer af de store ubebyggede arealer både nord for Taarbæk op til Trepilelågen og syd for byen ned til Klampenborg.

Netop i 1852 udførte maleren Carl Baagøe en tegning af Taarbæk Kro, der på dette tidspunkt lå på vestsiden af Strandvejen gennem Taarbæk, imellem de nuværende veje Skovvej og Edelslundsvej. Kroens bygninger udgjorde et firelænget anlæg. Langs vejen lå et toetages beboelseshus og syd for dette en lang enetages længe

Carl Baagøes tegning af Taarbæk Kro 1852. Nederst til venstre ses den åbne rende med Taarbækkens gennemløb under Strandvejen (nu rørlagt under Nordre Molevej). (Øregaard Museum).

Taarbæk Hotel efter 1873. Til højre ses kroens gamle stuehus (Taarbæksdal), til venstre Vilhelm Haagensens nye hotelbygning. Huset i baggrunden med kvisten er "Skomagerens Hus", Taarbæk Strandvej 94. Huset blev genopbygget efter hotelbranden i 1918 (s. 106), men blev nedrevet i 2004 for at give plads til Taarbæk Skoles udvidelse.

med bl.a. kroens skænkestue. Bagved lå gårdspladsen omgivet af bygninger. På grunden øst for Strandvejen, hvor i dag Taarbæk Kros bygninger ligger, lå der dengang kun en rejsestald med porte i nord- og sydgavlene og omgivet af et åbent areal.

Vilhelm Haagensen nedrev den lave krobygning langs vejen og opførte på dens plads en 3½ etages hotelbygning, som åbnede den 1. maj 1873. Det gamle toetages beboelseshus kaldtes nu Taarbæksdal. Den nye høje bygning kaldtes først Taarbæk Kro; men ret hurtigt ændredes navnet til Taarbæk Hotel og senere Taarbæk Badehotel.

Københavns Amts Avis beskrev bygningen således: "Det har 40 elegant møblerede Værelser, et Restaurationslokale, en Table d'hôte Sal (se side 106) og en saakaldt mindre Beværtning. I Stueetagen findes Re-

Til venstre: Kroens gamle rejsestald på østsiden af Taarbæk Strandvej i 1870'erne. Huset i baggrunden, Taarbæk Strandvej 104, ses også på s. 30. Det ligger stadig på hjørnet af Nordre Molevej og kan kendes på den kraftige og den spinkle skorsten. Her boede i begyndelsen af 1900-tallet skatteopkræver Rasmus Jensen og hans hustru Nielsigne, som ses på billedet s. 46. Huset er opført i 1857.

Næste side: Taarbæk Hotels facade, sandsynligvis omkring 1890. Bygningens indgange er ændret i forhold til billedet side 101, og der er indrettet butikker i kælderen.

staurationen og Beværtingen, paa 1ste Sal ligger Table d' hôte Salen og en Række Værelser, og den 2den og 3die Sal ere udelukkende Værelser til Udlejning." Senere blev der indrettet krostue og nogle butikker i hotellets kælder.

Med sit nye hotel havde Vilhelm Haagensen fået del i det store ferie- og udflugtsmiljø, som i forvejen fandtes i Klampenborg-området. Taarbæks plads i dette miljø fremgår af en artikel i Københavns Amts Avis 1877, hvor det hedder: "Alt er udlejet paa Klampenborg Badeanstalt, og Taarbæk Hotel saavel som de øvrige Hoteller her har i den sidste Maaned været fuldt belagte ... Det er en Fornøjelse at foretage en Spadseretur gennem Taarbæk og Klampenborg Badeanstalt og der høre Folk tale i alle Sprog, thi her ligger ikke alene Ty-

skere, Svenskere, Franskmand og Engskmand, men ogsaa Russere, Hollændere og Spaniolere blande sig mellem de Danske".

Vilhelm Haagensen var en stor personlighed, der ikke kun havde betydning for Taarbæk. Han var i årene 1859-70 og 1880-83 medlem af Lyngby Sogneråd, og fra 1873 var han formand for Lyngby Kommunes sundhedskommission. Han deltog aktivt i arbejdet for at få bygget Taarbæk Kirke i 1864 trods sognerådets modvilje. Hans vigtigste indsats gjaldt dog Taarbæk Havn, hvor han sammen med tre fiskere ansøgte Indenrigsministeriet om tilladelse til at bygge havnen.

Desværre havde Vilhelm Haagensen forbygget sig med den nye hotelbygning, og i 1883 gik hotellet til tvangsauktion, hvorefter Haagensen måtte opgive.

Taarbæk Kro og Hotel

Som trøst holdt Taarbæks beboere en afskedsfest for ham på hotellet.

Den nye ejer af Taarbæk Hotel blev fru Emilie Steffen, som i 1896 solgte det til direktør Poul Chr. Glud fra firmaet Glud & Marstrand. P. C. Gluds ejertid fra 1896 til 1916 blev en glansperiode for Taarbæk Badehotel. Han foretog i 1897-98 store om- og tilbygninger af hotellet. Kernen var stadig Vilhelm Haagensens bygning fra 1873; men den fik påsat et spir midtfor, og alle tre etager blev forsynet med sammenhængende balkoner

af træ. På nordgavlen blev der ligeledes opført en tilbygning af træ i fuld højde med overdækkede terrasser. I syd gavlen på hjørnet af Skovvej blev der indrettet et nyt indgangsparti, og på bagsiden af bygningen ved gavlen opførtes et trappetårn i 5½ etagers højde med øverste etage som overdækket terrasse af træ. Herfra var der en pragtfuld udsigt over byen og havnen.

Langs med Skovvej opførtes en værelsesfløj ligeledes med sammenhængende balkoner af træ mod vejen, og i forlængelse heraf en selvstændig bygning til

vaskeri, stald, vognremise og beboelse for personale. Denne bygning eksisterer endnu og viderefører kroens gamle navn Taarbæksdal. Resten af hotellets grund, der strakte sig bagud mellem Skovvej og Edelslundsvej til nuværende Taarbækdalsvej, var optaget af en stor have med servering.

Den oprindelige kro havde siden 1873 været i kælderen under hotellet; men i 1895 fik kroen selvstændige bygninger over for hotellet på den grund, hvor rejsestalden tidligere havde ligget (s. 108).

Taarbæk Badehotel fik sin storhedstid og blev internationalt kendt i årene op til 1. Verdenskrig. Desværre er der ikke bevaret gæstebøger; men Københavns Amts Avis bragte i 1910 og 1911 to notitser om, hvilke udenlandske gæster der boede på hotellet. I juli 1910 nævnes 17 personer eller ægtepar, hvoraf 11 svenske og to finske. Resten var en tysk dame fra Stettin, en tysk grosserer fra Moskva, en dansk farmer fra New Zealand og et europæisk ægtepar fra Sydafrika. I juli 1911 nævnes 15 personer eller ægtepar, heraf 7 tyske og 3

svenske. Hertil kom en norsk professor, et par engelske frøkener, en dansk ingeniør fra Bangkok og en engelsk advokat fra Bombay. De udenlandske gæster var overvejende erhvervsdrivende, enkelte embedsmænd eller pensionister. Dette klientel adskilte sig næppe fra, hvad man kunne finde andre steder langs Øresundskysten, ”Den Danske Riviera”, men nu var Taarbæk Hotel altså for alvor blevet en del af dette mondæne miljø.

Da 1. Verdenskrig udbrød, forsvandt de udenlandske gæster, og også det danske hotelpublikum måtte finde andre steder. Da sikringsstyrken blev indkaldt i 1914 ved Verdenskrigens udbrud, lejede Krigsministeriet Taarbæk Hotel til kaserne. Lejemålet sluttede først i efteråret 1918 med krigens ophør.

I slutningen af maj 1918 udbrød der brand i hotellet, og fløjen langs med Skovvej nedbrændte, fordi ilden hurtigt bredte sig i de sammenhængende balkoners træværk. Når hovedbygningen ud til Taarbæk Strandvej ikke brændte, selv om ilden sprang over på den anden side af vejen og ødelagde to huse der, skyldtes det

Taarbæk Kro og Hotel

Forrige side: Personale på Taarbæk Hotel omkring 1890. På billedet til venstre ses forrest i midten bestyrer Hans Hansen og hans hustru Christiane. På billedet til højre fra hotellets køkken ses i forgrunden Christiane Hansen som person nr. 2 fra højre.

Herunder: Taarbæk Hotel omkring 1900 set fra nord med de overdækkede terrasser på gavlen. I billedets højre side ses et lille stykke af haven.

muligvis, at det høje murede trappetårn uden balkoner dannede en barriere.

I løbet af sommeren blev den nedbrændte hotelfløj genopført, og Taarbæk Hotel blev udvidet og fik en skikkelse og et udstyr, der med dets nu 100 værelser gjorde det til et af Øresundskystens største hoteller.

Desværre lykkedes det ikke at bringe Taarbæk Badehotel på fode igen, og i efteråret 1926 gik hotellet på

Taarbæk Kro og Hotel

tvangsauktion. Det blev på auktionen købt af restauratør Arthur Jensen og året efter solgt til direktør Erh. Heckmann, der i mellemtiden havde forpagtet det. Det lykkedes heller ikke for direktør Heckmann at få balance i økonomien, og efter flere tvangsauktioner blev Taarbæk Hotel i 1936 købt af Ejendomsaktieselskabet Taarbækhave. Hotellets gamle hovedbygning langs Taarbæk Strandvej blev nedrevet i 1936. Fløjen langs Skovvej blev ombygget til lejligheder, og to nye fløje mod vest og nord blev opført, således at bebyggelsen ("Taarbækhave") kom til at åbne sig imod Øresund.

På den anden side af Taarbæk Strandvej forsvandt P. C. Gluds krobygninger i 1939. De blev i 1940 erstattet af det nuværende firelængede kompleks efter tegninger af arkitekt Hans Wilhardt, en søn af dyrehavemaleren Peter Wilhardt fra Taarbæk. Kroen blev frasolgt fra "Taarbækhave" til A/S Taarbæk Kro. Kroen tilhørte fra 1975 restauratør Kate Hjorth Pedersen, som endnu i 2014 selv drev den.

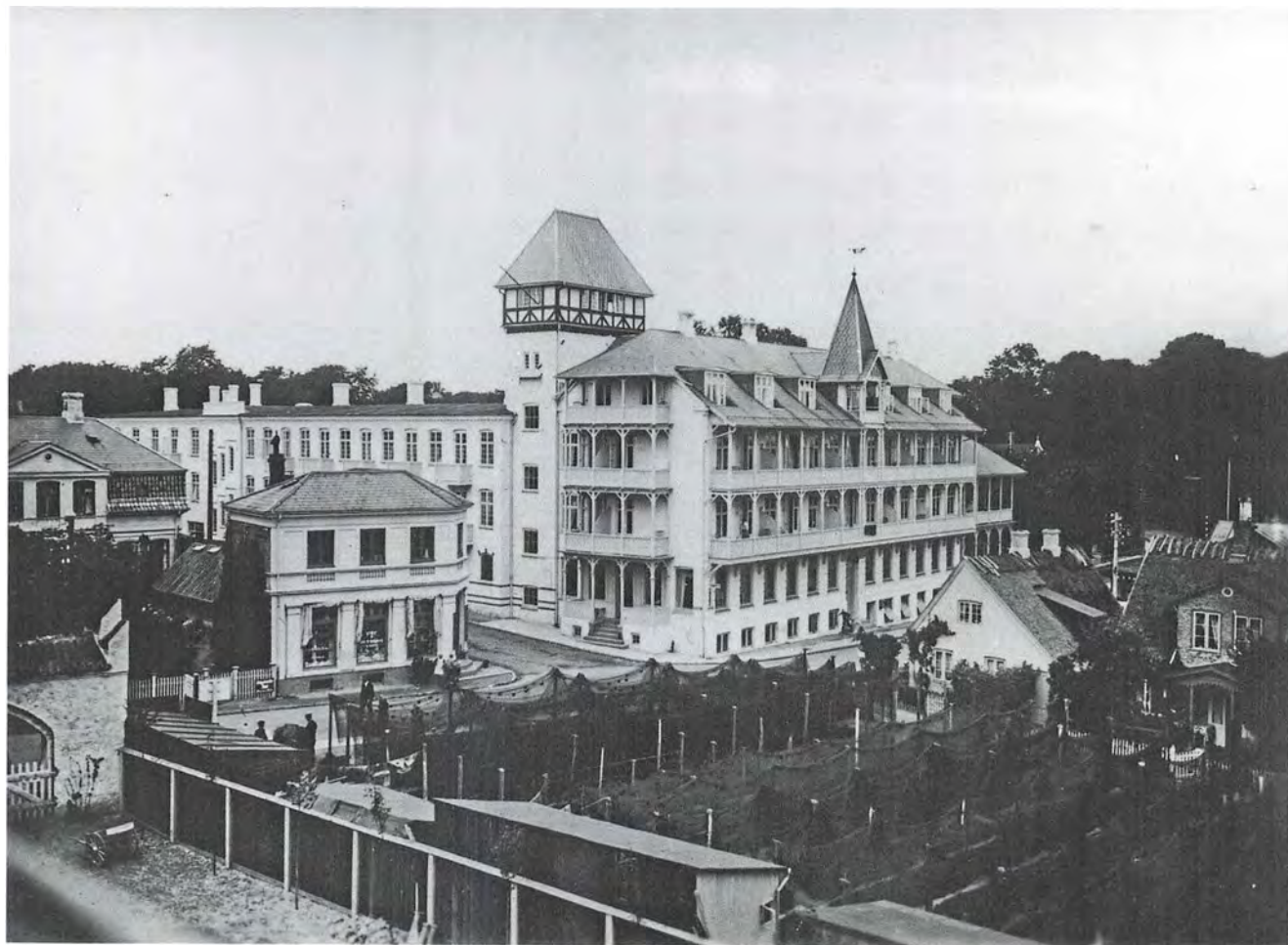
Til venstre øverst: Spisesalen på Taarbæk Hotel i 1925. Fotografi fra reklametryksag i Det Kongelige Biblioteks Småtrykafdeling. Det fremhæves i brochuren, at der nu serveres ved enkelte borde (d.v.s. i modsætning til det tidligere brugte langbord med samtidig fælles spising, det såkaldte table d'hôte).

I midten: Hotellens vestibule omkring 1900 (postkort).

Nederst: Taarbæk Hotels have set fra Taarbækdalsvej, antagelig omkring 1930.

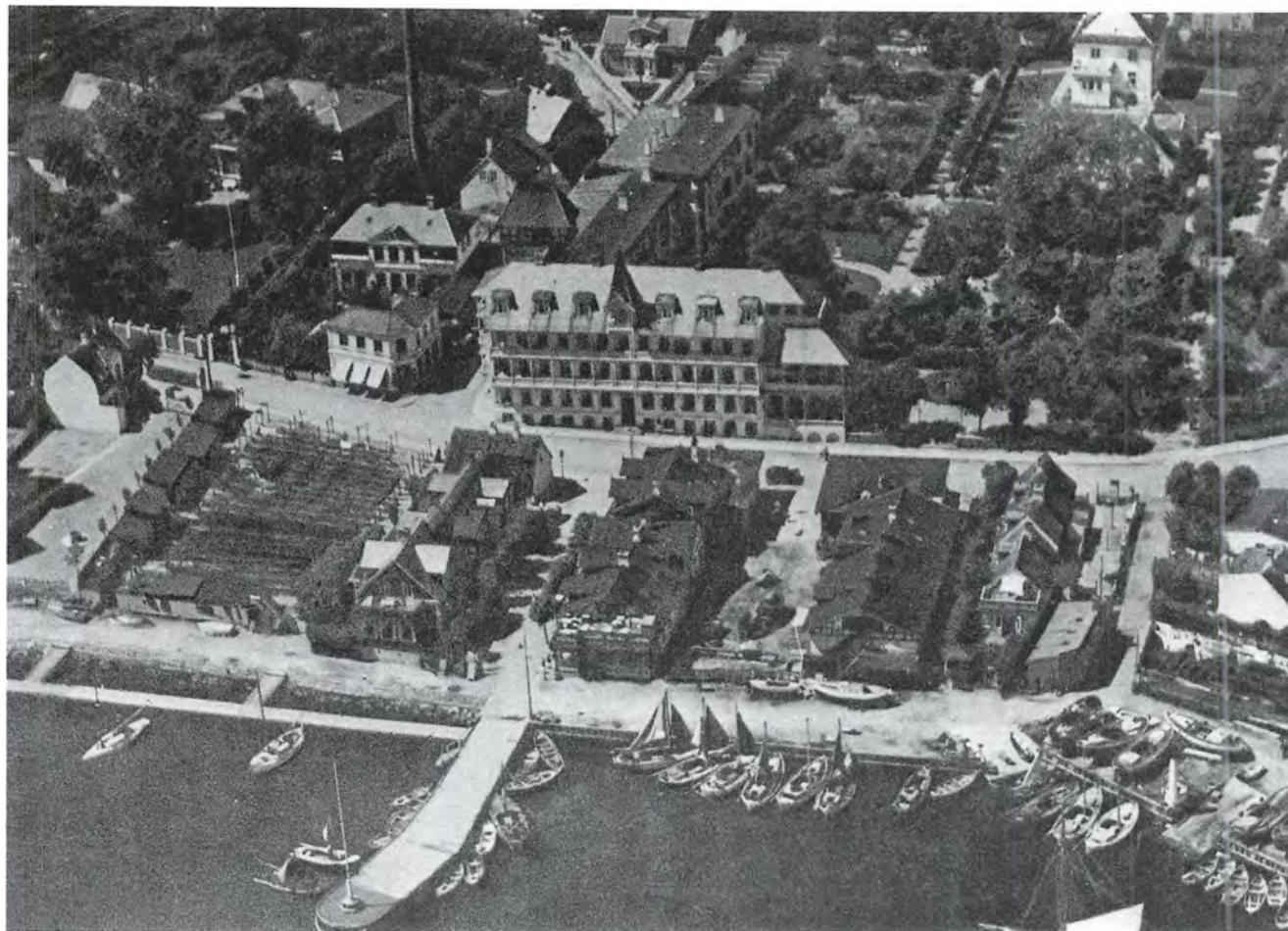

Taarbæk Kro og Hotel

Herover: Taarbæk Hotel efter genopbygningen i 1918-19. Fløjen langs Skovvej havde oprindeligt haft sammenhængende balkoner af træ, men fik efter branden små enkelte altaner. Til venstre ses købmand Ravns butik og villa, derunder lidt af porten ind til Taarbæk Skole. På stejlepladsen til højre, hvor garnene hænger til tørre, ligger i dag skolegården.

Taarbæk Kro og Hotel

Luftfoto af Taarbæk Hotel og Kro med omgivelser, antagelig omkring 1930. I billedets højre side ses kroens bygninger fra 1895 mellem hotellet og inderhavnen. De to bygninger ligger med gavlene mod vandet, til venstre selve kroen og til højre hestestalden. I mellemrummet var der oprindeligt planlagt en vognremise. På gavlene mod Taarbæk Strandvej var der opført to tværbygninger med butikker, jf. næste side nederst. Øverst til højre ses hotellets store have. I venstre side af billedet ses mellem hotellet og yderhavnen husrækken langs Havnevej og stejlepladsen, hvor nu skolegården ligger.

Taarbæk Kro og Hotel

Til højre: Kroens bygninger set fra havnen ca. 1915 med det åbne mellemrum mellem selve kroen (midt i billedet) og stalden (til højre). Til venstre ses villaen, som i dag rummer Taarbæk Sejlklub.

Til venstre: Butiksbygningen på gavlen af kroen ud til Taarbæk Strandvej (nr. 102) i 1923. Her havde Nicolai Jensen etableret sig i 1898 som blomsterhandler, men udvidede senere sit sortiment, og i 1923 havde han en velforsynet købmandsbutik.

Foreninger og mødesteder

Taarbæk var tidligere et langt mere komplet lokalsamfund end det, vi kender i dag, hvor Taarbæk kan opfattes som et attraktivt boligkvarter i et større bysamfund med flere centre, den såkaldte Københavnsmetropol. Selv om befolkningstallet har været nogenlunde konstant siden omkring 1920, var her tidligere grundlag for flere handlende, flere håndværksvirksomheder og flere foreninger i lokalsamfundet.

Denne udvikling er ikke speciel for Taarbæk. Overalt er dagligvarehandelen blevet koncentreret i større enheder, præfabrikerede møbler og moduler har erstattet meget håndværksarbejde, og foreningslivet er blevet udkonkurreret af fjernsynet og internettet. Men man kan godt sige, at disse og mange andre generelle tendenser er blevet forstærket af Taarbæks isolerede beliggenhed mellem Dyrehaven og Øresund. Foreningslivet er præget af, at medlemstallet er faldet så meget, at foreningerne er blevet ophævet eller er blevet afdelinger af større foreninger.

Der er dog stadig en række gamle lokale foreninger i Taarbæk, og der bliver også stiftet nye foreninger. Blandt de ældste er Sangkoret Brage (for mænd, stiftet 1881), Taarbæk Grundejerforening (stiftet 1882), Taarbæk Idræts Forening (stiftet 1908), Taarbæk Tennis Klub (stiftet 1932) og Taarbæk Sejlklub (stiftet 1939). Blandt de nyere lokale foreninger i Taarbæk kan nævnes Taarbæk Svømmeklub (stiftet 1974), Taarbæk Vandskiklub (stiftet 1979) og Frejas Sal (sangkore for damer, stiftet 1993).

Taarbæk Grundejerforening

Anledningen til at stifte en grundejerforening i Taarbæk var forsøget på at løsrive sig fra Lyngby Kommune i 1881. Man var i Taarbæk utilfreds med, at kommu-

nens store skatteindtægter fra de rige sommerbeboere, navnlig i Springforbi, ikke kom Taarbæk til gode, men anvendtes til formål i Lyngby. Specielt var man utilfreds med de dårlige kloakforhold i Taarbæk. Løsrivelsesforsøget gik i sig selv, efter at sognerådet havde sørget for en forbedring af de sanitære forhold i Taarbæk; men for fremover at have et talerør over for kommunen stiftede man i 1882 en grundejerforening, som stadig eksisterer som Taarbæk Grundejer- og Borgerforening. I resten af Lyngby-Taarbæk Kommune findes der et stort antal vejlav og lokale grundejerforeninger; men i Taarbæk er vejene så små, at der ikke har været grundlag for at oprette særlige foreninger.

Taarbæk-Vedbæk Fiskeriforening

Et eksempel på faglige foreninger var Taarbæk-Vedbæk Fiskeriforening (1901-?). Foreningen havde i 1905 50 og i 1935 60 medlemmer. I 1935 var der ca. 50 erhvervsfiskere i Taarbæk og 14 i Vedbæk. Derimod har der aldrig været grundlag for lokale foreninger af handlende eller håndværkere, så man var henvist til at lade sig repræsentere af Handelsforeningen og Håndværkerforeningen i Lyngby.

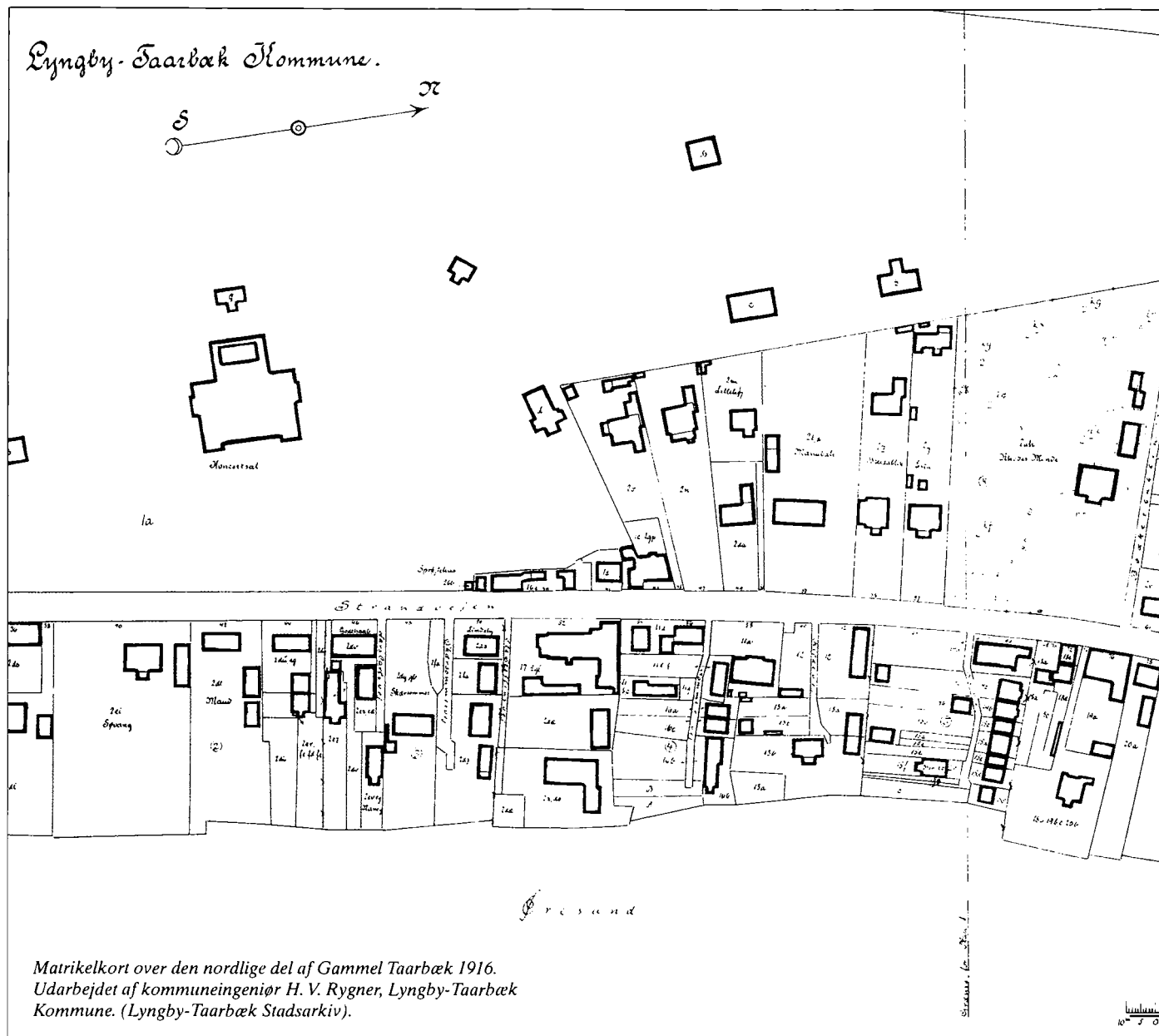
Sangforeninger

Til de kulturelle og selskabelige foreninger hører sangforeningerne. Heraf har Taarbæk to, Fiskernes Sangforening "Brage" fra 1881 og dame-sangforeningen "Frejas Sal" fra 1993. Trods sin høje alder var "Brage" ikke Taarbæks første sangforening. Allerede i 1875 nævnes det, at "Taarbæk Sangforening" arrangerede underholdning til fordel for Taarbæk Asyl, og i 1877 spillede "Taarbæk Sangforenings Selskabelige Afdeling" teater på Taarbæk Hotel. I 1878-79 nævnes en særlig "Dramatisk Forening" med tilknytning til Taarbæk Hotel. I 1880 stiftedes en ny sangforening specielt for unge.

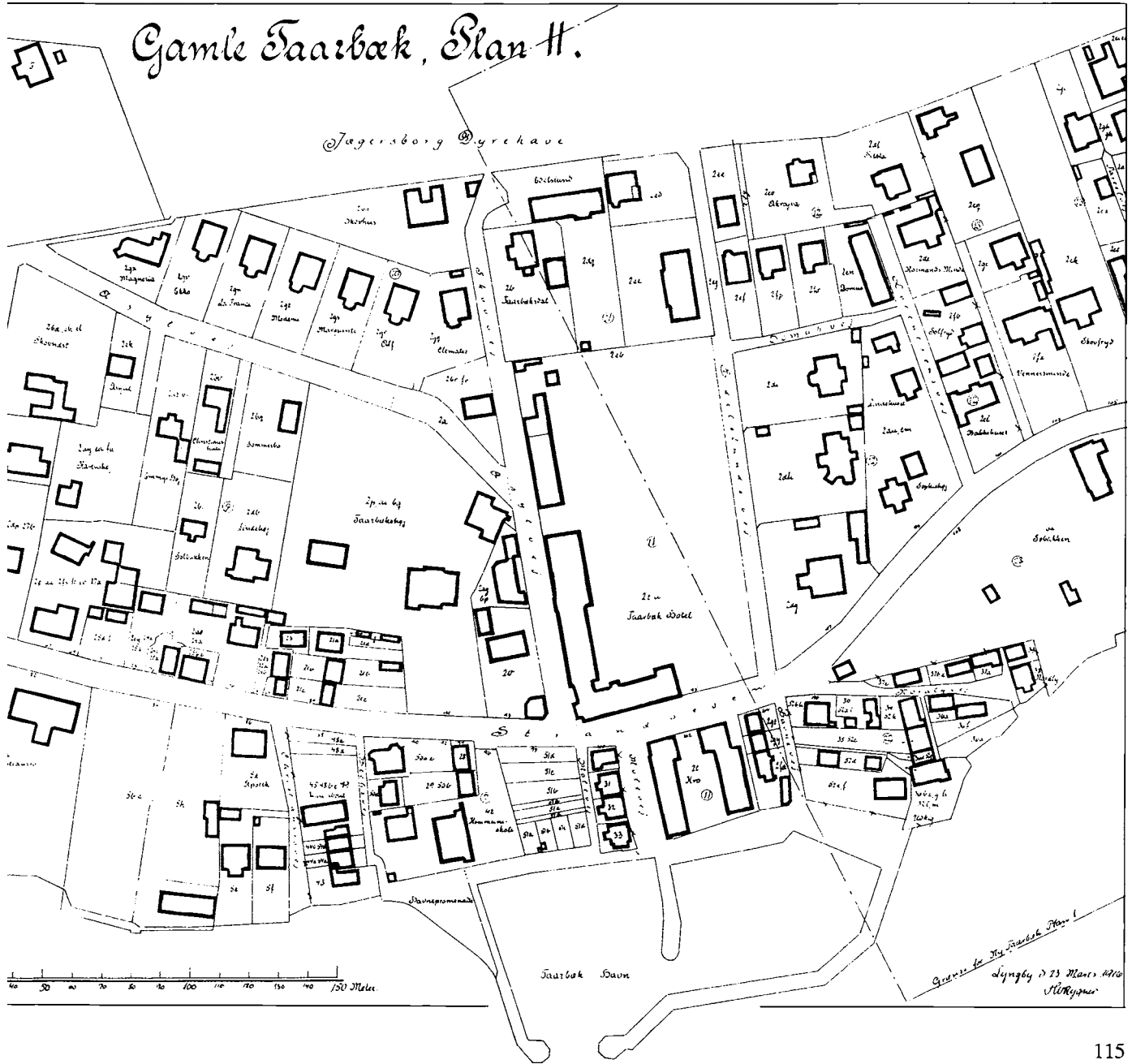

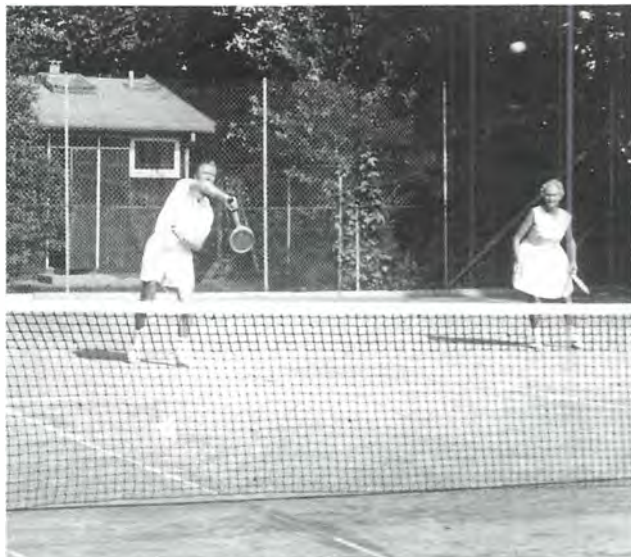
Fra gammel tid havde skovløberne i Dyrehaven lov til uden bevilling at traktere de vejfarende med øl og brændevin. Senere blev kaffe og te almindeligt ("vand på maskine"). Skovløberhuset ved Trepilelågen var det sidste traktørsted i Dyrehaven, hvor man kunne opleve at drikke kaffe på et skovløbersted. (Forf. fot. 1976).

Gamle Taarbæk, Plan II.

Øverst til venstre: Taarbæk Idræts Klubs første klubhus ved klubbens 25 års jubilæum i 1933. Fra venstre ses Pauli Jensen, Ingvar Jensen, (ukendt) og Poul Wiggers.

Herover: Taarbæk Tennis Klub begyndte i 1932 som en afdeling af TIF. Den har baner og klubhus i Cottageparken. Billedet er fra 1941. Dengang kunne kvinder ikke optræde i shorts, men spillede iført nederdel.

Til venstre: TIF's 1. Seniorhold i 1919. Til højre står klubbens daværende formand, statsskovfoged Axel Løvdal. I forreste række sidder til venstre Eduard Yde. I mellemste række er nr. 1 og 2 fra venstre Poul og Gunnar Wiggers. Bag førstnævnte står Niels Wiggers.

Den første børnehjælpsdag afholdtes i København i 1904, hvor seks skovserkoner i festdragt deltog (s. 46). Initiativet bredte sig hurtigt til hele Danmark og afholdes stadig med det såkaldte Lillebror-loteri. Her er vi til børnehjælpsdag i Taarbæk i første halvdel af 1920'erne. Det øverste billede er taget i skolegården, hvor optøget gør sig klar med en fiskerbåd på ladet af en lastvogn i spidsen for en bilkortege. På det nederste billede ses båden foran Bellevue Strandhotel.

Foreningen Dyrehavens Malere var i Taarbæk repræsenteret med kordegn Martin S. Rasmussen, der her er på vej hjem fra skoven med et frisk maleri. Bag ved ham går hans hustru, elev og efterfølger som kordegn Grethe Krøger, ligeledes med et nymalet lærred. Man fornemmer, at fotografen nok ikke har opfattet sit motiv som tilfældige forbigående, og heller ikke de selv.

Martin S. Rasmussen var initiativtager til oprettelsen af foreningen Dyrehavens Malere i 1915 og var medlem af dens bestyrelse.

Et andet lokalt medlem af Dyrehavens Malere var Peter H. Wilhardt, der boede på Edelslundsvej. De ses begge på næste side.

Den havde fra starten 11 medlemmer under ledelse af hjælpelærer Ebbe Pedersen. Disse to sangforeninger nævnes ikke senere, og fra stiftelsen i 1881 var "Bragge" eneste sangforening i Taarbæk gennem mange år. Damekoret "Frejas Sal" blev stiftet i 1992.

Taarbæk Idræts Forening

Der er en gammel tradition for fodbold i Taarbæk. Den første officielle fodboldkamp i Danmark blev spillet i 1879 på Eremitagesletten, og interessen for fodbold bredte sig hurtigt. I 1887 stod der i Københavns Amts Avis, der udkom i Lyngby siden 1872 og var egnens lokale avis, at "Fodboldkampen i Søndags mellem Taarbæk og Charlottenlund Boldklubber ved Trepilelaagen gav det Resultat, at sidstnævnte sejrede". Taarbæks nederlag forklarede med, at holdet i første halvleg havde haft modvind og solen i øjnene. I anden halvleg, hvor man havde skiftet banehalvdel, havde vinden lagt sig, og solen var gået ned.

I 1908 stiftedes Taarbæk Idræts Klub (fra 1914 Taarbæk Idræts Forening) med fodbold som det vigtigste foruden gymnastik, fra omkring 1930 atletik og fra 1932 tennis. Efterhånden udviklede TIF sig til en ren fodboldklub. Det første klubhus fik man i 1920'erne i Dyrehaven ved Trepilelågen, hvor klubben også havde sine baner. Omkring 1970, hvor bommene på Trepilevej var blevet automatiseret, overtog TIF det tidligere ledvogterhus som klubhus. Da ledvogterhuset måtte nedrives for at give plads for en tunnel til Trepilevej i stedet for jernbaneoverskæringen, fik Lyngby-Taarbæk Kommune tilladelse til at opføre et nyt klubhus til TIF inde i Dyrehaven. Det var tegnet af arkitekt Ole Wester og blev bygget af træ i stil med de gamle foderhuse.

Taarbæk Tennis Klub

I 1932 blev Taarbæk Tennis Klub stiftet som en afdeling af TIF. Afdelingen fik egne vedtægter og egen general-

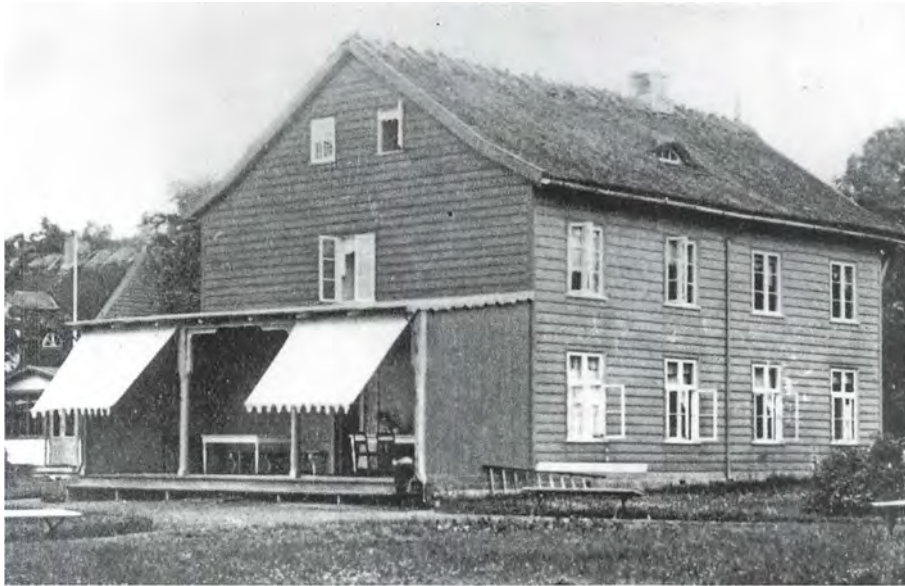
forsamling i 1939, og i 1970 blev Taarbæk Tennis Klub en selvstændig forening.

Ved tennisklubbens stiftelse i 1932 var der tre tennisbaner i Taarbæk: I Cottageparken, ved Taarbæk Hotel og ved Trepilelågen. De to sidstnævnte blev kort efter nedlagt, men til gengæld kom der flere baner i Cottageparken. Her havde klubben et skur med to omklædningsrum og et brusebad, senere udvidet med et toilet. I 1962 opførte Lyngby-Taarbæk Kommune en kombineret opholds- og omklædningsbygning, som

først og fremmest skulle bruges af Gabriel Jensens Ferieudflugter (for københavnske skolebørn), men som tennisklubben kunne benytte, når der ikke var børn. I 1982 fik tennisklubben sit nuværende klubhus.

Dyrehavens Malere afholdt i 1917 en udstilling i koncertsalen på Klampenborg Badeanstalt, hvor dette fotografi er taget. Billedet viser antagelig udstillingskomiteen. Siddende forrest Knud H. Olsen (t.v.) og Martin S. Rasmussen. Stående fra venstre Arthur Nielsen, Peter H. Wilhardt, Peter Klitz, Christian Asmussen, August Dencker og Ludvig Holm.

Et vigtigt mødested i Taarbæk er Bindesbølls Hus. Det er tegnet af arkitekten M. G. Bindesbøll og blev oprindelig opført i 1845 som en del af Klampenborg Badeanstalt (se nedenfor), nemlig som særskilt sø-badeanlæg for damer. Senere blev bygningen anvendt af Pension Fønss og som anneks til Taarbæk Kyst Kollegiet. Det skulle have været revet ned sammen med kollegiet, men blev i stedet flyttet et lille stykke, istandsat og fredet. I dag fungerer det som kontor og dagligstue for de nærliggende ældreboliger og som forsamlingshus for Taarbæks beboere. Til højre ses huset omkring 1870. Herunder ses lidt af det nyrestaurerede Bindesbølls Hus og ældreboligerne i 1981. Billedet nederst til højre er fra indvielsen af huset 17. september 1980 efter istandsættelsen. Stående fra venstre forstander Svend Aage Hviid, borgmester Ole Harkjær og fru Lise Harkjær.

Foreninger og mødesteder

Herover: Selv om fiskerne var selverhvervende, var deres politiske tilhørsforhold ofte socialdemokratiske, som denne fane antyder.

Til højre: Taarbæk havde tidligere både en konservativ og en socialdemokratisk vælgerforening. Her deltager Taarbæk Socialdemokratiske Forening i et optog omkring 1930, fotograferet ud for købmand Ellekær på Lyngby Torv. Anledningen kendes ikke.

Taarbæk Fiskeres Sangforening Brage er stiftet i 1881 og er stadig aktiv. Her synger foreningens kor i Taarbæk Kirke i 1989.

Taarbæk og sejlsporten

Den første sejlsport i Danmark

Da flere engelsk inspirerede sportsgrene i 1860'erne blev introduceret i Danmark, skete det inden for synsvidde af Taarbæks beboere – den første officielle fodboldkamp i Danmark blev som nævnt spillet på Eremitagesletten i 1879, og nogle af de første kapsejladser fandt sted ud for Bellevue.

Sejlsporten kom til Danmark med de engelske ingeniører, som byggede de første danske jernbaner, og deres interesse for kapsejladser bredte sig hurtigt til rige danskere. En af de førende, tidlige sejlsportsfolk var finansmanden C. F. Tietgen (s. 29), der som nævnt havde et landsted sydligst på den daværende Taarbæk Strandvej (s. 24).

Den første officielle kapsejlad i Danmark blev afholdt ved Nyborg i juli 1866. Her deltog kun danske sejlbåde; men ved en mere improviseret kapsejlad ved Aarhus i august samme år deltog også enkelte engelske og en norsk båd.

Det følgende år afholdtes kapsejladserne ved Svendborg. Aftenen forinden var der stiftende generalforsamling i Dansk Forening for Lystsejladser. Efter kapsejladserne i sommeren 1866 havde en gruppe erhvervsfolk under ledelse af C. F. Tietgen dannet et rederi og ladet skibsbygmester Brandt på Jacob Holms Plads i København bygge lystkutteren "Naja" efter engelsk forbillede. "Naja" skulle nu konkurrere med vinderen fra 1866 "Caroline"; bygget af skibsbygmester Eggert Benzon i Stubbekøbing, og bl.a. to svenske lystkuttere fra Stockholm. Løbet for dæksbåde blev vundet af de to svenske både som nr. 1 og 2, mens "Naja" blev nr. 3.

Når C. F. Tietgen omtales i litteraturen, er det næsten udelukkende som finansmand. Men i Jacob Marstrands bog om ham kan man læse, at "Tietgen elskede at fær-

des til Søes baade med Damp og med Sejl, og han holdt i mange Aar en Lystyacht, hvormed han deltog i Kapsejladser. I 1871 havde han indbudt en Kreds af Damer og Herrer til en Rundtur ... Ved saadanne Lejligheder var Tietgen en udmærket Vært fuld af Liv og Humør".

Rosport i Taarbæk

Også rosporten udfoldede sig ved Bellevue. I september 1868 havde de københavnske rosportsforeninger arrangeret kaproning. Marinens sejlbåd "Agnete" lå ud for Hvidøre Rev som dommerskib, og de to sejlbåde "Naja" og "Kalifen" lå ud for Taarbæk Havn for at afmærke banen, som roerne skulle følge. I det første løb på en mils længde deltog to fireårrers kaproningsbåde. Bådene var ens, men den ene, "Kvik", blev roet af medlemmer af en af roklubberne med engelske lette og krumbladede årer, mens den anden, "Gutten", blev roet af Taarbæk-fiskere med almindelige, flade årer. "Kvik" kom i mål efter 44½ minut, "Gutten" først 6½ minut senere.

Taarbæk havde allerede i 1870'erne sin egen roklub. Det fremgår af et referat i Københavns Amt Avis af en kaproning i 1876: "I Søndags havde Roforeningen "Thetis", dannet af Ungdommen i Taarbæk, foranstaltet en Kaproning, som ... overværedes af en ikke ringe Menneskemasse, der dels havde samlet sig langs Taarbæks Havmole, dels færdedes paa Søen i Baade. Løbene, der tog deres Begyndelse Kl. 5½ og fulgtes med ikke ringe Interesse, vare to, et for 2 Aarers Baade og et for 4 Aarers. I det smukke Vejr tog det sig godt ud at se de lette langstrakte Joller starte ved Dommerskibet, som var ret ud for Taarbæks Havn, og derpaa sætte Farten ned ad Herrebadehusene til. Første Præmie i begge Løb vandt Brødrene Konow med deres lette Bergens-joller. Som Dommer fungerede efter Programmet Bestyrelsesmedlem O. Stephensen. Alt foregik med en Præcision og en

Sejlsport

Taarbæk Sejlklubs tre juniorbåde i kølvandsorden i 1950'erne. Bådene er J42 Snip med Jens Stephensen ved roret, J60 Snap med Jim Hartvig Andersen ved roret og J81 Snude med Karl Stephensen ved roret. (Taarbæk Sejlklub).

Til venstre: Optimistjoller samlet i Taarbæk Havn ved en kapsejlad i 1958. Taarbæk Sejlklub fik en egentlig optimistafdeling i 1974. (Taarbæk Sejlklub). Næste side: Optimistjoller fra Taarbæk Sejlklub i en hyggelig aftensejlad ud for Taarbæk Havn i jubilæumsåret 2014. (Taarbæk Sejlklub).

Raskhed, som viste, at Ungdommen nutildags ikke giver de Ældre Noget efter i Sportsvæsen?”

Hvornår blev Taarbæk Havn en lystbådehavn?

Da Taarbæk Havn blev bygget i midten af 1860'erne, var to af de mest fremtrædende medlemmer af støttekomiteen den førnævnte C. F. Tietgen og grosserer C. A. Broberg på Havslunde. De gav udtryk for, at de ønskede at hjælpe de fattige fiskere til at få en tiltrængt havn; men måske var de ikke ganske uselviske. Måske var det lige fra starten meningen, at Taarbæk Havn skulle være en lystbådehavn. I hvert fald deltog Tietgen og Broberg i en lokal kapsejlad i 1874 (Tietgen desuden allerede i 1869), jf. nedenfor.

At de rige landstedsejere faktisk brugte Taarbæk Havn, viser en episode i 1880. Et fremtrædende medlem af støttekomiteen for havnen var grosserer Emanuel Svitzer, der ejede det velkendte bjergningsselskab. I juni 1880 kuldsejlede han med sin sejlbåd i havnen, og

han måtte yderligere lide den tort, at hans egne bjergningsfartøjer ikke kunne komme ind i havnen, så han måtte have andre til at bjerge båden for sig.

Lokale kapsejladser

Den 11. juli 1869 afholdt Dansk Forening for Lystsejlad en kapsejlad ved Klampenborg. Dommerskibet, den gamle hjuldamer "Hertha", lå forankret ud for Klampenborg. To andre både var forankret en mil længere mod sydøst hhv. nordøst, så de dannede en bane på tre miles længde i form af en ligesidet trekant. De større både skulle sejle to gange banen rundt, altså tilbagelægge 6 mil (ca. 42 km), de mindre både kun én gang. De deltagende både var opdelt i klasser, og der deltog også erhvervsfartøjer. Den bådklasse, som tiltrak størst interesse, var kuttere beregnet udelukkende til lystsejlad, altså både der også egnede sig til kapsejlad. Favoritterne var de to kuttere "Naja" og "Agnete". "Naja" var som nævnt bygget af skibsbygmester

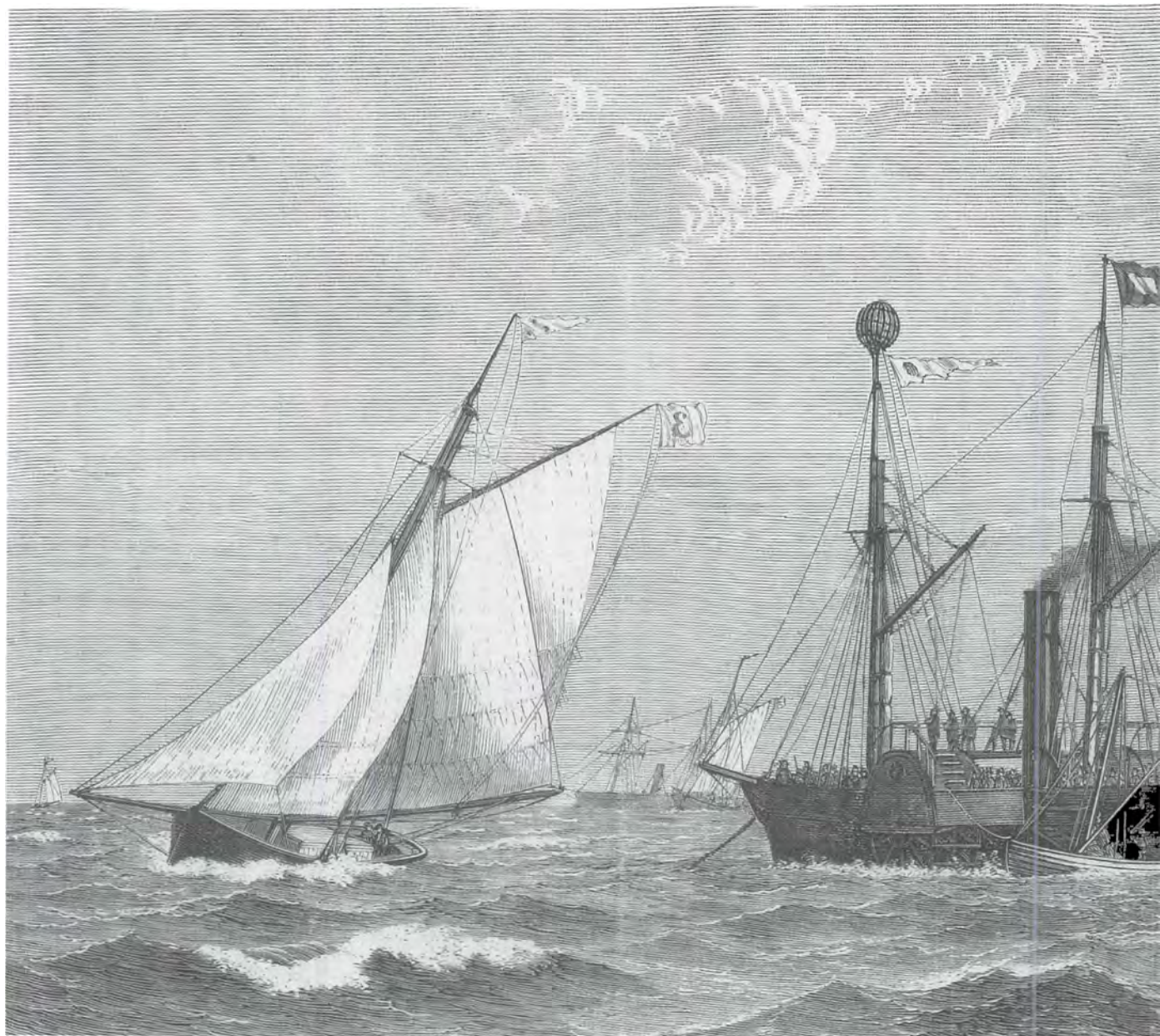
Brandt i København for bl.a. C. F. Tietgen. "Agnete" var bygget af skibsbygger Eggert Benzon i Stubbekøbing og tilhørte Marinen. Disse to både havde begge vundet flere af samtidens kapsejladser. I løbet den 11. juli 1869 vandt "Naja" (5 timer 22 minutter) med ni minutter foran "Agnete" (5 timer 31 minutter).

Da Dansk Forening for Lystsejladser i juni 1874 afholdt kapsejlad om Damernes Ærespris ud for Bellevue, var

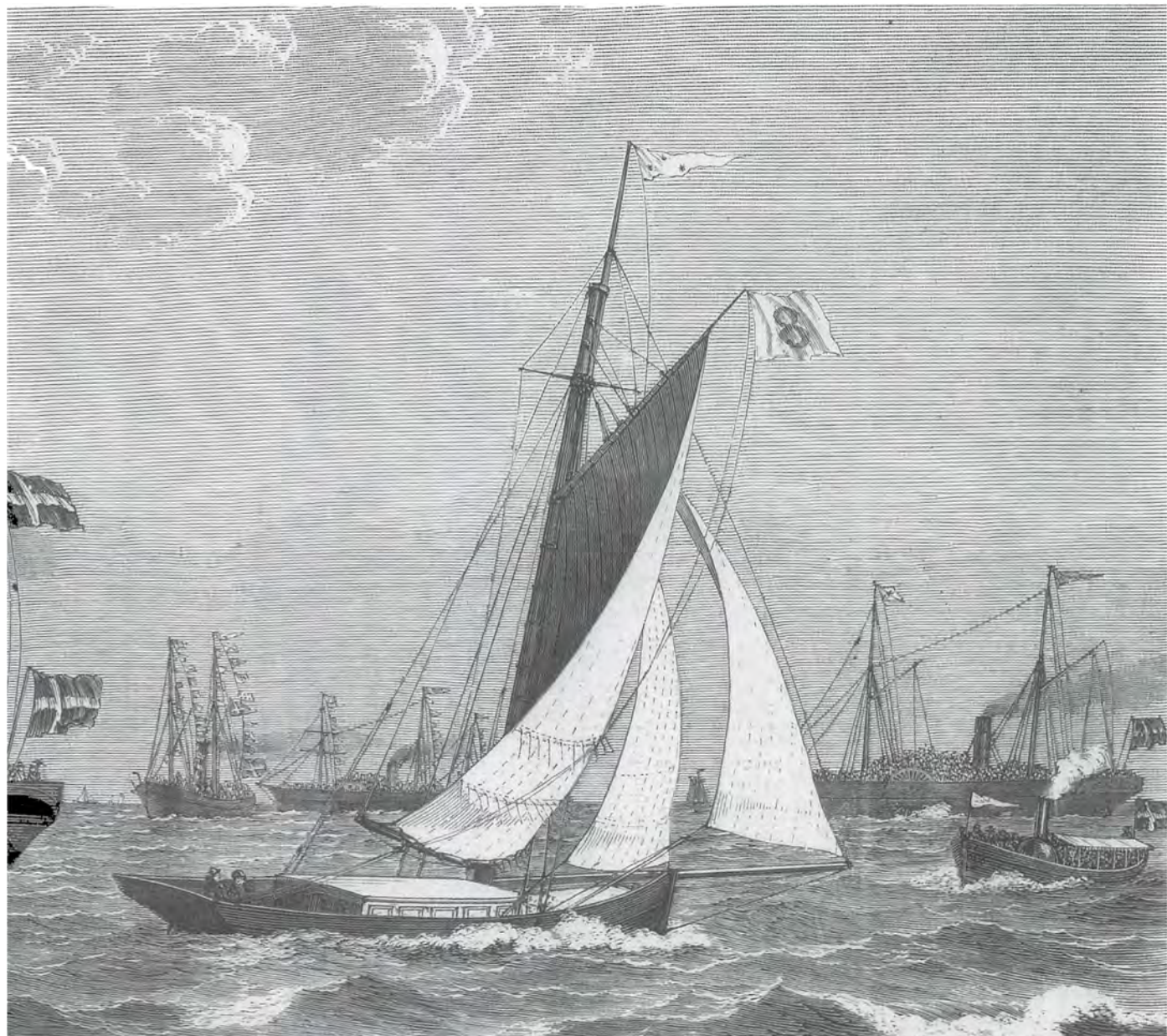
de fire mest omtalte både "Naja" tilhørende C. F. Tietgen, "Embla" tilhørende ingeniør William R. Rowan i Randers, "Agnete" tilhørende Marinen og "Fijuca" tilhørende grosserer C. A. Broberg. W. R. Rowan var englænder og direktør for den fabrik i Randers (senere Scandia), som byggede de berygtede dampsporvogne på Strandvejen. Både hans far og hans farfar, der ledede englændernes anlægning af jernbaner i Jylland i

1861-69, var blandt de allerførste sejlsportsfolk i Danmark. - Distancen var tre mil, som blev sejlet på ca. 2½ time, og "Naja" vandt løbet med 7 sekunder foran "Embla".

Yacht-Klubben i Taarbæk

Den nuværende Taarbæk Sejlklub er først stiftet i 1939, og underligt nok har der øjensynlig ikke tidligere været en sejlklub i Taarbæk. Derimod var der i 1921 en forening, der hed "Yacht-Klubben i Taarbæk"; men det var en model-sejlbådeklub for drenge! Derfor optræder der nogle pudsige paragraffer i Kapsejlsreglerne, f.eks. "Hvis et Fartøj menes at vilde gaa paa Grund, må det ikke berøres før Grundstødningen". Bestyrelsen bestod kun af tre personer; men der var fire udvalg: Maalingsudvalget, Registreringsudvalget, Kapsejlsudvalget og Yacht-Klubbens Værft. Der nævnes 47 medlemmer og 59 navngivne kapsejlsbåde, f.eks. Tingvalla, Shamrock I-V og Sælhunden.

Taarbæk Sejlklub

Taarbæk Sejlklub blev som nævnt stiftet i 1939 og udgav ved sit 75 års jubilæum i 2014 et jubilæumsskrift (sammen med Taarbæk Havn, som samme år fejrede 150 års jubilæum). I jubilæumsskriftet, "Tæt på Øresund", er klubbens historie detaljeret beskrevet. I denne bog er der kun plads til de vigtigste oplysninger af hensyn til ikke-sejlende læsere.

Taarbæk Sejlklub var fra starten bevidst om, at man skulle have en juniorafdeling til uddannelse af fremtidige sejlere, og at klubben først og fremmest skulle være til for juniorernes skyld. Det har været sejlklubens ambition lige siden, og derfor betaler juniorerne i denne klub et lavt kontingent i forhold både til juniorer i andre klubber og til seniorerne.

Sejlklubben havde til at begynde med intet klubhus.

Forrige side: Marinemaleren Carl Baagøes træsnit i Illustreret Tidende viser opløbet i kapsejlsadsen ved Klampenborg i 1869. C. F. Tietgens jagt "Naja" vinder løbet med 9 minutter foran den danske marines "Agnete". Carl Baagøe har for at få et dramatisk billede ladet de to både passere dommerskibet med ganske kort afstand.

I 1958 fik klubben til huse i den grønne barak Taarbæk Strandvej 88, men overtog og istandsatte i 1965 den ældre villa lige ud til havnepladsen, som nu er dens klubhus. Desuden har sejlklubben opbevaringsmuligheder for sine optimistjoller ved jollehavnen på Taarbæk Strandvej 82. Ved jollehavnen har Lyngby Roklub et bådehus, hvor Roklubben om sommeren har både liggende til sejlads på Øresund. Om vinteren bliver bådene taget hjem i Roklubbens klubhus ved Lyngby Sø, og bådehuset ved jollehavnen bruges af Sejlklubben som mastehus, d.v.s. til opbevaring af master og andet aflagget materiel fra klubbens sejlbåde, når de tages på land om efteråret.

Taarbæk Sejlklub havde tidligere såkaldte juniorbåde af træ (s.123), som krævede megen vedligeholdelse. I 1968 indførte Taarbæk Sejlklub som den første klub i Danmark glasfiberbåden "Yngling". Taarbæk Sejlklub var i begyndelsen førende inden for denne bådtype og har i de forløbne 40 år præsteret 13 verdensmestre i Ynglingklassen. Ynglingen, som sejles af tre eller evt. to personer, er stadig grundlaget for sejlklubbens juniorafdeling, hvor medlemmerne typisk begynder som 8-årige og de første to år sejler i optimistjoller og derefter i Ynglinge, til de som 20-25 årige træder ud af juniorafdelingen og bliver seniorer. Taarbæk Sejlklub har otte optimistjoller og tre Ynglinge. Sejlklubben fik først selv en afdeling med optimistjoller i 1974, selv om bådtypen går tilbage til midten af 1950'erne. Klubben har også en gummibåd med påhængsmotor som hjælpebåd under sejladserne. Desuden er der tre privatejede Yng-

Når der var kapsejlad i "Yachtklubben i Taarbæk" af 1921, blev løbsreglerne meget nøje overholdt. Yachtklubben bestod af drenge, der sejlede med modelbåde. Her præsenterer de deres fartøjer på Taarbæk Havn. Drengen i forgrunden er Hans Wilhardt, søn af kunstmaleren Peter Wilhardt på Edelsundsvej. Han blev senere arkitekt og har bl.a. tegnet den nuværende Taarbæk Kro. Det lille billede er fra en af klubbens kapsejladser, der foregik i en af dammene i Dyrehaven.

linge i havnen, som sejlkлубben kan låne ved stævner.

Til ældre nybegyndere, som i Taarbæk Sejlkлуб kaldes Seniorskolen, har sejlkлубben haft to såkaldte H-både, der er forsynet med påhængsmotor. H-båden er større end Ynglingen og sejles ligeledes af tre personer. En af H-bådene er solgt og erstattet af en nyere bådtype, den såkaldte J80 med samme længde.

Sejlkлубbens både har deres bådpladser ved ydermøllen lige ud for klubhuset, men altså på den anden side

af havnen. Denne placering er upraktisk for klubben, men skyldes, at dens forholdsvis korte både giver bedst plads i havneindløbet.

Taarbæk Sejlkлуб havde sin storhedstid i 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne, hvor klubben vandt mange løb, fik sit nuværende klubhus og voksede til over 400 medlemmer. En vigtig begivenhed var indførelsen af Yngling-bådene i 1968.

Taarbæk Sejlkлуб havde i 2014 ca. 270 medlemmer,

Forrige side: 11 fremmede Ynglinge i havnen ved Taarbæk Sejlkлубs traditionsrige sejlads om "Huggertpokalen" i 2013. I baggrunden til højre ses Sejlklubens klubhus i baggrunden. (Taarbæk Sejlklub).

Herover: En start i Taarbæk Sejlklub's seniormesterskab 2014. Løbene blev sejlet i klubbens tre Ynglinge og tre andre, privatejede Ynglinge i Taarbæk Havn. (Taarbæk Sejlklub).

heraf ca. 30 juniorer. Sejlklubben rekrutterer børn og unge fra selve Taarbæk, men har også medlemmer fra mange andre dele af Storkøbenhavn. Der er god tilgang til Juniorafdelingen, men der er stadig plads til flere. Ud over de medlemmer, der benytter sejlklubbens både, er også godt halvdelen af de private bådejere i havnen medlemmer af Taarbæk Sejlklub og udgør flertallet og kernen i klubben. Der er ca. 100 både i havnen.

I 1976 var Taarbæk Sejlklub vært for afholdelsen af verdensmesterskabet for Ynglinge. Sejlklubben har enkelte gange afholdt stævner for større både, f.eks. i 1991 et vellykket stævne for knarr-både, International Knarr Championship.

Fra et stævne i Holland i efteråret 2014: i båden juniorleder Jørgen Ring med de to juniorer Jens (14) og Emil (15). (Taarbæk Sejlklub).

Sejlsport

En vigtig del af livet på havnen er søsætning og optagelse af bådene før og efter sejlsæsonen. Det er et stort arbejde, selvom det i nutiden foregår med kran. Under båden ses den mangeårige Taarbæk-sejler, tidligere bankdirektør Bjarne Jespersen. I kranens førerhus sidder havnefoged Michael Laursen. Kranen bærer navnet "Rarberg", som var sejlkubbens populære formand i årene 1950-65. Han kaldtes også "Krydseradmiralen", men hed egentlig Christian Nielsen. Han var en dygtig sejler og vældig rar, deraf tilnavnene, og hans hus på Taarbæk Strandvej tæt ved havnen dannede rammen om klubbens juniorarbejde i de første 10 år, til man fik et klubhus. Dagligstuen var klublokale, kælderen var værksted, garagen anvendtes som masteskur, og der stod både i indkørslen. (Bjarne Jespersen).

En af de første, som havde en lystbåd liggende fast i Taarbæk Havn, var Christian den Tiende, der siden 1898 boede på Sorgenfri Slot. Hans skiftende sejlbåde hed alle "Rita". Her ses Rita I omkr. 1915. Manden der kigger op fra lugen foran masten er skipperen Theodor Petersen, der i mange år var fast mand på kongens sejlbåde.

Fra Holger Husagers erindringer i Taarbæk Samlingen citeres: "Når kongen skulle ud at sejle, blev der ringet til havnefogeden, Søren Sørensen (Per Søren Søren), som havde sit hus ved havnen. Jeg kan endnu høre ham stå og råbe: "Theodor, der er telefon!" Der blev altid meddelt besked i forvejen, så de kunne få gjort klar og "Rita" lagt ud til bøjen uden for havnen, som hed "Ritas bøje". Når tiden kom, roede Theodor i jollen ind til havnetrappen for at hente kongen og dronningen eller evt. gæster. Nu havde Theodor sweater med "Rita K.D.Y." i hvidt på brystet og rund matros-hue med "Rita" på båndet. Det så pudsigt ud at se den ikke helt unge og ret føre mand med matros-hue.

Det er en kende sag, at Christian X holdt strengt på sin kongelige værdighed. Engang han skulle ud at sejle, som sjældent vakte nogen opmærksomhed, bemærkede han til havnefogeden: "De flager på halv stang, når jeg skal komme?" Hvertil havnefogeden svarede: "Det er en gammel skik her i byen, at når der er begravelse, flager vi på halv, til vi hører klokken ringe, når den er forbi". – En anden gang henvendte han sig til havnefogeden med en bemærkning om vejret. Havnefogeden var altid til stede, når kongen kom, og havde pligtskyldigt lettet på kasketten. Da havnefogeden svarede, sagde kongen: "De skal tage hatten af, når De taler med mig" Hvad den gamle havnefoged bagefter var meget pikeret over".

Christian X og Taarbæk

Til højre: Christian X havde givet ordre til, at "hans" havn skulle flage med splitflag, og det gør man stadig på Taarbæk Havn. På dette skæve foto har blæsten krøllet flaget sammen på "Rita"; men ude på molen ser man tydeligt splitflaget.

Til venstre: Christian X skal til at træde ned i jollen for at blive roet ud til "Rita". Til højre for ham står prins Knud, der øjensynlig skal med på turen. Til venstre holder havnefogeden, Søren Sørensen, båden ind til broen med en fod på rælingen. I billedets højre kant anes Theodor Petersen med matroshue.

Kommunale forhold

Sognerådsmedlemmer og administration

Den nuværende Lyngby-Taarbæk Kommune svarer i udstrækning til det middelalderlige Lyngby Sogn, og Taarbæk har altid hørt sammen med Lyngby. Da det kommunale selvstyre begyndte i 1842, kom kommunen derfor til at hedde Lyngby Kommune. Taarbæk kom først med i kommunens navn i 1909.

Da det første sogneforstanderskab (fra 1868 sogneråd) trådte i funktion 1. januar 1842, var Taarbæk ikke repræsenteret. Forstanderskabets formand var i årene 1842-46 fabrikant S. N. Beutner på oliemøllen i Springforbi; men først i 1849 indtrådte der et medlem fra Taarbæk. Det var fiskernes oldermand Svend Johansen, der var medlem i årene 1849-53. Derefter var Taarbæk repræsenteret af kroejer Ole Andersen i 1854-55 og hans efterfølger Vilhelm Haagensen i 1859-70 (og 1880-83). Senere sognerådsmedlemmer fra Taarbæk i 1800-tallet var tømrermester P. Tharaldsen (1868-73), fisker Jens Olsen (1871-76), købmand P. F. V. Hillebrandt (1874-79 og 1883-84), malermester P. C. S. Jørgensen (1877-88 og 1895-1900), købmand S. M. Ravn (1884-91), tømrermester Ole Vilh. Olsen (1889-94) og bagermester Johann Garrn (1892-1909). Nu blev det efterhånden en regel, at mindst to af sognerådets medlemmer var fra Taarbæk.

I første halvdel af 1900-tallet har Taarbæk været repræsenteret af bagermester Garrn frem til 1909, fisker Peter Larsen (1901-15), tømrer A. Nicolaysen (1907-08), overretssagfører Johs. Werner (1909-13), sagfører G. Johnsen (1913-17), frk. Anna Jacobsen (1913-25), tømrermester Ingvar Nielsen (1916-25), skoleinspektør Georg Jakobsen (1921-46), statskovfoged Axel Løvdaal (1925-54) og malermester P. Theil Christiansen (1946-54).

Siden har kommunalbestyrelsen i næsten alle valgperioder haft et konservativt medlem fra Taarbæk:

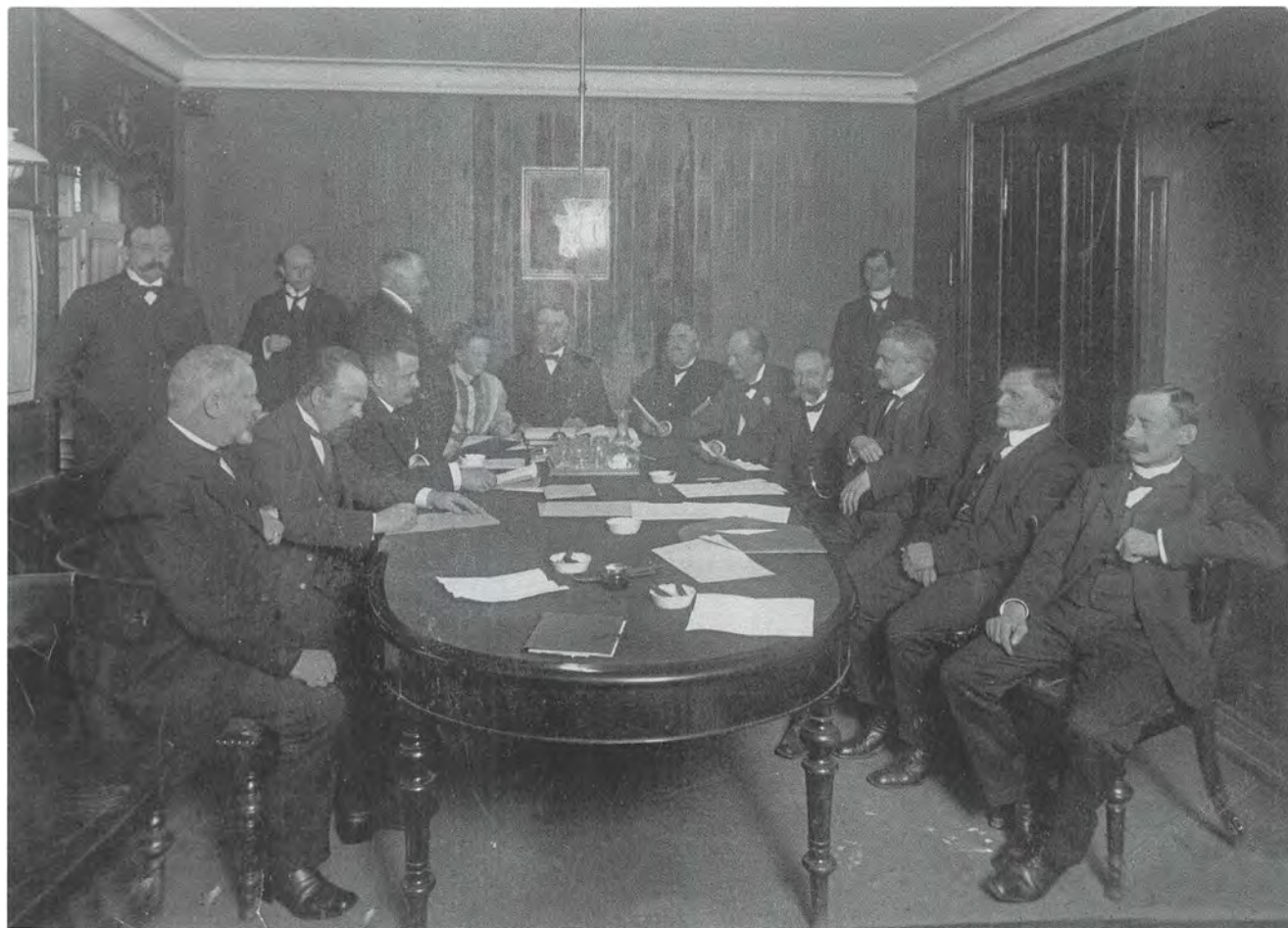
Landsretssagfører Axel Kaufmann (1954-70), civilingeniør Palle Løvdaal (1970-85), landinspektør Jørgen B. Schmidt (1986-97), salgsdirektør Richard Sandbæk (1998-2005) og statsaut. revisor Jens Timmermann (2006-09 og 2014-17). I valgperioden 2010-13 var Taarbæk repræsenteret af selvstændig kommunikationskonsulent Gitte Kjær Westermann fra Venstre.

Kommunestyret begyndte allerede med fattigvæsenet i 1802 og skolevæsenet i 1814. Bone Falch Rønne var som sognepræst formand for hhv. fattig- og skolekommissionen. Hans indsats for skolevæsenet og kirkelivet i Taarbæk er tidligere omtalt. På det sociale område havde han allerede i 1802 skaffet Lyngby Sogn en fattiggård, da sognet købte den tidligere Klopstocks Silkefabriks bygning neden for Lyngby Kirke på nord-siden. Her fandtes Lyngby Fattiggård frem til 1887, da Lyngby Kommune i stedet købte en part i Gentoft Kommunes fattiggård Stolpegården i Vangede. Taarbækkerne kunne således gå i skole og komme til gudstjeneste i Taarbæk; men når de skulle på fattiggården eller begraves, måtte det foregå i Lyngby.

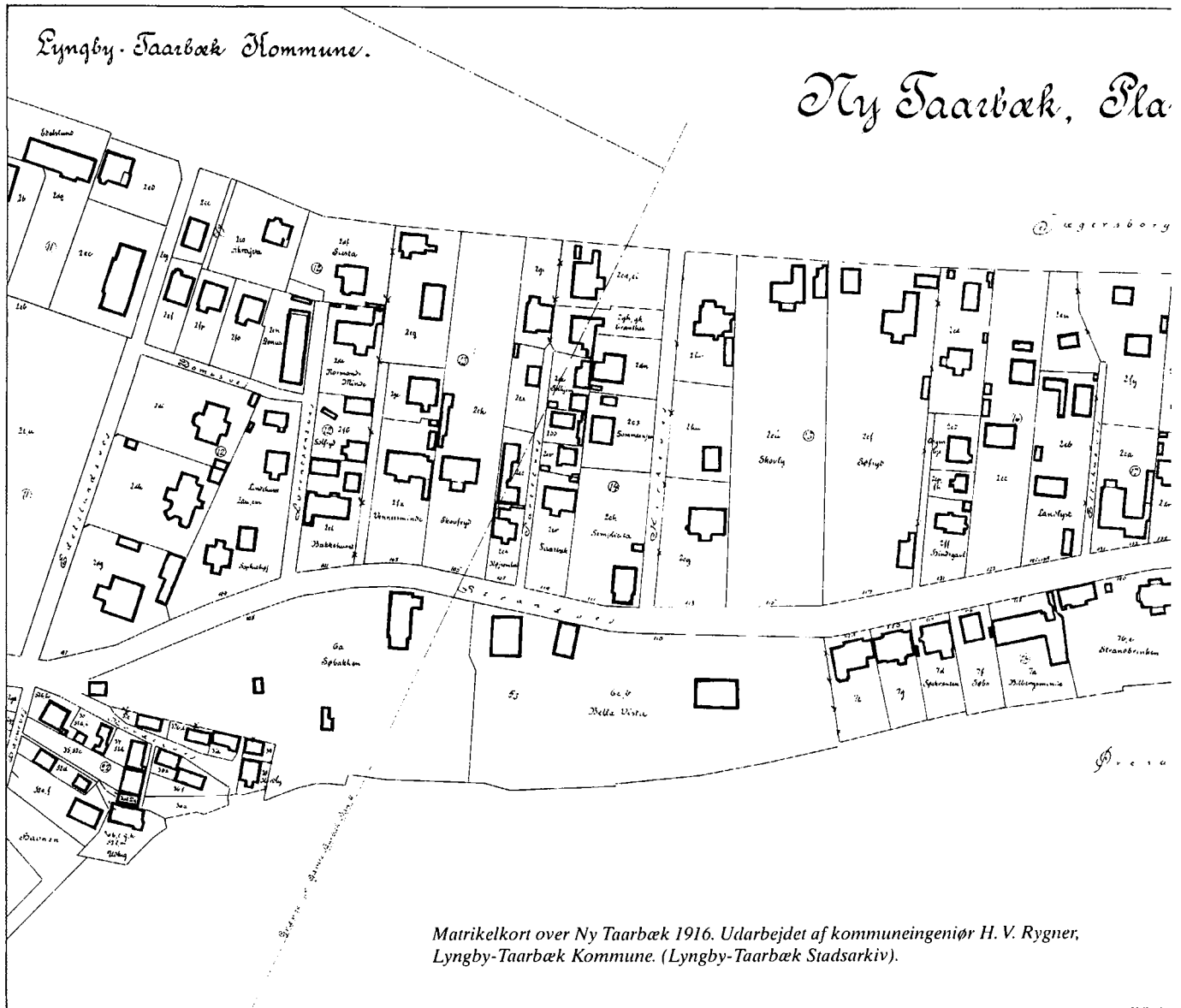
Lyngby Sognekommune havde intet fast personale frem til omkring 1900. Nogle af sognerådsmedlemmerne fungerede som "fattigforstandere" i hver sit distrikt og sørgede for udbetaling af understøttelse osv., og man havde "bestillingsmænd" d.v.s. private erhvervsdrivende, der udførte opgaver for kommunen for honorar. For eksempel var i 1885 malermester P. C. S. Jørgensen fattigforstander for kommunens 5. distrikt, Taarbæk og Strandvejen, hvor han også var brandfoged. Som skatteopkræver fungerede skolelærer Bidstrup, og vognmændene Lorentzen og Mortensen var sprøjteførere (Københavns Amts Avis 16.6.1885).

Sognerådet havde heller ikke egne lokaler at mødes i, før der i 1868 blev opført en ny bygning til Lyngby Fattiggård med et mødelokale og et arkivlokale til sog-

Lyngby-Taarbæk Sogneråd holder møde i Kommunebygningen i 1912. For bordenden sidder den konservative sognerådsformand Emil Piper, som året efter blev afløst af socialdemokraten Johan Wilmann (siddende nr. 2 fra venstre). På den anden side af bordet er siddende nr. 2 fra højre fisker Peter Larsen og nr. 3 overretssagfører Johannes Werner (begge valgt på Taarbæk-listen). Læge Johan Lemche var med udgangen af 1911 udtrådt af sognerådet, officielt på grund af arbejdspress i sit lægeembede. Den virkelige årsag var kritik af udgifterne til den nye Lyngby Skole, som han havde fået gennemtrumfet. Engelsborgskolen blev en flot skole, men den kostede Johan Lemche hans plads i sognerådet. Han blev afløst af bankdirektør Vilhelm Rasmussen (siddende nr. 1 fra venstre).

Både Lyngby og Taarbæk fik vand fra Lyngby Vandværk, da det åbnede i 1903. De første boringer skete i Sorgenfri Slotspark (herover), og det første vandtårn opførtes ved Fortunen i form af en tank, der stod direkte på jorden (til højre). Det lille ekstra vandtårn til højre opførtes i 1923 for at sikre vandtrykket i de omkringliggende ejendomme.

nerådet. Denne bygning eksisterer endnu som Gammel Lundtoftevej 8. En slags kommunekontor fik man først i 1883, da sognerådets sekretær, sagfører Peter Baumann, stillede sit kontor på Lyngby Hovedgade til rådighed fire dage om ugen kl. 10-12. Først da Peter Baumann med udgangen af 1899 trådte tilbage som sekretær for Lyngby Sogneråd, fik man et egentligt kommunekontor i den nyopførte administrationsbygning på den gamle fattiggårds plads. I Kommunebygningen fandtes Sognerådets mødesal og kommunens kontorer frem til 1941, da det nuværende rådhus blev indviet.

Kloak, vand og lys

Taarbæk var ofte utilfreds med tilhørsforholdet til Lyngby og prøvede flere gange at løsrive sig som selvstændig kommune. Det var sket i 1866 og i 1876, hvor løsrivelseskravet begge gange var blevet imødegået med små indrømmelser fra sognerådets side.

I sommeren 1881 ramtes Taarbæk og tilgrænsende områder langs Strandvejen af en difteritis-epidemi, der fik sommergæsterne til at flygte og medførte økonomiske tab for fiskerne (der mistede lejeindtægter fra sommergæster) og Klampenborg Badeanstalt. Sundhedskommissionen, der havde kroejer Haagensen i Taarbæk som formand, henstillede til sognerådet at forbedre afløbsforholdene for spildevand i Taarbæk. En komité af sommerbeboere havde fået ingeniør G. C. C. Ambt til at udarbejde et forslag til en kloak langs den vestlige side af Taarbæk Strandvej fra sprøjtehuset i syd til Taarbæk Hotel i nord og derfra gennem et rør ud til ydersiden af havnens ydermole. At afløbet fra kloakanlægget langs hele vestsiden af Taarbæk Strandvej gik lige ud i Øresund, fandt man ganske naturligt – det gjorde afløbene fra husene på den østlige side af vejen jo også.

Sognerådet finansierede det primitive kloakanlæg delvis ved optagelse af lån; men desuden forpligtede sommerbeboerne sig til i de to første år at betale et skattebeløb på 6-7000 kr. årligt, uanset om de ikke boede i Taarbæk i fire måneder om sommeren og dermed blev skattepligtige i Lyngby Kommune.

I 1903 åbnede Lyngby Vandværk nord for Lyngby Kirke med borer i Sorgenfri Slotspark og et vandtårn ved Fortunen, der var det højeste punkt i Lyngby Kommune. Herfra førtes også en ledning til Taarbæk, hvor der fra samme år kunne indlægges vandværksvand i husene. Som en af de første ønskede hotelejer Glud at få tilladelse til at indlægge moderne vandskyl-

Kloakeringen af Taarbæk begyndte i 1881 og afsluttedes i 1918 med bl.a. en pumpestation, der pumpede vandet fra kloakkerne i den sydligste del af Taarbæk ud i Øresund. Til højre for bygningen ses materiel til tømning af septictanke. De to stråtekte huse bag pumpestationen er de nu nedrevne sidehuse til Villa Maud (Taarbæk Strandvej 42). Hen over taget af nr. 44 anes toppen af Koncertsalen på Klampenborg Badeanstalt.

lende toiletter (WC'er) i Taarbæk Hotel med afløb gennem kloakken. Han fik tilladelsen mod at betale en forlængelse af udløbet i Øresund, så det kom ud på dybere vand.

Efter vandværkets åbning i 1903 blev kravene til rensning af spildevand skærpet. I 1905 blev den såkaldte Stokkerup Kloak bygget: Man kloakerede fra Ny Taarbæk nordpå og fra Springforbi sydpå til lavningen midtvejs ved landstedet Stokkerup. Her anlagdes en septictank med udløb til Øresund. Året efter anlagdes en stor septictank i Havnevej, som aftog spildevandet fra hele den midterste del af Taarbæk. Herefter kunne der indlægges WC'er de fleste steder i Taarbæk, hvori- mod det først blev muligt i Lyngby i årene efter åbningen af renseanlægget i Bondebyen i 1909. I 1918 blev de sidste dele af Taarbæk kloakeret med Strandmøl-

lens Renseanlæg og en pumpestation for den sydligste del af byen.

I 1893 åbnedes Strandvejsgasværket ved Tuborg Havn, og Taarbæk fik gasbelysning samme år. Der var voldsomme diskussioner, om Lyngby også skulle tilslutte sig Strandvejsgasværket eller selv bygge et gasværk. I Lyngby mente flertallet, at trykket ville blive for lavt, hvis gassen skulle føres i en ledning helt fra Hellerup, og selv om taarbækkerne protesterede til amtsrådet, fik Lyngby lov til at anlægge sit eget gasværk, der åbnede i 1895.

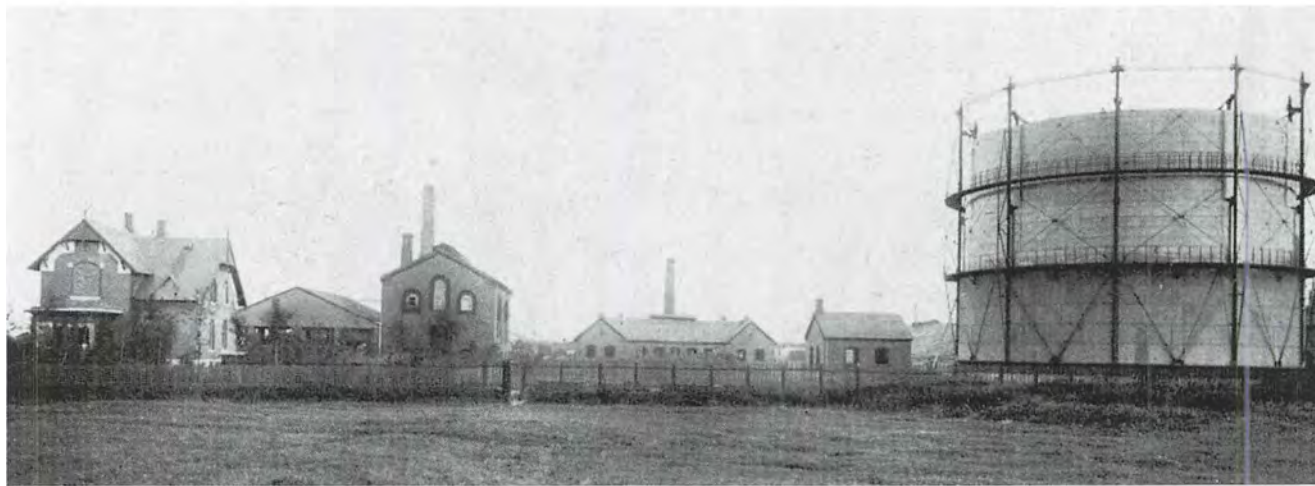
Langt senere fik Lyngby alligevel gas fra Strandvejsgasværket, da Lyngby Gasværk lukkede. Det skete efter en kedelig episode i slutningen af 1941, hvor gassen i Lyngby pludselig slap op juleaftensdag om eftermiddagen.

Da Skovshoved Elektricitetsværk (senere NES) åbnede i 1903, fik Taarbæk elektricitet lige fra starten, hvorimod Lyngby først blev tilsluttet i 1909.

Løsrivelsesforsøget i 1908

Taarbækkerne klagede ofte over, at sognerådet prioriterede Lyngby højere end Taarbæk, og at Taarbæk ikke selv fik gavn af de store skatteindtægter, som Lyngby Kommune fik fra Taarbæks rige sommerboere. Ikke desto mindre fik Taarbæk både kloakering, gas og elektricitet tidligere end Lyngby, ligesom det ovenfor er nævnt, at Taarbæk fik sin jernbaneforbindelse til København før Lyngby fik sin. Vandværksvand og vand-skyllende toiletter kom samtidig i de to byer. Faktisk var det kun på et enkelt af de kommunale områder, at Lyngby blev tilgodeset på bekostning af Taarbæk, nemlig skolevæsenet. Her var til gengæld forskelsbehandlingen nær ved at spalte kommunen i to selvstændige enheder, Lyngby og Taarbæk.

Stridspunktet blev Engelsborgskolen, som sognerådet opførte i 1908. På grund af det stærkt voksende børnetal i Lyngby var det nødvendigt at udvide Lyngby Skole, som lå centralt i Bondebyen og overvejende be-

Strandvejsgasværket ved Tuborg Havn åbnede i 1893, og Taarbæk fik gas fra værket allerede samme år. Lyngby fik først gas i 1895, da Lyngby Gasværk åbnede. Billedet viser Strandvejsgasværket i 1895. (Karl Berger: Gas i Gjentofte, 1943, s. 35).

Da Skovshoved Elektricitetsværk (senere NESA) åbnede i 1903, fik Taarbæk strøm straks fra starten. Lyngby blev først tilsluttet i 1909. På billedet fra ca. 1905 ses vigesporet, hvor sporvognene til og fra Bellevue mødtes. I højre side af billedet udmunder Teglgårdsvej i Strandvejen. (Lokalhistorisk Arkiv for Gentofte Kommune).

stod af nye bygninger (1882/1895, 1900, 1902, 1905). Det var imidlertid ikke muligt at købe en tilstødende grund, og sognerådet valgte derfor at bygge en helt ny skole et andet sted. Den nye Lyngby Skole (senere Engelsborgskolen) var meget moderne og havde centralvarme, og den blev meget dyr. I Taarbæk følte man, at sognerådet frådsede med pengene i Lyngby, og at det snarere var Taarbæk, der burde have en ny skole. Taarbæk Skole stammede fra begyndelsen af 1800-tallet og var trods senere udvidelser ikke længere tilfredsstillende. Der-

for blussede utilfredsheden op igen, og taarbækkerne stillede fornyet krav om, at Taarbæk skulle løsrives fra Lyngby Kommune. Det blev kanaliseret gennem grundejerforeningen, der i februar 1908 sendte en lang og detaljeret redegørelse til Københavns Amtsråd med krav om Taarbæks udskillelse fra Lyngby som selvstændig kommune. Blandt argumenterne var, at Taarbæk nu var blevet et selvstændigt sogn ligesom Lyngby, og at hvert af de to sogne havde sin egen kirke, kirkegård, apotek, præst, læge og jordemor. De to sogne var ikke afhængige af hinanden, og intet bandt dem til hinanden. Tværtimod var Lyngby og Taarbæk vidt forskellige med hensyn til befolkning, erhverv og livsvilkår, og de to sogne lå langt fra hinanden med Dyrehaven imellem og uden direkte forbindelse med offentlige trafikmidler. Kommunen havde intet gjort for at skaffe offentlige institutioner i Taarbæk, både kirken, skolen og asyllet var bygget for frivillige bidrag fra privatpersoner, og kloakkerne var i dårlig stand. Sognerådsmedlemmerne i Lyngby havde ikke forstand på, hvordan et badested og en sommervillaby med københavnsk og udenlandsk publikum skulle administreres. Sommerbeboerne havde tidligere betalt en lavere skat i Taarbæk end i København, fordi de ikke belastede kommunens skoler, fattigvæsen m.m.; men nu betalte de højere skat end både i København og i de omliggende kommuner, der konkurrerede med Taarbæk om villabeboerne.

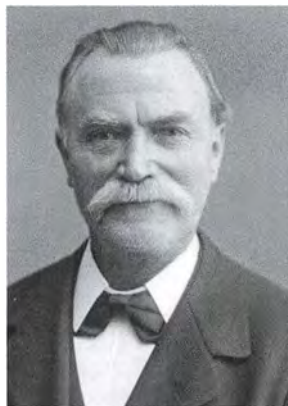
Amtsrådet bad Lyngby Sogneråd om at kommentere Taarbæk Grundejerforenings henvendelse, og sagen blev behandlet på et sognerådsmøde den 13. marts. Sognerådet havde dengang 13 medlemmer. 146 taarbækere var kommet til Lyngby for at overvære mødet. De to sognerådsmedlemmer fra Taarbæk, bagermester Johann Garrn og fisker Peter Larsen, argumenterede for løsrivelsen. Andre argumenterede imod en adskillelse: Kredslæge Johan Lemche kritiserede fejl i grundejer-

foreningens henvendelse og kom til at bruge udtrykket "karnevalsspøg" med henvisning til årstiden. Den socialdemokratiske redaktør Johan Wilmann fandt det udemokratisk, at de rige ikke ville være med til at bære kommunens fælles udgifter. Den konservative sognerådsformand, proprietær Emil Piper, talte også imod adskillelsen. Med 8 stemmer mod 5 blev sagen sendt i udvalg; men på et nyt sognerådsmøde allerede den 16. marts blev den taget op igen uden at være sat på dagsordenen. I mellemtiden var der blevet udarbejdet et forslag til sognerådets svar til amtsrådet, som blev vedtaget med 11 stemmer imod 1 (Johan Garrn). Peter Larsen var fraværende. Sognerådet imødegik i sit svar alle grundejerforeningens argumenter for adskillelse og hævdede bl.a., at skatteindtægterne fra de rige sommerbeboere var et for usikkert økonomisk grundlag for en selvstændig kommune, og at de rige ikke måtte kunne unddrage sig for at medvirke til social lighed i samfundet.

Efter et offentligt diskussionsmøde i Taarbæk den 23. marts sendte grundejerforeningen endnu en lang og detaljeret skrivelse til amtsrådet, hvor man imødegik sognerådets argumenter. Derefter indkaldte grundejerforeningen til et nyt møde den 23. juli, hvor amtsrådets medlemmer var inviteret; men kun to af dem kom.

På amtsrådets møde den 28. august var alle medlemmer imod adskillelsen, og amtsrådet afslog Taarbæks ønske om selvstændighed. Taarbæks løsrivelsesforsøg var altså mislykkedes. Mærkeligt nok havde grundejerforeningen ikke forelagt sagen for Indenrigsministeriet og forsøgte heller ikke at anke amtsrådets afgørelse til ministeriet.

På et sognerådsmøde den 12. oktober 1908 foreslog Johan Lemche at ændre kommunens navn fra Lyngby til Lyngby-Taarbæk "som en Retfærdighedshandling, nu da der jo er to Sogne". Forslaget blev vedtaget med

Til venstre: Læge Johan Lemche var konservativt medlem af Lyngby Sogneråd i 1907-11. Den nye Lyngby Skole var i høj grad Johan Lemches værk, og man kan derfor hævde, at løsrivelsesforsøget i 1908 var hans skyld. Men Johan Lemche var samtidig den, der "opfandt" navnet Lyngby-Taarbæk Kommune og dermed cementerede Taarbæks sammenhæng med Lyngby.

Til højre: Bagermester Johan Garrn repræsenterede Taarbæk i Lyngby Sogneråd i 1892-1909. Han var en ivrig fortaler for Taarbæks løsrivelse fra Lyngby og ønskede ikke, at Taarbæk skulle med i kommunens navn.

12 stemmer mod 1 (Johan Garrn). Når Garrn stemte imod, var det fordi han indså, at Lemches forslag slet ikke var venligt ment. Når kommunen først hed Lyngby-Taarbæk, ville det blive endnu sværere for Taarbæk at løsrive sig. Det er heller ikke blevet forsøgt siden.

Sognerådsvalgene i 1909 og 1913

I 1909 skulle der for første gang afholdes valg efter den nye kommunale valglov af 1908, der bl.a. gav kvinder valgret til de kommunale råd. I Lyngby-Taarbæk Kommune var der foruden den borgerlige liste A og den socialdemokratiske liste B denne gang opstillet en særlig Taarbæk-liste C. Denne liste var upolitisk og ville samle alle vælgere i Taarbæk for at varetage byens interesser over for Lyngby.

Til venstre: Fisker Peter Larsen var socialdemokratisk medlem af Lyngby Sogneråd i 1901-15. Til højre: Overretssagfører Johannes Werner var medlem af Lyngby-Taarbæk Sogneråd i 1909-13. De to mænd var de eneste, som blev valgt til sognerådet fra Liste C, Taarbæk-listen. Sognerådet havde 13 medlemmer, og der blev desuden valgt 6 borgerlige og 5 socialdemokratiske kandidater. Derfor var det i virkeligheden den nyvalgte Johannes Werner, der kunne afgøre, hvem der skulle være sognerådsformand. Både Emil Piper og Johan Wilmann var modstandere af Taarbæks løsrivelse. Piper fik 7 stemmer og blev valgt.

Valget fandt sted den 9. marts 1909 og gjaldt perioden 1909-13. Der blev valgt 6 borgerlige (deriblandt læge Johan Lemche og den hidtidige sognerådsformand, proprietær Emil Piper) og 5 socialdemokratiske (heriblandt forretningsfører Johan Wilmann) samt 2 fra Taarbæk-listen, fisker Peter Larsen og overretssagfører Johannes Werner. Det betød, at Taarbæk-listens to medlemmer kunne afgøre valget; men efter to afstemninger blev Emil Piper genvalgt med 7 stemmer mod 6, og der var stadig borgerligt flertal i sognerådet. Man må gå ud fra, at Johannes Werner har stemt borgerligt og Peter Larsen socialdemokratisk.

Ved valget i marts 1913 var der ikke opstillet en særlig Taarbæk-liste. På den borgerlige liste A var der fra Taarbæk opstillet sagfører Georg Johnsen, frk. Anna

Jacobsen og malermester Chr. Hindberg, og på den socialdemokratiske liste fisker Peter Larsen og tømmer Ingvar Nielsen. Af disse blev Georg Johnsen og Peter Larsen valgt. Liste A fik 1010 stemmer og liste B 1053 stemmer. Der var altså nu socialdemokratisk flertal i sognerådet (indtil 1950), og Johan Wilmann afløste Emil Piper som sognerådsformand. På dette tidspunkt var det allerede vedtaget at opføre en ny skole i Taarbæk. Efter løsrivelsesforsøget havde sognerådet forstået, at også Taarbæk måtte have en ny skole, og den blev indviet af Johan Wilmann den 17. april 1914

som begyndelsen på en stor kommunal byggevirksomhed i hans tid.

Hvordan ville det være gået, hvis Taarbæk i 1908 var blevet selvstændig kommune? I 1970 ville den nok være blevet lagt sammen med en nabokommune. Men så kunne det jo være, at Taarbæk i stedet var kommet til at høre til Gentofte Kommune. Nu forblev Taarbæk sammen med Lyngby under dobbeltnavnet Lyngby-Taarbæk, og man betragter begivenhederne i 1908-09 som Taarbæks sidste løsrivelsesforsøg, uanset at enkelte i Taarbæk foretrækker at kalde det for det seneste.

Til højre: Ved sognerådsvalget i 1909 var der på afstemningsdagen den 9. marts rejst en flot "æresport" hen over den sydlige ende af Taarbæk Strandvej. Portalen var rejst som en opfordring til at stemme på liste C, Taarbæk-listen. På nordsiden af portalen så man en fremstilling af skolesagen: Til venstre stiger Solen op over Lyngby med den nye Engelsborgskole til 160.000 kr. Samtidig fik Taarbæk Skole kun en brugt kakkelovn (fra den nedlagte Lyngby Skole!) til 1 krone 35 øre. De to fiskerkoner på vej mod valgstedet i Taarbæk Hotel er søstrene Bentsine Sørensen (til venstre) og Andrea Jensen. Forrige side nederst: Sydsiden af valgportalen viste en fremstilling af Taarbæk med havnen set langs Øresund.

Ny Taarbæk og Springforbi

Ny Taarbæk

Ny Taarbæk er navnet på den bydel, der ligger mellem (Gammel) Taarbæk og Springforbi. Grænsen mod syd er toppen af Taarbæk Bakke, hvor Taarbæk Strandvej munder ud i Strandvejen. Her ligger det tidligere landsted Biilbergsminde (Taarbæk Strandvej 142), som er det sidste hus på Taarbæk Strandvejs østside. Derefter følger nummereringen den nye Strandvej nede fra Bellevue, så numrene pludselig skifter fra Taarbæk Strandvej 142 til Strandvejen 622. Ny Taarbæks grænse mod nord er Trepilevej, hvor det åbne areal i Springforbi begynder.

I modsætning til "Gammel Taarbæk" nede ved havnen blev Ny Taarbæk først udbygget i anden halvdel af 1800-tallet, da Taarbæks storhedstid som sommerhus- og ferieby begyndte med anlæggelsen af jernbanen mellem København og Klampenborg. Hidtil havde udflugts- og landstedsområderne været de kuperede skovlandskaber med søerne inde i land; men nu blev kysten, stranden og havet de ideelle omgivelser om sommeren.

Den ældre bebyggelse i Ny Taarbæk består af ensartede, små hvide villaer beliggende på stikveje fra Strandvejen ind imod Dyrehaven. Disse stikveje har ikke navne, men følger Strandvejens nummerering. Om dette område fortæller dyrlæge N. S. Lorentzen i sine erindringer, og Herman Bang beskriver det således i 1880: "Smaa Huse, med vild Vin, en grøn Plæne midt mellem fire Hække, en lille Gaardsplads, hvor man triller nogle Kugler rundt og tror, man spiller Krocket, naar man gør det, en lille Dagligstue med en Sofa og to Lænestole, en Spisestue, hvor man knebent kan spise seks, et Køkken saa stort som Kokkens Lukaf paa en Skonnert og to smaa Sovekamre, hvor man for Luf-

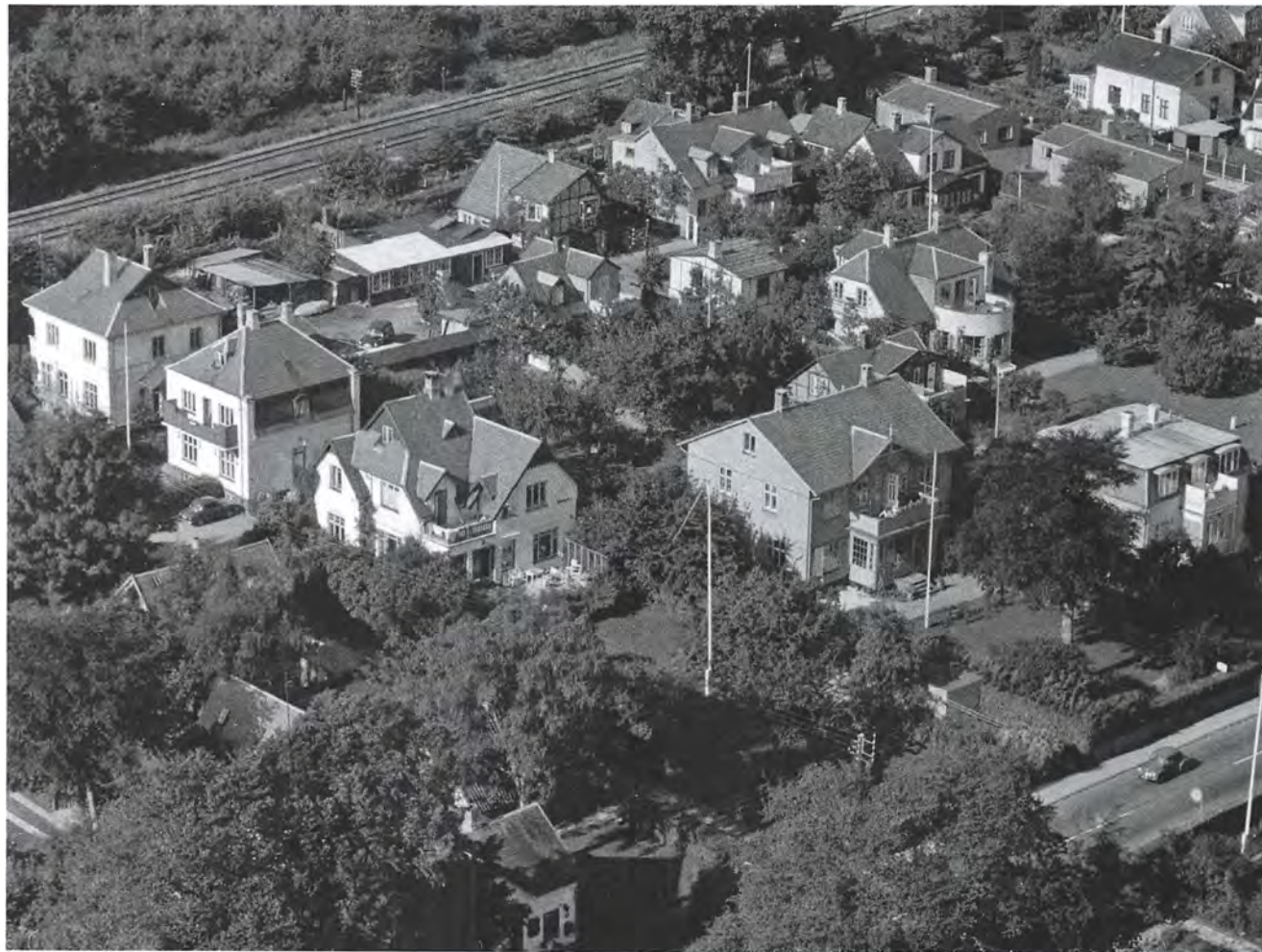
tens Skyld sover med Vinduet aabent ... Det Hele ser ud, som om det var bygget op i Hast og skulde brydes ned lige saa hurtigt. Bindingsværk, Brædder, Spinkelværk og Halvstensmur. Moderne Bygningskunst i formindsket Udgate"

Springforbi

Springforbi betegner arealet mellem Dyrehaven og Øresund på strækningen fra Trepilevej til Mølleåens udløb i Øresund ved Strandmøllen. Navnet Springforbi menes at være et såkaldt spottenavn (øgenavn) for en kro på stedet i 1682, men overleveringen er ikke sikker. Måske har der været tale om en kro i landsbyen Stokkerup, som er blevet videreført uden for Dyrehavehegnet efter landsbyens nedlæggelse i 1670 (således Nystrøm 1939 s. 407-08). Kroen har øjensynlig haft et dårligt renommé, siden man har opfordret til at springe den over; men andre kroer har haft lignende navne, f.eks. Kørom.

Fra at være kro blev Springforbi et lyststed, og i en periode omkring 1830 var her også en oliemølle, der fremstillede rapsolie til olielamper. I sin seneste skikkelse fra 1875 lignede landstedet et diminutivt fransk barokslot. Det blev nedrevet i 1942 som den første bygning i Springforbiplanen, der har ført til den nu næsten afsluttede frilægning af hele Springforbi-området som en statslig park.

Forrige side: Villa Springforbi (Strandvejen 768). Frem til nedrivningen i 1942 tilhørte ejendommen kødvarefabrikant J. P. Steffensen (Steff Pølser). (Det Kongelige Bibliotek)

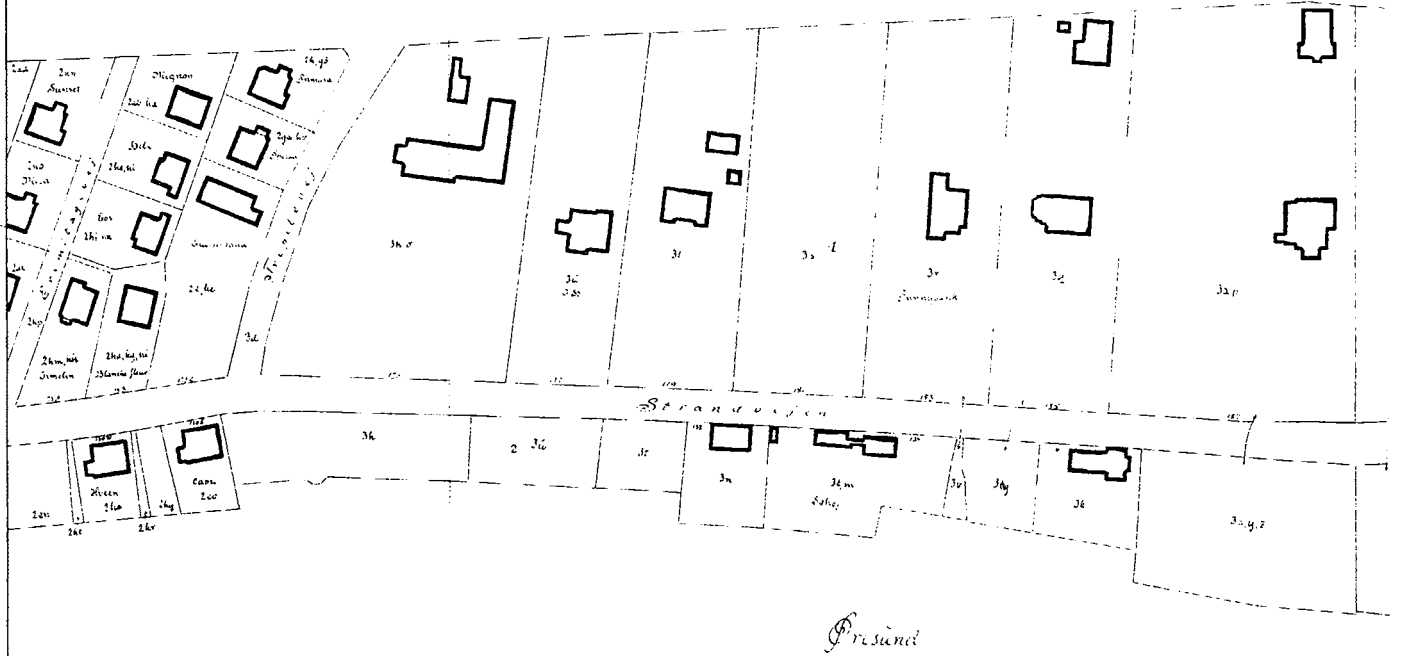
Herover: Bydelen nord for Taarbæk Bakke frem til Trepilevej kaldes Ny Taarbæk. Bydelen er opstået i anden halvdel af 1800-tallet og var tidligere kendetegnet ved sine mange hvide, ofte terningformede små landsteder. Billedet fra 1950'erne viser husene på strækningen Strandvejen 653-695. (Aerodan Lufifoto).

Lyngby-Taarbæk Kommune.

Ny Taarbæk, St.

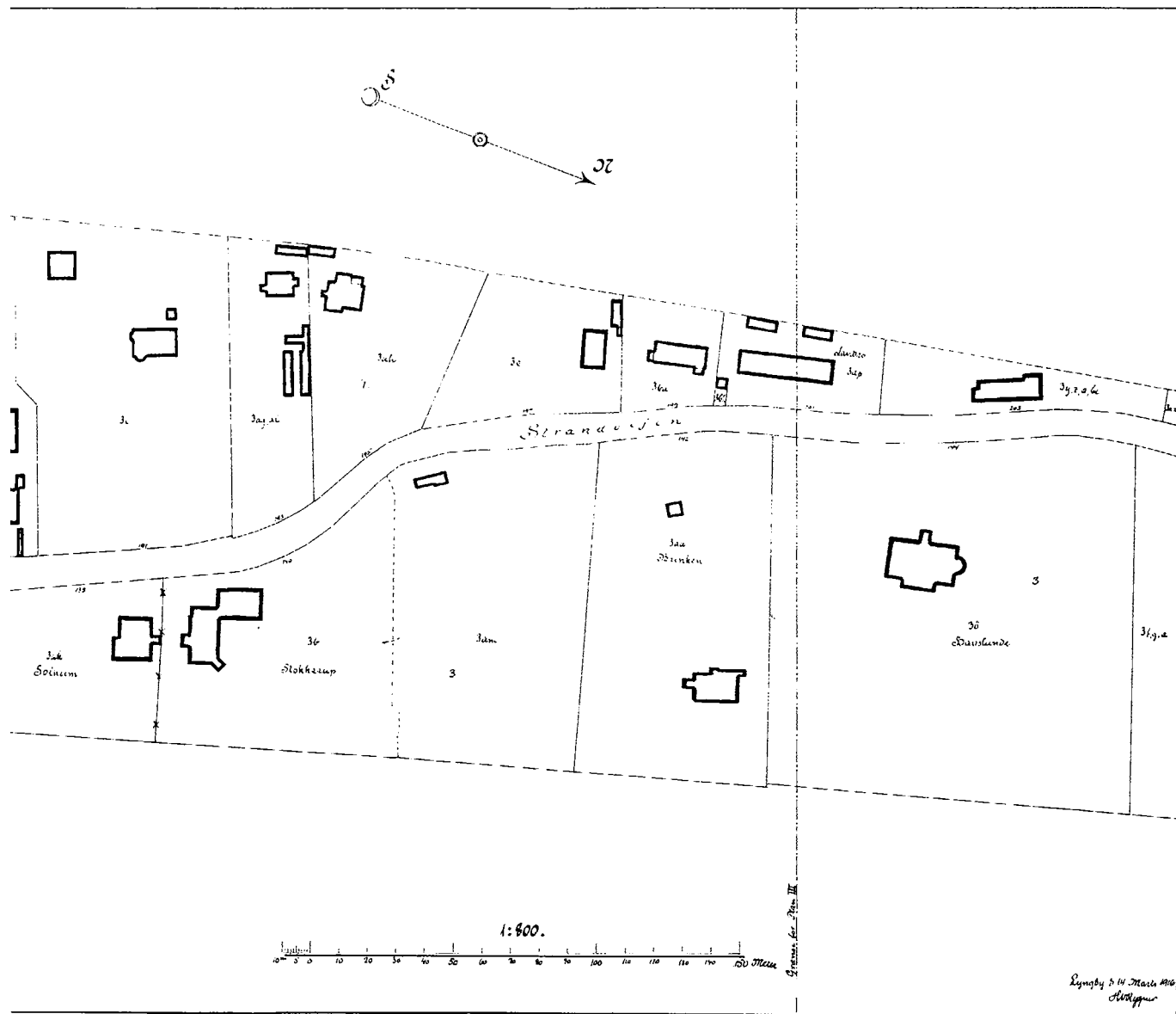
Jægersborg Byrettsdistrikt

Matrikelkort over den sydlige del af Springforbi 1916. Udarbejdet af kommuneingeniør H. V. Rygner, Lyngby-Taarbæk Kommune. (Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Stadsarkiv, Lyngby-Taarbæk

Ny Taarbæk og Springforbi

Et bevaret eksempel på den oprindelige bebyggelse i Ny Taarbæk er "Gibraltar" (Strandvejen 717), som i tidens løb har haft flere navne. I 1894 tilhørte ejendommen general Gert Holbek, som herunder ses med sin familie foran huset. I årene 1907-17, hvor overretssagfører Johannes Werner ejede villaen, blev den en overgang kaldt "Wernerhus".

Ny Taarbæk og Springforbi

Til højre: Det tidligere landsted "Biilbergsminde" eller "Erichsborg" (Taarbæk Strandvej 142-46, opkaldt efter murermester Erich Biilberg) er opført i 1802 og 1824. Her holdt Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg sommerferie i 1834. Johanne Luise Heibergs svigermor, fru Gyllembourg, brød sig ikke om stedet og udbrød "Uf! Det raa Hav!"; hvortil Johanne Luise Heiberg svarede: "Uf! De lumre Indsøer!". Heiberg'erne var et toneangivende par i samtiden, og ordskiftet viser, at den unge generation nu forlod de traditionelle landstedsområder og søgte ud til kysten og havde som opholdssted om sommeren.

Til venstre: "Emilies Minde" (Strandvejen 709, opført 1903) hørte til de små villaer i Ny Taarbæk. Det lå tæt op til Dyrehaven, som billedet viser.

Ny Taarbæk og Springforbi

Landstedet "Stokkerup" (Strandvejen 724) var opført i 1860 af storkøbmanden og godsejeren Alfred Hage. Arkitekten var H. S. Sibbern, og de indvendige dekorationer blev i 1865 udført af Georg Hilker. På næsten samme sted opførte apoteker Bøje Benzon i 1934 sin villa Ny Stokkerup (Strandvejen 726), som stadig eksisterer.

"Beaulieu" (Strandvejen 758) var opført så sent som i 1930'erne på det sted, hvor tidligere den ene af Magasin-grundlæggerne, Theodor Wesel, havde haft sit landsted. "Beaulieus" bygherre var direktør August Holm, som døde allerede i 1941. Derefter blev den luksuøst indrettede ejendom købt af staten, som bortforpagtede den som hotel og restaurant. Som sådan eksisterede "Beaulieu" frem til nedrivningen i 1989.

Bebyggelsen i den nordlige del af Springforbi langs Strandvejen vestlige side var meget blandet. Her lå både store landsteder som "Hegnslund" (næste side), kommunale ejendomme og arbejder- og funktionærboliger tilhørende Strandmøllen.

Huset herover (Strandvejen 835) var opført i 1904. Det kønne og velproportionerede hus blev opkøbt af statsskovvæsenet og nedrevet i midten af 1990'erne.

Den statelige nyklassicistiske ejendom herover (Strandvejen 847) var opført af Lyngby-Taarbæk Kommune i 1920 som husvildeboliger, der skulle være med til at afhjælpe bolignøden efter 1. Verdenskrig. Kommunen benyttede i disse år kgl. bygningsinspektør Johannes Magdahl Nielsen som sin arkitekt, og han gav ejendommen med de små lejligheder et palæliggende udseende, der sagtens kunne konkurrere med de store landsteder i området. Bygningen blev nedrevet i 1990'erne.

Til venstre: Blandt de største landsteder i Springforbi var "Havslunde" (Strandvejen 740). Det var opført af storkøbmanden, kaffegrosserer C. A. Broberg, i 1855. Bygningens imponerende, men lidt tunge senklassicistiske fremtræden skyldtes arkitekten N. S. Nebeløng, og dens indre var dekoreret af G. C. Hilker. Havslunde tilhørte senere porcelænsfabrikken Bing & Grøndahls direktør Jacob Martin Bing og derefter Richs-koncernens direktør Carl Salomonsen. Efter hans død i 1942 blev den fornemme bygning opkøbt af statsskovvæsenet og anvendt som Statens Skadedyrlaboratorium frem til nedrivningen i 1965. "Havslunde" afbildes oftest set fra den side, der vendte ud mod Øresund og var forsynet med en stor søjlebåret balkon. Her ses vestfacaden mod Strandvejen, udformet som et venetiansk palæ.

"Hegnslund" (Strandvejen 859) er blevet kaldt "Danmarks sidste romantiske hus". Det er opført for Gyldendals direktør Frederik Hegel i 1915 med Henning Hansen som arkitekt. Landstedets cottage-inspirerede stil skyldes angiveligt, at bygherren var irsk gift. Det store sorte træhus kunne nemt være kommet til at virke som en kolos; men arkitekten har givet grundplanen to små knæk, så facadelinien krummer, og det har givet huset et lettere og mere elegant udseende.

Husets indre imponerer med sin højloftede dagligstue/hall med indvendig balkon. "Hegnslund" tilhører staten (Naturstyrelsen) og er fredet. Det er ikke længere beboet, men anvendes til udstillinger og arrangementer.

Strandmøllen

Til venstre: Mølleåens sydlige udløb ved Strandmøllen i 1870'erne. Dette udløb findes ikke mere, men gik tværs over arealet nord for den nuværende Strandmøllekro. Bygningen helt til venstre er den oprindelige Strandmøllekro med tørreloft til papir. Huset med den hvide gavl er den såkaldte tapetfabrik, opført i 1839. Til højre ses staldene og det såkaldte Nye Værk med dampskorstenen. Ingen af de nævnte bygninger findes mere.

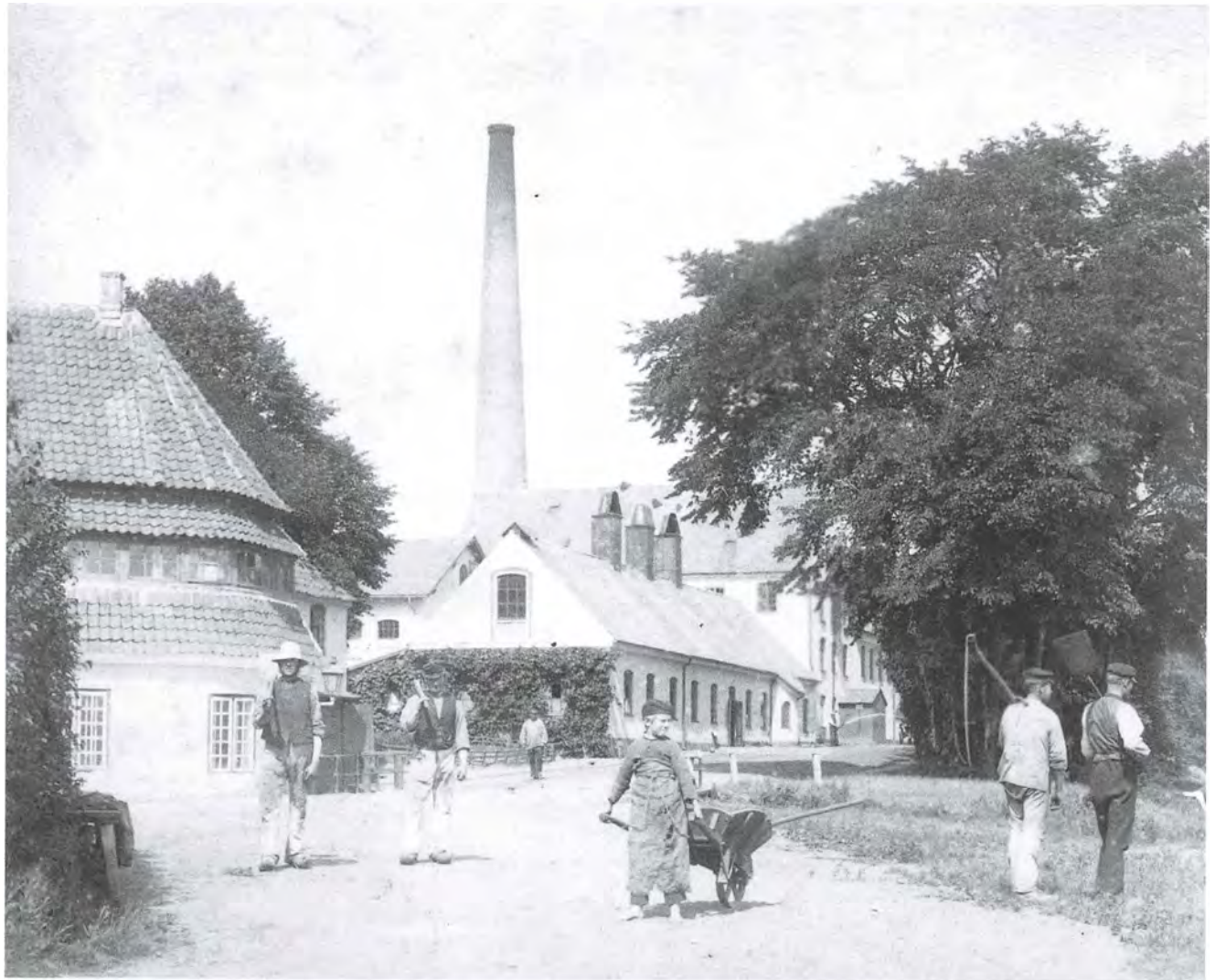
Næste side: Strandmøllen i 1890. Til venstre de ældste bygninger med fremstillingen af håndgjort papir. Bygningen med den karakteristiske runde gavl findes stadig. I baggrunden nord for Mølleåens udløb ses det Nye Værk, hvor der blev fremstillet maskinpapir. Papirmaskinen stod i den lange hvide bygning langs vejen.

Til venstre: Strandmøllen set fra landsiden i 1870'erne med mølledammen i forgrunden. Til venstre ses kludemagasinet og derover skorstenen på det Nye Værk. I midten ligger hovedbygningen fra 1850. Til højre ses bagsiden af bøttepapirfabrikken. Helt til højre med den hvide gavl ses Møllehuset fra 1700-tallet, d.v.s. bygningen med den runde gavl ud mod Øresund, som ses på fotografiet på næste side.

Strandmøllen

Pensionaterne i Taarbæk

Der har været usædvanligt mange pensionater i Taarbæk. Foruden Taarbæk Badehotel var der i 1915 i selve Taarbæk 10 pensionater, og endnu i 1929 var der otte. Hertil kom det store kompleks af ferielejligheder og -værelser på Klampenborg Badehotel og Klampenborg Badeanstalt.

De 10 pensionater i 1915 var: C. F. Bentzen, Taarbæk Strandvej 73; Fru A. Christensen, Kystpensionatet, Taarbæk Strandvej 38; Frk. S. C. Fønss, Taarbæk Strandvej 82 (også i 1929); Frk. E. Gantzel, Skovvej 6 (også i 1929, men på anden adresse); Fru C. Hansen, Taarbæk Strandvej 74; Axel Løvdal, Pensionatet "Skovnæst"; Asylvej 15; Fru Møller, Pension Maud, Edelslundsvej 3; C. Nielsen, Taarbæk Strandvej 103 (også i 1929 som Brandts Pensionat); Enkefru Petersen, Taarbæk Strandvej 118 (også i 1929 som Badepension Biilbergs Minde); Frk. A. Petersen, Taarbæk Strandvej 137.

I 1929 var der (foruden de fire ovenfor nævnte) Pension Ingeborg Larsen (Asylvej 8), Rekreationshjemmet "Edelslund" (Skovvej 6), "Rohdesminde" (Taarbæk Strandvej 59) og Pension "Søfryd" (beliggenhed ukendt).

"Pension Gantzel" bestod nu af de tre villaer Skovvej 3-5 og Asylvej 4, hvis haver stødte op imod hinanden og nu blev slået sammen.

Af disse pensionater var de kendteste Pension Fønss og Pension Gantzel, begge oprettet i 1903, og Rohdesminde oprettet i 1925.

Pension Fønss

Det tidligere landsted "Christiansro" var i 1844 kommet til at tilhøre Klampenborg Badeanstalt. En del af ejendommen med det gamle landsted blev frasolgt i 1883. Det blev i 1896 købt af fabrikant P. C. Glud (fa-

Glud & Marstrand), der samtidig købte Taarbæk Hotel. I 1902 blev resten, d.v.s. hovedparcellen (matr.nr. 5a af Taarbæk), købt af frøken Sophie Christine Fønss, der i 1903 i en nyopført bygning åbnede "Pension Fønss". Den lukkede i 1963, hvorefter bygningerne anvendtes som Taarbæk Kyst Kollegiet frem til nedrivningen i 1979.

Pension Fønss var den største og kendteste af Taarbæks pensionater. Ved åbningen i 1903 blev der udgivet en brochure om pensionatet på dansk, tysk, engelsk og fransk. Heri hedder det: "Christiansro" er beliggende umiddelbart ved Øresund. Oprindeligt hørte det til det verdensberømte Klampenborg-Søbad, men blev købt af Frøken Sophie Fønss for der at skabe en ideel Pension. At dette er lykkedes over al Maade bevises bedst derved, at den stadig har maattet udvide sig, og at der nu foruden den oprindelige Bygning er opført en stor ny tidssvarende med alle moderne Bekvemmeligheder, saasom elektrisk Lys, W.C., varme og kolde Saltvandsbade, Mørkekammer etc.

De fleste Værelser har Balkon med Udsigt over skyggefuld Have, flad Strandbred og det altid vekslende Øresund med de mange Sejlere. "Christiansro" bestaar af 40 lyse, elegant monterede Værelser, en meget stor Spisesal med veranda, en stor hyggelig Dagligstue, Kabinet o.s.v., saa at man i Tilfælde af ugunstigt Vejr kan have det hyggeligt og godt inden Døre.

Det, der gør Stedet saa tiltrækkende, er foruden de naturskønne Omgivelser det, at man har et Hotels Frihed samtidig med et Hjemms Hygge, og er fri for den ensformige Hotelmad, men faar en ganske udmærket sund og kraftig Kost, der faar en til at tro, man er Gæst paa en Herregaard.

For Fremmede er det af Betydning, at "Christiansro" er i bekvem Forbindelse med København ved Sporvogne, Tog og Skib, saa det let lader sig gøre at besøge Kø-

Pensionaterne

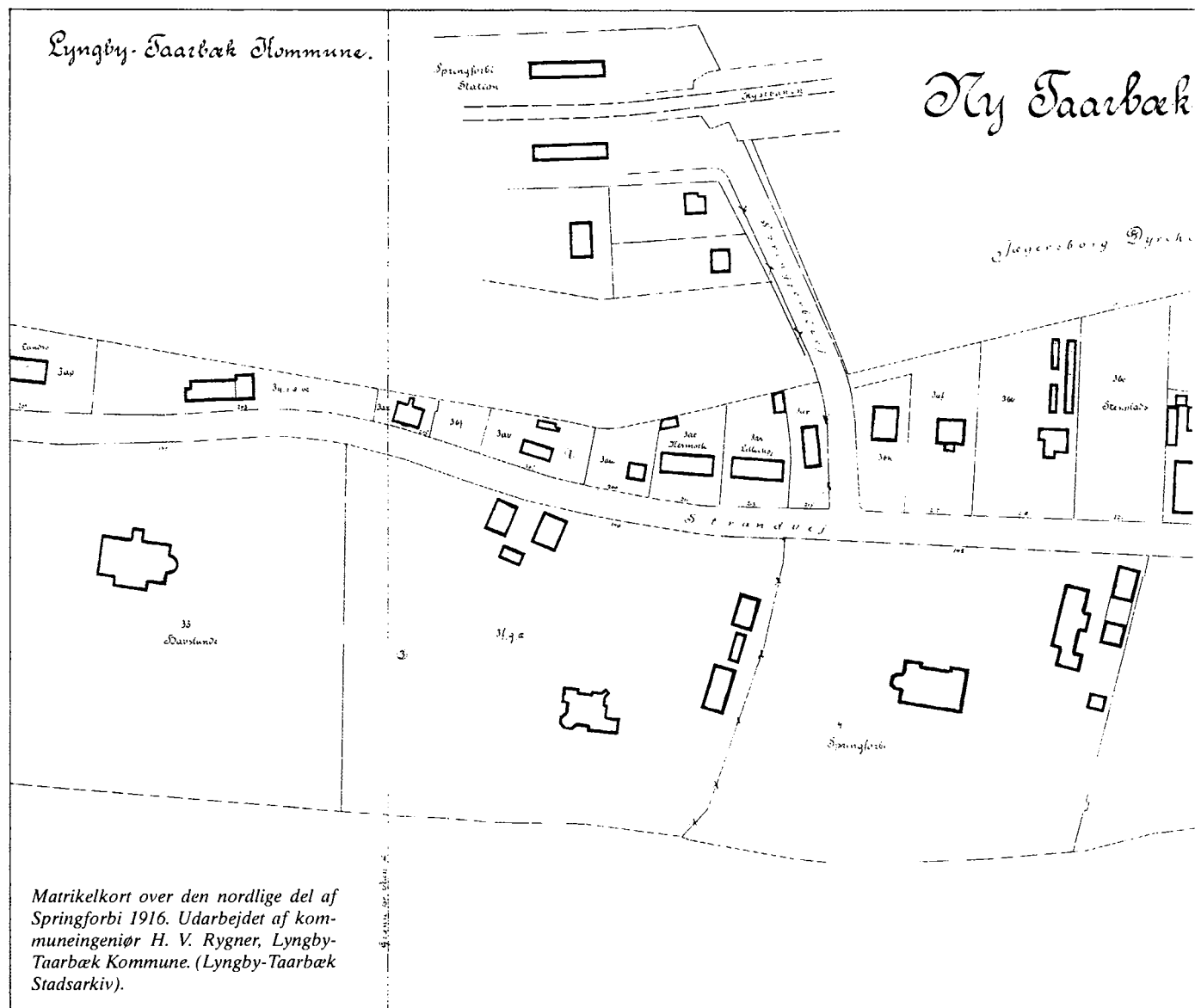

Herover: Pension Fønss' nye bygning fra 1903 set fra strandsiden med de imponerende terrasser (arkitekt: P. Lampe). Til venstre annekset fra 1844, der blev bevaret og fredet som Bindsbølls Hus (side 121).

Til højre: Frk. Marie Andersens 75 års fødselsdag på Pension Fønss fejres i pensionatets spisesal i 1938. Forrest til højre Anna Jensen, der videreførte pensionatet efter Sophie Fønss' død i 1925.

Til venstre: Medarbejderstaben på Pension Fønss ca. 1905. Øverst på trappen i midten står frk. Sophie Fønss (1856-1925).

benhavns Seværdigheder mellem Frokost og Middag, og endda giver en Tid til at nyde de dejligste Ture i Dyrehaven med Eremitagen, Fortunen o.s.v. eller tilbringe Aftenen paa Søen for at se Solnedgangen, eller i Pensionens Have, hvorfra der er Udsigt til Slottet "Hvidøre"; der ejes og beboes af Deres Majestæter Kejserinden af Rusland og Dronningen af England.

For Pensionens Gæster staar Klampenborg til Disposition med alle sine Adspredelser og Bekvemmeligheder, saasom Concerter, Læsesal, Tennisplads, Bade og Læger, ligesom der kan lejes Rideheste og Køretøjer?"

Pension Gantzel

Frk. Emilie Gantzel startede ligeledes sin virksomhed

i Taarbæk i 1903. Hun begyndte i den gamle ejendom "Edelslund" (Skovvej 6, senere "Patricia"), men flyttede senere til de tre nævnte villaer og gav pensionatet navnet Pension Gantzel.

I 1929 blev pensionatet beskrevet således: "Etablissementet består af tre Villaer i en stor gammel Have, og i ualmindelig smuk Beliggenhed lige ved Indgangen til Dyrehaven. – Store og gode Værelser med fuld Pension fra 6-9 Kr. pr. Dag. Kl. 7-9 Morgen: Havregrød, Kaffe, The eller Kakao. Kl. 12 Frokost: Koldt Bord med varm Ret og Kaffe. Kl. 6 Middag: 3 Retter og Kaffe. Kl. 9 Aften: The med Brød, Smør og Ost. Gæsternes Antal 40-50. Aabent hele Aaret. Der findes Badeværelser, W.C. og elektrisk Lys. Beliggenheden er ideel, kun 2 Min. Gang til Stranden (Øresund). 20 Min. Gang til Eremitagen og nær Klampenborg Station"

Rohdesminde

I 1925 købte fru Helma Lange fra Vedbæk villaen "Rohdesminde" på Taarbæk Strandvej 59 for at omdanne den til et "moderne Rekreativshjem og Pensionat"

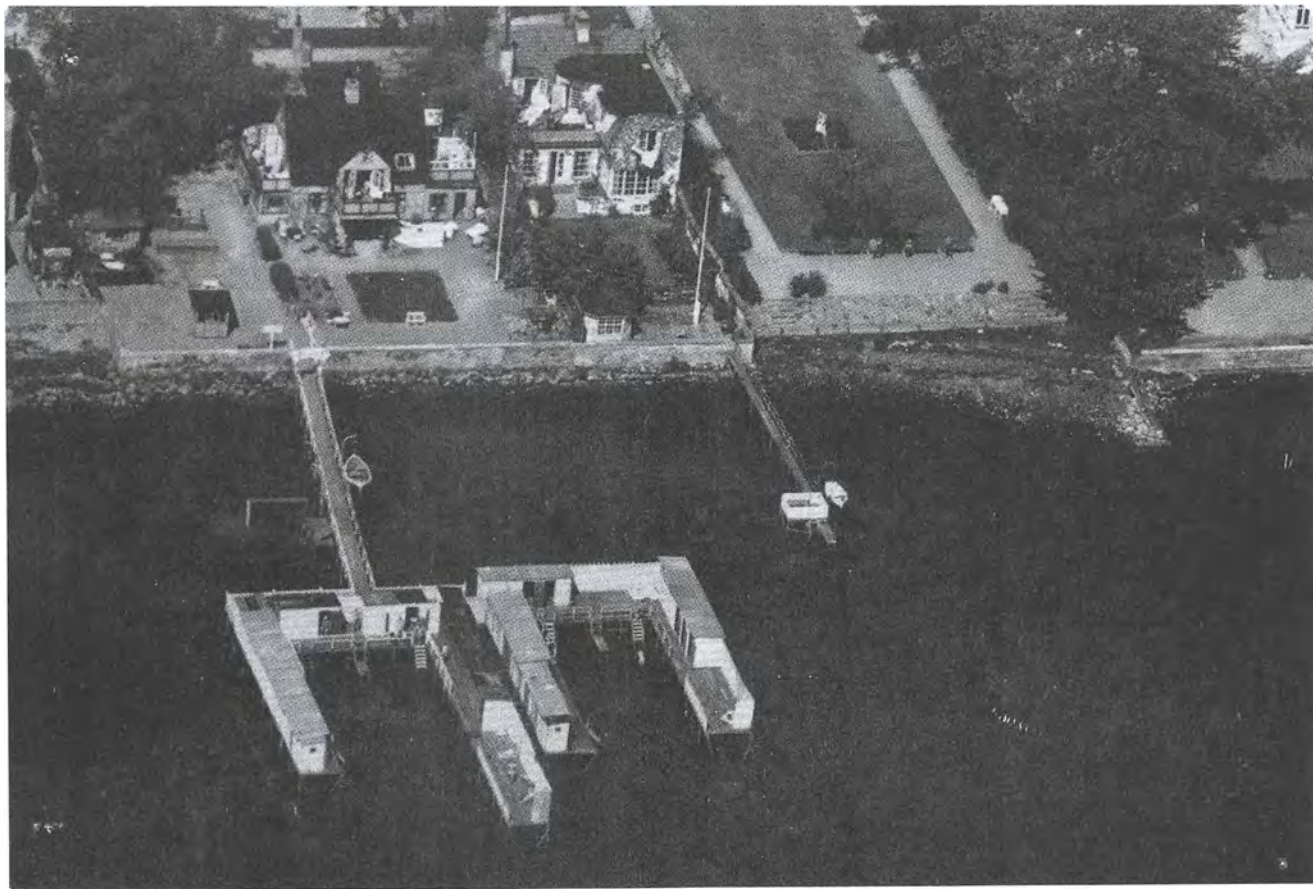
Af hendes brochure fremgik det, at hun tidligere havde været forstanderinde for Dansk Sygeplejerskabs Rekreationshjem og indehaver af "Lystofte" i Vedbæk. På "Rohdesminde" ville hun tilbyde lyse og rummelige værelser med varme og udsigt til Sundet, en komfortabel dagligstue med veranda og en skyggefuld gammel have med lune siddepladser og liggehal. Man kunne få massage, bade og diætkost, og morgenmaden blev serveret på værelserne. Det var ambitiøst anlagt, men lukkede i 1930.

Herover til venstre: "Rohdesminde" (Taarbæk Strandvej 59) som "Fru Helma Langes Pension" i slutningen af 1920'erne. Herover til højre: Villa "Skovnæst", Taarbækdalsvej 15 (nedrevet 1964). Da statskovfoged Axel Løvdal i 1925 flyttede ned til skovfogedboligen i Klampenborg, solgte han "Skovnæst", hvor hans hustru havde drevet pensionat. Hun overtog i stedet i 1930 "Rohdesminde" og videreførte pensionatet, til tømrermester Marx Schuldt i 1935 købte ejendommen. Den gamle villa blev derefter revet ned og erstattet af den nuværende etagebebyggelse, der har bevaret navnet "Rohdesminde"

Øverst til venstre: Villa "Søborg"; Taarbæk Strandvej 74. Herover: Elsa Hansen i gang med malerarbejdet i 1953. Næste side: Taarbæk Søbad var sammensat af en række ældre badehuse, der muligvis stammede fra Klampenborg Badeanstalt (s. 168-72). Taarbæk Søbad lukkede i 1964.

Direktør P. C. Glud (se side 160) solgte i 1902 de såkaldte "Rines Badehuse", der lå ud for hans ejendom, til den tidligere direktør for Taarbæk Hotel, Hans Hansen, der flyttede badehusene til sin villa "Søborg" (Taarbæk Strandvej 74). Det blev begyndelsen til Taarbæk Søbad, som senere blev drevet af Hans Hansens svigerdatter Elsa Hansen frem til nedlæggelsen omkring 1962. Måske havde disse badehuse oprindeligt været en del af Klampenborg Badeanstalt. Det har også været foreslået, at villa "Søborg" fra 1850'erne skulle være tegnet af M. G. Bindesbøll (Linvald 1980 s. 14-15).

Klampenborg og Bellevue

Danmarks mest populære ferieområde i begyndelsen af 1900-tallet var Klampenborg og Bellevue. Klampenborg havde siden 1700-tallet været adgangsvejen for københavnernes til Dyrehaven og Dyrehavsbakken, og i 1845 havde et aktieselskab oprettet en "Vandkur-, Brønd- og Søbade-Anstalt" på et lejet areal af Dyrehaven i Klampenborg. Efter planerne skulle Klampenborg Badeanstalt være et medicinsk behandlingscenter i lighed med de kendte europæiske kursteder, der udnyttede vands helbredende egenskaber, og i de første år blev der lagt stor vægt på behandlinger med diæter og bade. De mange kilder i det sydøstlige hjørne af Dyrehaven gav et naturligt grundlag for sådanne behandlinger, og navnet Douchebads Mose er et minde om en af disse aktiviteter, hvor det sunde vand blev pumpet op i en beholder og derfra silede som en kold, mild regn ned over patienten.

Blandt Klampenborg Badeanstalts tilbud var også søbade, altså badning fra stranden i Øresund. Det havde ikke været muligt at købe et strandareal i direkte forbindelse med badeanstalten. I stedet købte man to ejendomme med strandgrund, "Christiansro" i selve Taarbæk og "Skrænten" i Ny Taarbæk, og indrettede dem som søbadeanstalter for hhv. damer og herrer. Damebadeanstalten på Christiansro blev senere en del af Pension Fønss og eksisterer stadig som det genopførte "Bindesbølls Hus" Taarbæk Strandvej 82. "Skrænten", der ligesom Klampenborg Badeanstalts øvrige bygninger var tegnet af arkitekten M. G. Bindesbøll, blev hurtigt solgt igen og en ny herrebadeanstalt anlagt ved Christiansro. "Skrænten"s dobbelte træbygning blev opdelt i to ejendomme, "Sydskrænten" og "Nordskrænten". Heraf eksisterer nu kun en ganske lille del i form af træhuset Strandvejen 640.

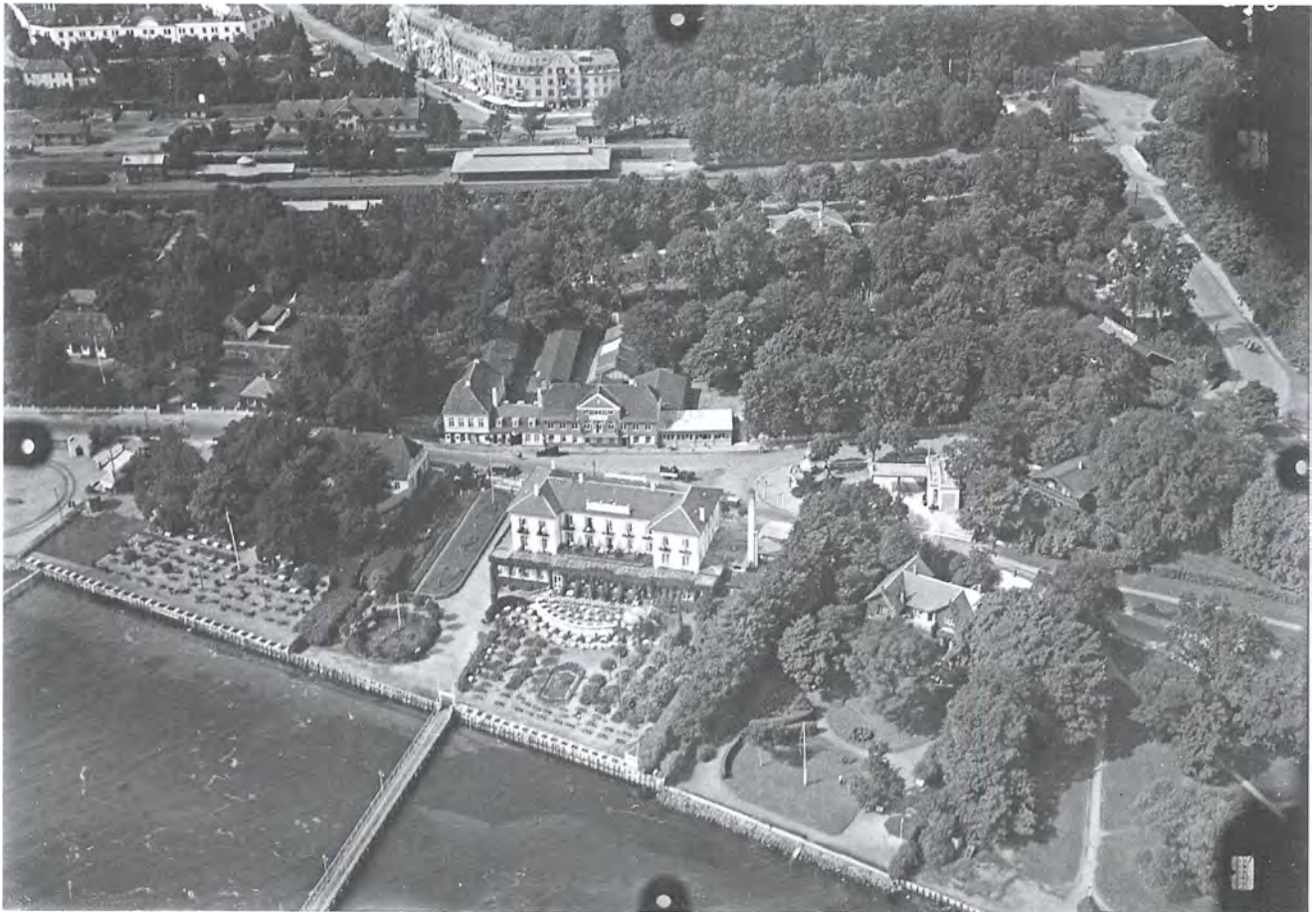

Udsnit af kort over det sydlige Taarbæk og Klampenborg med angivelse af, hvor de i teksten nævnte bygninger lå. ©Kort og Matrikelstyrelsen.

Klampenborg og Bellevue

Trods sine oprindelige intentioner fik Klampenborg Badeanstalt imidlertid hurtigt karakter af et mondænt feriecenter med mange faciliteter, som også kunne benyttes af dagturister, f.eks. dets restaurant og café. Som badeanstaltens centrum lå en stor koncertsalsbygning med kvadratisk grundplan og højt spidst stråtag. Langs med skrænten ned mod Taarbæk Strandvej lå en bred promenade for spadserende, Langelinie, med udsigt

Bellevue og en del af Klampenborg i 1929. Foroven ses Klampenborg Station. Derunder ses Gammel Bellevue ud til den trekantede plads, hvor Strandvejen delte sig i to grene, der for oven førte ind til Dyrehaven og for ned gennem Taarbæk. På strandsiden af pladsen anes Bellevue Kro under træerne til venstre. Bellevue Strandhotel med haveanlæg og det inderste af dampskibsbroen ses nederst. Yderst til venstre ses sporvognssløjfen med endestationen for Linie 14. Øverst helt til højre ses Peter Lieps Vej ind til Dyrehaven.

Klampenborg og Bellevue

Klampenborg Badeanstalt var opført i 1845 som medicinsk kurbad, men blev efterhånden brugt som ferieejligheder. Husene, der var tegnet af arkitekten M. G. Bindsbøll, var delvis opført af træ og kaldtes cottager (herunder og til venstre). Herover "Skrænten" i sin oprindelige skikkelse o. 1850, dengang det nordligste hus i Ny Taarbæk (H. G. F. Holm).

Badeanstaltens mest markante bygning var den store koncertsal med det spidse tag. Bygningen blev også anvendt til udstillinger, her Taarbæk Grundejerforenings udstilling af gamle Taarbæk-billeder i 1909. Udstillingen var ment som begyndelsen til et Taarbæk Museum, der imidlertid ikke blev til virkelighed. Men udstillingen kan betragtes som en spire til den nuværende Taarbæk Samling.

over Øresund. Længere inde på arealet fandtes også en nord-sydgående kørevej, der forbandt de vigtigste service- og beboelsesbygninger.

Efter de første sæsoner tabte Klampenborg Badeanstalt nyhedens interesse, og der fulgte nogle år med faldende omsætning. Anlæggets popularitet voksede imidlertid igen efter åbningen af jernbanen fra København til Klampenborg i 1863, og i 1866 blev badeanstalten udvidet med et stort nyt hotel, tegnet af arkitekten J. H. Nebelong. "Klampenborg Badehotel" kom til at ligge ned til Taarbæk Strandvej ud for Den Gule Cottage, altså på det område som nu kaldes Staunings Plæne. Badehotellet blev nu centrum i Klampenborgs selskabsliv helt frem til årene under 1. Verdenskrig.

På søsiden af Taarbæk Strandvej over for hotellet lå nogle små landsteder, bl.a. C. F. Tietgens tidligere landsted. De blev i 1892 opkøbt af Klampenborg Badehotel, som året efter her anlagde den luksuøse Klampenborg Strandpavillon. Pavillonen skulle aflaste hotellets restaurant og skaffe det direkte adgang til stranden.

I forlængelse af den oprindelige sydgavl fra 1866 fik Klampenborg Badehotel i slutningen af 1890'erne en ny tre etagers værelsesfløj langs med Taarbæk Strandvej. Hermed havde hotellet fået sit endelige udseende, som det bevarede til en ødelæggende brand i vinteren 1923.

I mellemtiden var i 1896 det luksuøse Bellevue Strandhotel blevet opført og havde stillet det ældre badehotel lidt i skygge, og nu blev Strandhotellet det mondæne centrum frem til 1973, hvor også det blev revet ned.

På dette tidspunkt var stort set hele den øvrige gamle feriebebyggelse fra storhedstiden omkring 1. Verdenskrig forsvundet. Den imponerende, men stærkt forfaldne koncertsal måtte nedrives i 1923. Cottagerne fungerede som ferielejligheder frem til 1937, hvor også

de blev revet ned. Det smukke traktørsted Gamle Bellevue fra 1700-tallet blev revet ned i 1934, hvor arkitekt Arne Jacobsens hvide bolig- og teaterkompleks Bellavista blev opført på stedet. Strandpavillonen blev revet ned i 1935, da Bellevue Strandbad og Staunings Plæne blev anlagt.

Enkelte spor af Klampenborg Badeanstalts omfattende feriemiljø findes stadig i Cottageparken. Man kan fra Den Gule Cottage følge badeanstaltens kørevej tværs over nedkørslen til Taarbæk mod nord frem til Den Røde Cottage. Når man fra denne ser mod øst ud imod Øresund, ville man i 1845 have set badeanstaltens hhv. restaurant og café på hver side og koncertsalen lige foran sig. Bag ved koncertsalen ville man have set den høje flagstang med splitflaget, der markerede anlæggets midtpunkt, og den brede trappe ned til Taarbæk Strandvej.

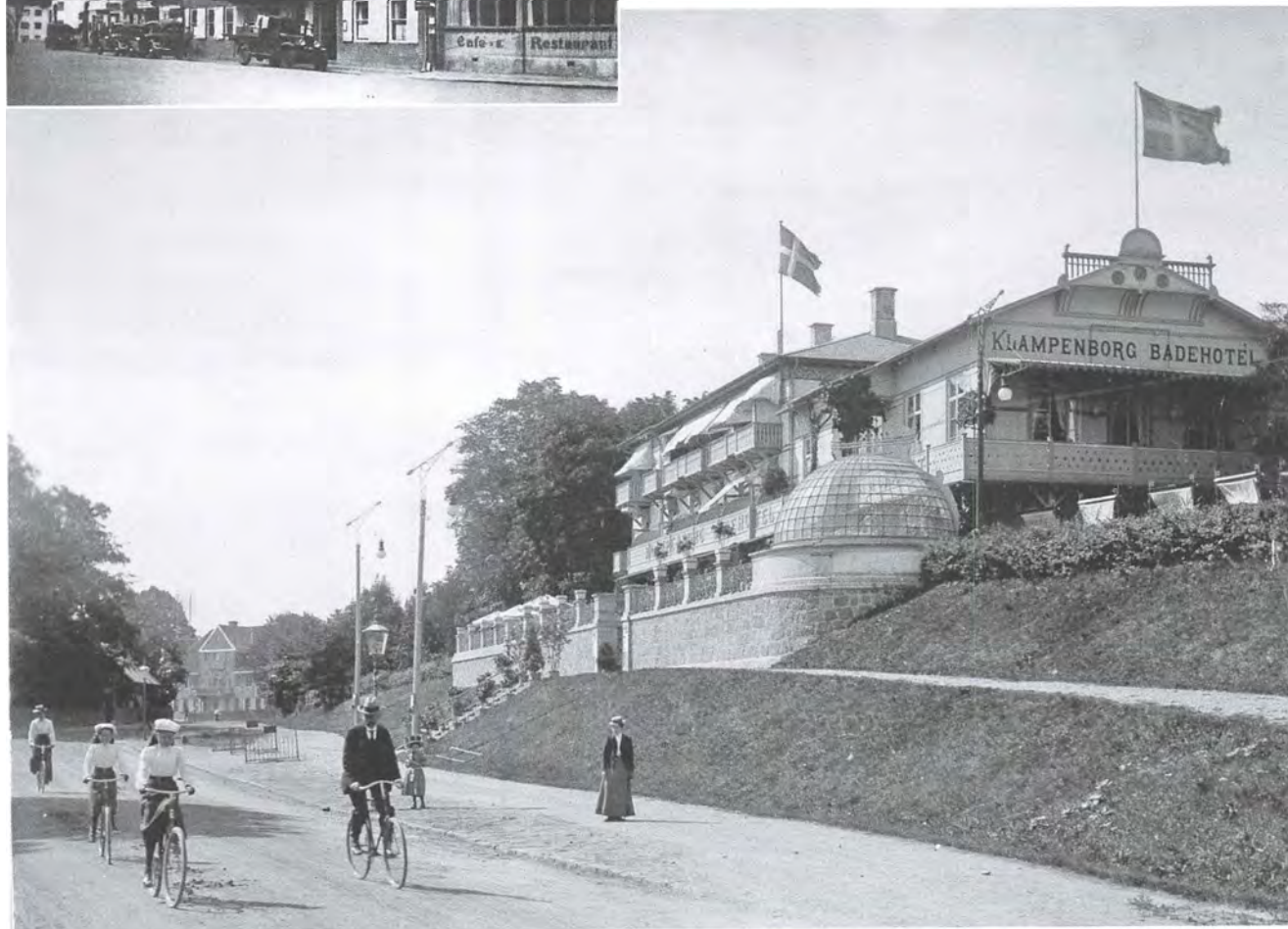
Da Klampenborg Badehotel (næste side) blev opført, blev det på sydsiden forsynet med et ottekantet tårn, som imidlertid efter kort tid blev fjernet.

Klampenborg og Bellevue

Klampenborg Badehotel (nederst) blev opført i 1866 som en vigtig udvidelse og fornyelse af Badeanstalten. Hotellet fik i 1897 tilbygget en tre etagers forlængelse på sydgavlen. Den runde kuppel i forgrunden er taget på badehotellens koncertribune. I baggrunden ses Gammel Bellevue, som også er motiv for billedet fra slutningen af 1930'erne til venstre. (Lokalhistorisk Arkiv for Gentofte Kommune).

Litteratur om Taarbæk

- Bang, Herman: Københavnske Skildringer. 1954. s. 121-32: Landliv (om Taarbæk, opr. trykt i Nationaltidende 18. juli 1880).
- Berger, Karl: Gas i Gjentofte 1893-21. Juni-1943. 1943.
- Blade af Taarbæk Sogns Historie, udgivne af Taarbæk Grundejerforening, 1909.
- Bogen om Dyrehavnen. 1970. (s. 161-77: Stokkerup).
- Bramsen, Bo (red.): Strandvejen. 1995. Bind 1-2. -, Bolette, og Claus M. Smidt: Strandvejen her og nu. 2009. Bd. 1-2.
- Børnehuset Taarbækdal 1880-2005. Jubilæumsskrift 125 år. 2005.
- Christensen, Karen: Fra Balber Kræstersens Dave (Lyngby-Bogen 1956 s. 50-58).
- Flindt Larsen, Morten: Med damp tog til Dyrehavnen. Klampenborgbanen 1863-1934. 2000.
- Gamrath, Poul: Fra Taarbæk Sogn (Lyngby-Bogen 1956 s. 39-49).
- . Fra Taarbæk Sogn (Lyngby-Bogen 1988 s. 125-42).
- . Fra Taarbæk Sogn (Lyngby-Bogen 1989 s. 107-20).
- . Om Taarbæksdal efter Optegnelser af Fabriksejer Chr. Ferslew (Lyngby-Bogen 1967-69 s. 188-96).
- . Taarbæk Kirke (Lyngby-Bogen 1989 s. 5-12).
- Harkjær, Ole: Taarbæk – selvgroet og planlagt. Forsøg på planlægning i en selvbevidst bydel (Lyngby-Bogen 1989 s. 125-42).
- Haste, William: Strandvejen, dens Huse og Mennesker. 1930.
- Henriksen, Flemming: Taarbæk Idrætsforening gennem 100 år 1908-2008. 2008.
- Hjorth, Karen, og Jeppe Tønsberg: Da Lyngby blev Lyngby-Taarbæk. Lyngby, 2012.
- Ingemann, L.: Dansk Fiskerihaandbog. 1944. (S. 156-66).
- Johansen, Jens: Taarbæks butikker (Lyngby-Bogen 2007 s. 145-65).
- Jørgensen, Bent: Stednavne i København og Københavns Amt. Sokkelund Herred, Sjællandsdelen, 2006. s. 242-43, 253, 270, 293.
- Kapsejladsen ved Klampenborg den 11te Juni 1869 (tegning af Carl Baagøe gengivet i Illustreret Tidende 10.1868-69 s. 372).
- Laursen, Jørgen og Peter Fuglsang: Taarbæk Skole (Lyngby-Bogen 2009 s. 19-28).
- Linvald, Steffen: Klampenborg, Taarbæk. Mellem fiskere og landligere. 1978.
- Landevejen i strandkanten. Fiskerlejer, lyststeder og gårde langs Øresunds kyst. 1964.
- . M. G. Bindsbøll i Taarbæk. Damebadeanstalten på Christiansro. Lyngby, 1980.
- Lorentzen, N. S.: Mine Livserindringer (Meddelelser fra Historisk-topografisk Selskab for Gentofte Kommune. Bind 2, 1929-32, side 241-339).
- Marstrand, Jacob: C. F. Tietgen. Et Livsbillede. 1929.
- Møller, Jan: Strandmøllen. 1992.
- . Strandvejens fiskerlejer. 1994.
- Nordsjællands Elektricitets og Sporvejs Aktieselskab 1902-1927. 1927.
- Hvor kørte de.? Sporvognsnet i Københavnsområdet. Københavns Tekniske Skole, 1983.
- Nystrøm, Eiler: Fra Nordsjællands Øresundskyst. 1938. (s. 398-410 Taarbæk og Springforbi).
- Packness, Ida: Taarbæk Apoteks historie (Lyngby-Bogen 1986 s. 51-67).
- Rasmussen, Birthe Eshington (red.): Taarbæk Kirke 125 år. 1989.
- , Holger: Fiskeriet fra Taarbæk (Lyngby-Bogen 1989 s. 49-84).
- Scheel, Ulla: Taarbæk Asyls historie. 1975.
- . Taarbæk Menighedsbørnehavn 1880-1980. 1980.
- Sinding, Michael: Strandvejsbussen. 1986.
- Skipper Nielsen, Jørgen og Steen Flindt: Idræt i Lyngby-Taarbæk Kommune (Lyngby-Bogen 1991 s. 7-96, bl.a. Taarbæk Idrætsforening (1908), Taarbæk Håndbold- og Gymnastikforening (1964), Taarbæk Sejlklub (1939), Taarbæk Svømmeklub (1974), Taarbæk Tennis Klub (1932), Taarbæk Vandskiklub (1979)).
- Skovgaard-Petersen, O.: Nordskrænten og familien Skovgaard-Petersen (Lyngby-Bogen 1972-73 s. 92-107).
- Steffensen, Johan: Lodsens familiegravsted og historien bag det (Lyngby-Bogen 1989 s. 33-48).
- Strandvejens Vejviser for 1885. 1885. (Senere lokale vejvisere 1896, 1898, 1910-).
- Thomassen, P.: Kystbanen. 1972.
- Topstøe-Jensen, Hans, og Ingvar Nielsen: Taarbæk Fiskeres Sangforening "Brage" og Taarbæk omkring 1881 (Lyngby-Bogen 1981 s. 5-48).
- Topstøe-Jensen, Hans: Husnavne og husnumre på Strandvejen i Springforbi (Lyngby-Bogen 1989 s. 121-24).
- . Taarbæk Grundejerforening og dens rolle i Lyngby-Taarbæks kommunalpolitik 1882-1914 (Lyngby-Bogen 1983 s. 65-104).
- . Taarbæk Kro. Et 300 års jubilæum (Lyngby-Bogen 1986 s. 5-50).
- Topstøe-Jensen, Torben: Fem mil langs Øresund. Strandvejens historie. 1968.
- Trige, Mogens: 40 år på Lyngby-Taarbæks skoler (Lyngby-Bogen 2009 s. 151-66, heraf s. 158-61 om Taarbæk Skole).
- Tæt på Øresund – Jubilæumsskrift om Taarbæk Havn og Taarbæk Sejlklub. Redigeret af Niels Bolt Jørgensen, John Menå og Jens Stage Petersen. Taarbæk, 2014.
- Tønsberg, Jeppe: Taarbæk Kirkegård (Lyngby-Bogen 1989 s. 13-32).
- . Taarbæk Havns tilblivelse (Lyngby-Bogen 1989 s. 85-106).
- Taarbæk Asyl 1881-1906. 1906 (4 sider, et eksemplar findes i Det Kongelige Biblioteks Småtrykssamling, heri også: Taarbæk Asylselskabs medlemsliste og årsregnskab 1901/02-1918/19).
- Taarbæk Idrætsforening 1908-1933. 1934.
- Taarbæk Kirke 150 år. 2014.
- Taarbæk Nyt. 1973-.
- Uldall, Kai: Hvad Lyngby-Taarbækfolk ejede. Fra dødsboskifter 1718-20 (Lyngby-Bogen 1963-65, s. 157-80)(skiftet efter Hans Hansen s. 167-69).
- Wahl, Peter: Vejnavnene i Lyngby-Taarbæk Kommune (Lyngby-Bogen 1992).
- Wielandt Hansen, Knud Arne: Friske fisk, lille frue (Lyngby-Bogen 1972-73 s. 108-15).
- Wohlert, Inge: Imperativiske Stednavne (Ti Afhandlinger. Udgivet i anledning af Stednavneudvalgets 50 års jubilæum, 1960, s. 63-95)(om Springforbi m.fl.).
- Waage, Klaus: Springforbiplanen 1936-2012 (Lyngby-Bogen 2012 s. 51-78).
- Zeeberg, Nils Kr.: Linie 14. Trafikken ad Strandvejen til Klampenborg. 1975.

Navneregister

Registeret gør ikke krav på fuldstændighed, idet en række uvæsentlige stednavne er udeladt. Navne på lokaliteter uden for Lyngby-Taarbæk Kommune kan ikke forventes at være optaget i registeret.

- Aerodan Luftfoto 149
 "Agnete" 122, 124, 125, 128
 Alexandra (engelsk dronning) 74, 164
 Alexandrine (dronning) 45, 134
 Ambt. G. C. C. 141
 Andersen, Carl 57
 -, Cæcilie 100
 -, Jenny 47
 -, Jim Hartvig : se Hartvig Andersen, Jim
 -, Lis Inge 85
 -, Marie 161
 -, Ole 136
 "Arnes Bar" 9
 Asger (malersvend) 66
 Asmussen, Christian 119
 Assistenthuset 45
 Asylvej, se Taarbækdalsvej
 Axel Løvdals Vej 21, 22
 Bageriet Vilh. Nygaard & Søn 55
 Bak, Lise 85
 Bane Bøger, arkiv 79
 Bang, Herman 148
 Barakken ved Becksvej 87
 Baumann, Peter 140
 "Beaulieu" 155
 Beck, Søren 21
 Becksvej 21, 87
 "Bellavista" 172
 Bellevue 11, 68, 69, 73, 74, 75, 76, 122, 125, 168, 169
 - Kro 169
 - Strandbad 172
 - Strandhotel 117, 169, 172
 "Belvedere" 68
 Bentzen, C. F. 160
 Benzon, Alfred 99
 -, Bøje 20, 99, 154
 -, Eggert 122, 125
 Berger, Carl 142
 Bering, Hanne Marie 81, 85
 Bertouch, Cathinca Hermine von 96
 Beutner, S. N. 136
 Bidstrup, H. P. 136
 Biilberg, Erich 153
 "Biilbergsminde" 148, 153, 160
 Billums Privatskole 49
 Bindesbøll, M. G. 15, 24, 120, 167, 168, 170
 Bindesbølls Hus 6, 8, 10, 15, 120, 160
 Bing & Grøndahl 156
 Bing, Jacob Martin 156
 Blache, Christian 70
 "Bombegrunden" 22, 24
 Bondebyen 80
 Bondebyens Børnehavn (før Lyngby Asyl) 88
 Borgerlige Liste, Den 145, 146
 "Brage"; Sangkoret 8, 9, 10, 112, 118, 121
 Brandt (skibsbygmester) 122, 125
 Brandts Pensionat 160
 Brede Asyl (Børnehavn) 88
 Broberg, C. A. 124, 125, 156
 Buchardt, Dieter 34
 Buller: se Jensen, Jens
 Burgwaldt, I. 58
 Bødkerbakken 22
 Børnehjælpsdagen 46, 117
 Børnehuset Taarbækdal (før Taarbæk Menighedsbørnehavn) 89
 Baagø, Carl 12, 15, 70, 100, 128
 "Caledonia" 68
 Carlsen, Lars 21
 "Caroline" 122
 Caroline Amalie (enkedronning) 94
 "Centrum" 56, 67
 Charlottenlund Boldklub 118
 "Chr. Winthers Hus" 19
 Christensen, A. 160
 Christian IV 11
 Christian IX 88, 94, 95
 Christian X 2, 45, 74, 134, 135
 Christiansborg Slotskirke 44, 47
 "Christiansro" 6, 15, 21, 160, 168
 Christiansrovej 21
 Collin A. Th. 74
 Cottageparken 24, 116, 119, 172
 Cruusberg, Lis 85
 Dagmar (russisk kejserinde) 74, 94, 164
 Damebadeanstalten på "Christiansro" 15, 168
 Damernes Ærespris 125
 "Dan" 42
 Dansk Forening for Lystsejlad 122, 124, 125
 Dansk Sygeplejerskole Rekreationshjem 165
 "Definen" 49
 Dencker, August 119
 DFDS 68, 69, 70
 "Domus" 22
 Domusvej 22
 Douchebads Mose 168
 Dragør Fiskeriforening 38
 "Dramatisk Forening" 112
 Drechsel, C. F. 41
 Dyrehaven 6, 7, 11, 16, 17, 19, 39, 65, 71, 72, 92, 98, 113, 118, 129, 144, 148, 153, 165, 168, 169
 Dyrehavens Malere 118, 119
 Dyrehavsbakken 100, 168
 Dyrlægård 25
 "Edelslund" 22, 160, 165
 Edelslundvej 11, 22, 27, 98, 100, 106, 118, 131
 - 2 96
 - 3 160
 Egebæksvang 11
 Einar (malersvend) 66
 Ellekær, Hans 121
 "Embla" 125, 128
 Emil (sejler) 132
 "Emilies Minde" 153
 "Emma" 68
 Engelsingkolen 80, 82, 84, 137, 142, 143, 145, 147
 Eremitagen 164, 165
 Eremitagesletten 118, 122
 Eremitagevej 22
 "Erichsborg" 153
 Erichsen, Chr. 99
 Espergårde 20, 69
 Fagerlund, Edward 22
 Falch Rønne, Bone 92, 136
 Falk Hansen, Poul 97
 Fenneberg, Paul 22
 "Fijuca" 125
 Finansministeriet 92, 93
 Fischer, Gisela 85
 De Forenede Rutebiler (før De Røde Rutebiler) 78
 Fortunen 140, 141, 164
 Fredensborg Hoftelegraf 45
 Frederik V 100
 Frederik VII 92
 Frederik VIII 74, 94

Register

- "Frejas Sal" (sangkor) 9, 112, 118
 Frieboeshvile 5
 Friedlænder, Jul. 13
 Friis, Jochum 100
 Friluftsteatret i Ulvedalene 65
 "Fyen" (kasernesbib) 70
 "Føllet" 26
 Fønss, Sophie Christine 160, 164
 Fønssvej 21
 Gabriel Jensens Ferieudflugter 119
 "Gamle Svoger"; se Jensen, Johan
 Gammel Bellevue 169, 172, 173
 - Lundtoftevej 8 140
 - Strand 44, 45, 47, 48, 88
 - Taarbæk 102, 114, 148
 Gamrath, Poul 8, 97
 Gantzel, Emilie 160, 164
 Garrn, Johann 55, 136, 137, 144, 145
 "Gefion" (skib) 68, 70
 "Gefion" (rutebil) 75, 79
 Gentofte Kommune 146
 - Kommunes Fattiggård 136
 - Skolekommission 80
 - Sogn 80
 Georg (græsk konge) 74
 Gibraltar 152
 Gilleleje 20
 Glud & Marstrand 105, 160
 Glud, Poul Chr. 105, 108, 141, 160, 167
 Gordon (grosserer) 92
 Gottschalk, Albert 16
 Gribskovbanen 73
 Grosbøll, Thorkild 97
 Den Gule Cottage 24, 172
 "Gutten" 122
 "Gylfe" 68, 70
 Gyllembourg, Thomasine 153
 Hage, Alfred 154
 Hages Rende 19
 Hambro, Carl J. 36
 "Hamlet" 68, 70
 Handelsforeningen for Kongens Lyngby og Omegn 112
 Hansen, Bente 85
 Hansen, C. 160
 Hansen, Christiane 107
 -, Edith 60
 -, Elsa 166, 167
 -, Hans (hotelvært) 107
 -, Hans (direktør) 167
 -, Hans Peter 42
 -, Helga 60
 Hansen, Henning (arkitekt) 157
 -, Henning (cigarhandler) 60, 62
 -, Leila 85
 -, Lisbet Hjort; se Hjort Hansen, Lisbet
 Harkjær, Lise 120
 -, Ole 120
 Hartvig Andersen, Jim 123
 Hasforth Holm, Grethe 85
 Havnegade (Kbh.) 68
 Havnekiosken 8, 9
 Havnevej 21, 30, 41, 57, 110, 141
 Havslunde 124, 156
 Heckmann, Erh. 108
 Heckscher, Mathilde 22
 Hegel, Frederik 157
 Hegnslund 156, 157
 Heiberg, Johan Ludvig 153
 -, Johanne Luise 153
 Hellebæk 20
 Hellerup 73
 - Sporvejsselskab 74
 Helsingør 69, 75, 76, 77
 Helsingør Omnibus-Selskab 75, 77, 79
 "Hertha" 124
 "Hesten" 26
 Hilker, Georg 154, 156
 Hillebrandt, P. F. V. 136
 Hindberg, Chr. 65, 146
 Hinrichsen, Jørgen 85
 Historisk-topografisk Selskab for Lyngby Taarbæk Kommune 5, 8
 Hjalp, Peter 8
 Hjort Hansen, Lisbet 85
 Hjorth Pedersen, Kate 108
 Holbek, Gert 152
 "Holger Danske" 22
 Holm, August 155
 -, H. G. F. 170
 -, Ludvig 119
 Holmen 70
 Holstein, Carl 92
 "Horatio" 12, 68, 70
 HT-Området 79
 "Huggertpokalen" 131
 Humlebæk 11, 69
 Husager, Holger 134
 Hven 21
 De Hvide Busser (Hørsholm) 79
 "Hvidøre" 164
 Hvidøre Rev 122
 - Skole 80
 Hviid, Svend Aage 120
 Højbjerg, Ruth 85
 Hørsholm 75, 79
 Haagensen, Wilhelm 28, 34, 41, 50, 100, 101, 104, 105, 136, 141
 Indenrigsministeriet 32, 104
 Ingvarsen, Maganese 88, 89
 International Knarr Championship 132
 Irving, Erling 66, 87, 129
 Iversen, Hanne Kaare; se Kaare Iversen, Hanne
 Jacob Holms Plads 122
 Jacobsen, Anna 136, 145, 146
 -, Arne 172
 -, Lorenz 25
 -, P. C. 25
 -, Wald. 58
 Jakob (discipel) 95
 Jakobsen, Georg 136
 Jens (sejler) 132
 Jensen, Andrea 147
 -, Anna 161
 -, Arthur 108
 -, Axel E. 52
 -, Birthe 10
 -, Chr. 64
 -, Inger Irma 52
 -, Ingvar 116
 -, Jens 67
 -, Jens Ole 47
 -, Johan 41
 -, Marie 47
 -, Nicolai 111
 -, Niels 10
 -, Nielsigne 47, 104
 -, Pauli 116
 -, Rasmus 47, 104
 -, Tage 57
 -, V. E. 52
 Jespersen, Bjarne 129, 133
 Johanne fra Skovshoved 47
 Johannes (discipel) 95
 Johansen, Jens 27, 58, 64
 -, Kristine 47
 -, N. J. 74
 -, Svend 28, 32, 92, 136
 Johnsen, Georg 62, 136, 145, 146
 "Jylland" (fregat) 70
 Jørgensen, Bent 11
 -, Ole 85
 -, P. C. S. 22, 136
 Jørgensensvej 22
 "Kalifen" 122
 Kapelvej; se Kirkevej

Register

- Karl Nielsens Bageri og Konditori 54
Kastrup Fiskeriforening 38
Kaufmann, Axel 136
Kemp, Gerhard Peter Brammer 88, 96, 97
Kierskou, F. C. 14
Kildevej 21, 23
Kirkevej 22, 96, 98
Klampenborg 11, 15, 20, 22, 23, 41, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 99, 100, 104, 124, 148, 164, 168, 169, 172
- Badeanstalt 11, 12, 24, 61, 68, 92, 104, 120, 121, 141, 160, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173
- Badehotel 160, 168, 172, 173
- Skovfogedhus 19
- Station 71, 74, 165, 164, 168, 169
- Strandpavillon 172
Klampenborgbanen 11, 172
Klitz, Peter 119
Klopstocks Silkefabrik 136
"Klub Taarbæk" 87
"Knokkelroden"; se Petersen Lauritz
Knud (arveprins) 135
Knudsen, Jytte 85
Kommunebygningen (Lyngby) 137, 140
Det Kongelige Bibliotek 24, 28, 38, 108, 149
Det Kongelige Københavnske Skydeselskab 67
Kongevejens Skole 84
Konow, brødrene 122
Det Konservative Folkeparti, 22
Kort og Matrikelstyrelsen 168
Kosmorama 58
Krigsministeriet 106
Kromann Schmidt, Albert 85
Kronborg 84
"Krydsradmiralen": se Nielsen, Christian
Krøger, Grethe 118
Kulturministeriet 45
Kultusministeriet 92, 93
Kunstakademiet, Samlingen af Arkitekturtegninger 15
"Kvik" 122
Kystbanen 11, 71, 78, 98
Kystpensionatet 160
København 40, 41, 68, 69, 73, 92, 148
- og Omegns Fiskeriforening 38
Københavns Amts Avis 88, 101, 106, 118, 122, 136
- Amtsråd 144
- Befæstning 37
- Havn 70
- Sporveje 75
københavnsbønder 44
Københavnsegnen 42
Københavnsmetropolen 112
Kørom (kro) 148
Kaare Iversen, Hanne 85
Lampe, P. 161
Lange, Helma 165
Langelinie 169
Lars Carls Vej 21, 43
Larsen, Grethe 58
-, Ingeborg 58, 160
-, Lise Lotte 27
-, Peter 136, 137, 144, 145, 146
Laursen, Michael 129, 133
Ledvogterhuset ved Trepilevej 87, 118
Lemche, Johan 137, 144, 145
Lille Signe, se Jensen, Nielsigne
Lillebror-lotteri 117
Lindegaard, Svend 42, 43, 48
Lindevej 22
Lindvald, Steffen 167
"Lingeri, Keramik og Kunst" 58
Linje 4 (sporvogn) 76
- 14 (sporvogn) 74, 169
- 160 (rutebil) 78
- 168 (rutebil) 78
Liste A, se Borgerlige Liste, Den
- C, se Taarbæk Listen
Lokalhistorisk Arkiv for Gentofte Kommune 68, 76, 141, 143, 173
Lorentzen (vognmand) 88, 136
-, Anders 25
-, F. C. 22
-, Lorentz 25
-, N. S. 25, 148
-, Niels 25
Lorentzensvej 22
Louise (dronning) 94
Lovisa (dronning) 74
Lundtofte Asyl 88
Lyngby 20, 77, 78, 98, 112, 140, 141, 142, 147
- Apotek 61
- Asyl 88
- Brandvæsen 23
- Fattiggård 135
- Fattigkommission 136
- Gasværk 142
- Hovedgade 140
- Håndværkerforening 112
- Kirke 92, 95, 141
- Kommune 89, 112, 136, 141, 142, 144
- Kommunes Sundhedskommission 34, 104, 141
- Roklub 128
Lyngby Rådhus 83
- Skole 80, 137, 142, 143, 147
- Skolekommission 136
- Sogn 88, 96, 136
- Sogneforstanderskab 92, 93, 136
- Sogneråd 28, 32, 51, 55, 104, 140, 141, 142, 144
- Sogns menighed 92, 93
- Søj 128
- Torv 121
Lyngby-Taarbæk 9, 17
-- Kommunalbestyrelse 83
-- Kommune 5, 12, 20, 24, 25, 37, 51, 70, 82, 86, 87, 89, 92, 102, 112, 114, 118, 119, 136, 138, 144, 150, 156, 162
-- Kommunes Kunstfond 4, 16
-- Sogneråd 22, 137, 144
- - Stadsarkiv 5, 7, 14, 16, 19, 34, 70, 102, 114, 138, 150, 162
- Vandværk 140, 141
"Lystofte" 165
Lüthcke (familien) 27
-, F. 56
-, Henry 56
-, Jørn 56
Lønborg-Jensen, Aage 82
Løvdal, Karen 165
-, Axel 21, 22, 116, 136, 165
-, Palle 136
M/S Museet for Søfart 70
Madsen, E. M. 58
Magasin 99
Magdahl Nielsen, Johannes 156
Magnussen, Arne 7
Marie ved Bækken, se Jensen, Marie
Martensen, H. L. 95
Mathiassen, Jørn 26, 27
Mattsson, Axel 99
Mester Hans, se Rasmussen, Hans
Mikkelsen, Carsten 85
Mirakelsmeden 64
Molevej 21
Monrad, D. G. 95
Mortensen (vognmand) 136
Munch, Edvard 34
Munch-Museet 34
Munch-Petersen, Birgit 85
Møller (pensionatsværtinde) 160
Mølleåen 19, 148, 158
"Naja" 122, 124, 125, 128
Nationalmuseets buegang 46
"Natuglen" (Taarbæk Kro) 27
Naturstyrelsen 157

Register

- Nebelong, N. S. 156
 -, J. H. 172
 Neergaard Nielsen, Jette 85
 "Neptunus" 15
 NESAs, se Nordsjællands Elektricitets og Spor-
 vejs aktieselskab
 Nicolaysen, A. 136
 "Niels Post", se Jensen, Niels
 "Niels Tysk", se Nielsen, Niels
 Nielsen, Arthur 119
 -, C. 160
 -, Christian 133
 -, Ella 48
 -, Ingvar 136, 146
 -, Jette Neergaard : se Neergaard Nielsen, Jette
 -, Karl 54
 -, Niels 41
 Nordahl Petersen, Annelis 85
 Nordbanen 69, 71
 "Nordly" 21, 22
 Nordlyvej 21, 22, 78
 Nordlyvej-kvarteret 30
 Nordre Molevej 8, 21, 100, 104
 Nordsjællands Elektricitets og Sporvejs Aktie-
 selskab 74, 142, 143
 "Nordskrænten" 14, 168
 Norske Hus 76
 Nully Brown, Peter de 99
 Ny Stokkerup 20, 154
 - Taarbæk 6, 11, 12, 14, 20, 23, 62, 68, 69, 99, 138,
 141, 148, 149, 152, 170
 Nye Værk (Strandmøllen) 158
 Nygaard, Vilhelm 55
 Nærum 61, 87
 Nørmark, Otto 79
 Ole Reimann-Jensens Bageri 54
 - Steffens Vej 21
 Olesen, Flemming 85
 Olsen (blikkenslagere) 58
 -, A. F. Th. 67
 -, Annie 85
 -, Hans Jørgen 43
 -, Jens 136
 -, Knud H. 64, 119
 -, Lars 67
 -, Laura 47
 -, Mine 43
 -, Mogens 49
 -, Ole Vilh. 136
 -, Peter Lauritz 62
 Ordrupgaard 34
 Osmani, Sofia 5
- Parcelvej 22
 Patricia 165
 Pedersen, Ebbe 118
 -, Kate Hjorth: se Hjorth Pedersen, Kate
 -, Line 48
 Pension A. Petersen 160
 - C. F. Bentzen 160
 - C. Hansen 160
 - C. Nielsen 160
 - Fønss 21, 120, 160, 161, 164, 168
 - Gantzel 160
 - Ingeborg Larsen 160
 - Maud 160
 - Skovnæst 160, 165
 - Søfryd 160
 "Per Søren", se Sørensen, Per
 "Per Søren Søren", se Sørensen, Søren
 Peter (discipel) 95
 - Lieps Vej 169
 Peter, se Petersen, Peter
 Petersen (pensionatsværtinde, enkefrue) 160
 -, A. 160
 -, Bodil 85
 -, Oluf 43
 -, Peter 43
 -, Theodor 2, 134, 135
 -, Lauritz 48
 "Petzes Albert" 60
 "Pioner" 42
 Piper, Emil 137, 144, 145, 146
 -, Wilhelm 22
 Pjuske (and) 27
 Paaskesen, Charlotte 97
 Quist Pedersen, Margit 85
 Rafsted, Torben 85
 "Rarberg" (kran) 133
 "Rarberg", se Nielsen, Christian
 Rasmussen, Birthe 8, 9
 -, Hans 100
 -, Kjeld 9
 -, Martin S. 118, 119
 -, Vilhelm 137
 Rastrup, J. A. C. 8
 Rathjen, Ehler 92
 Ravn, Marie 51
 -, Sophus Matthias 35, 51, 109, 136
 -, Aage 51
 Reimann-Jensen, Ole E. 54
 Rensningsanlægget i Bondebyen 141
 Richs-koncernen 156
 Rigsarkivet 17
 Rines Badehuse 167
- Ring, Jørgen 132
 "Rita" 2, 134, 135
 Roager, Poul 85
 Roforeningen "Thetis" 122
 "Rohdesminde" 160, 165
 Rosdal, Ejner Steen 85
 Rowan, William R. 73, 125
 Rungsted 20, 69, 75, 76, 78
 Rygner, H. V. 102, 114, 138, 150, 162
 Den Røde Cottage 24, 172
 De Røde Omnibusser 77
 Rørdam, Peter 92, 93, 94, 95
 Salomon, Holger 75, 76
 Salomonsen, Carl 156
 -, J. S. 22, 24
 -, Zerline 24
 Sandbæk, Richard 136
 "Scandia" 73, 125
 Schlawitz, Øjvind 97
 Schmidt, Albert Kromann:
     se Kromann Schmidt, Albert
 -, Jørgen B. 136
 Schuldt, Marx 55, 56, 65, 165
 "Shamrock" I-V 128
 Sibbern, H. S. 154
 Simonsen, Arne 67
 "Simplicita" 96
 Skjøtt-Pedersen, Lise 2
 Skodsborg 69, 75, 77, 78
 "Skomagerhuset" 9, 101
 "Skomagerens Hus", se "Skomagerhuset"
 Skouvært, Hans Hansen 100
 Skovkapellet 94
 Skovløberhuset ved Trepilelågen 113
 Skovshoved 20, 41, 42, 44, 69, 80
 - Elektricitetsværk 142, 143
 - Fiskeriforening 38
 Skovvej 22, 27, 33, 51, 54, 65, 100, 105, 106, 160,
 165
 "Skrænten" 168, 170
 "Skærsommer" 21
 Skærsommervej 21
 Sletten 20, 69
 Slotsholmskanalen 47
 Slukefter 74
 "Smukke Bentsine", se Sørensen, Bentsine
 "Snap" (J60) 123
 Snekkersten 20, 69, 71
 "Snip" (J42) 123
 "Snude" (J81) 123
 Sommervej 21
 Sorgenfri Slotspark 140, 141

Register

- Springforbi 11, 12, 17, 19, 20, 22, 71, 72, 99, 112,
141, 148, 150, 156, 162,
- Oliemølle 136, 148
Springforbiplanen 148
Springforbivej 22, 71
Stage, Mads 4
Statens Skadedyrlaboratorium 156
Statsskovvæsenet 98, 156
Staunings Plæne 24, 172
"Steff Pølser" 99, 149
Steffen, Emilie 105
Steffensen, J. P. 99, 149
-, Ole 21
Stephensen, Jens 123
-, Karl 123
-, O. 122
Sterm, S. 40
Stokkerup 11, 17, 141, 148, 154
- Kloak 141
Stokkeruphuset 19
"Stolpegården" (fattiggård) 136
Storkøbenhavn 48, 132
Strandmøllekroen 77, 158
Strandmøllen 9, 11, 17, 19, 20, 39, 72, 77, 99, 148,
156, 158
Strandmøllens Renseanlæg 131, 141, 142
Strandpavillon 24
Strandvejen 19, 20, 68, 73, 75, 98, 99, 100, 125,
141, 143, 148, 156, 169
- 622 148
- 632 68
- 634 68
- 640 168
- 653 52
- 653-695 149
- 677 68
- 687 68
- 709 153
- 717 152
- 724 20, 154
- 726 154
- 740 156
- 758 155
- 768 149
- 835 156
- 847 156
- 859 157
Strandvejens Dampsporvognsselskab 73
Strandvejs Automobilet, A/S 75
"Strandvejsbussen" 76, 77, 78, 79
Strandvejsgasværket 23, 142
Strindberg, August 21
Suhr, O. B. 93
Svendsen, Ole 41
Svitzer, Emanuel 124
"Sydskrænten" 69, 168
"Sælhunden" 128
"Søbo" 21
"Søborg" (villa) 21, 77, 78, 166, 167
"Søde", se Hansen, Henning
"Sølyst" 67
Sørensen, Bentsine 47, 147
-, M. P. 54
-, Per 41
-, Søren 134, 135
"Søvang" 22, 23, 24
Søvej 21, 26, 27
Teglgaardsvej 143
Teilmann Olsen, Lise 85
Th. Thriges fabrik i Odense 75, 79
Tharaldsen, P. 136
Theil Christiansen, P. 136
Thielemann, Claus 85
Thomsen (graver) 64
Thors Bæk 11
Thorvaldsens Museum 13
Tietgen, C. F. 24, 28, 30, 37, 93, 122, 124, 125, 128,
172
TIF' Seniorhold 116
Tingvalla 128
Tjørnebækken, se Tornbeck
Topsøe-Jensen, Hans 8, 100
Tornbeck 11
Trepilelågen 22, 77, 100, 118, 119
Trepilevej 20, 22, 23, 99, 118, 148, 149
"Triangel" 75
Trianglen (Østerbro) 73
Trongårdsskolen 86
Tuborg Havn 142, 145
Tuborg-Klampenborg Elektriske Sporvej 74
Taarbæk Apotek 61, 87
- Asyl 88, 89, 112
- Badehotel, se Taarbæk Hotel
- Bakke 52, 55, 148, 149
- Bede- og Skolehus 80, 92
- Bibliotek 78, 87
- Dampskibsbro 70
- Fiskeres Arbejderorganisation 121
- Fiskeres Sangforening "Brage", se "Brage",
Sangkoret
- Folkeørnehave (før Taarbæk Asyl) 89
- Fritidscenter 87
- gamle Skole 15, 80, 81
Taarbæk Grundejer- og Borgerforening, se
Taarbæk Grundejerforening
- Grundejer- og Kommunalforening, se Taar-
bæk Grundejerforening
- Grundejerforening 8, 10, 71, 112, 141, 142, 144,
171
- Havn 2, 4, 9, 10, 11, 15, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35,
36, 37, 38, 39, 41, 45, 48, 49, 78, 104, 122, 124,
128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135
- Havnemole 122
- Hotel 2, 30, 34, 38, 51, 57, 88, 101, 102, 105, 106,
107, 108, 109, 110, 112, 119, 141, 147, 160, 167;
se også Taarbæk Kro
- Idræts Forening (før Taarbæk Idræts Klub) 9,
87, 112, 116, 118
- Idræts Klub, se Taarbæk Idræts Forening
- Kilde 21, 23
- Kiosk 60
- Kirke 7, 9, 10, 11, 16, 22, 64, 71, 80, 90, 91, 92,
98, 104, 121
- Kirkegård 11, 98, 99
- Kro 2, 7, 27, 33, 34, 41, 50, 57, 100, 101, 108, 111,
129; se også Taarbæk Hotel
- Kulturcenter 8, 86
- Kyst Kollegiet 120, 160
- Listen 137, 145, 147
- Manufaktur & Trikotageforretning 58
- Mejeri og Osteforretning 58
- Menighedsørnehave (før Taarbæk Folkeør-
nehave) 89
- Menighedsråd 10
- Museum 171
- Nyt 10
- Parcelvej 22
- Rende 92
- Samlingen 5, 8, 9, 10, 45, 58, 134, 171
- Sangforening 88, 112
- Sejlklub 2, 6, 9, 10, 87, 111, 112, 116, 123, 124,
128, 130, 131, 132
- Skole 6, 8, 9, 33, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 109,
117, 143, 145, 147
- Socialdemokratiske Forening 121
- Sogn 9
- Stolen (Lyngby Kirke) 92
- Strand 15
- Strandvej 20, 21, 22, 24, 26, 27, 30, 33, 76, 84, 93,
98, 108, 110, 122, 133, 141, 145, 147, 148, 169,
172
- - 34 62
- - 36 62
- - 38 62
- - 39 64

Register

- Taarbæk Strandvej 40 24
-- 42 21
-- 48 21
-- 52 55
-- 56 65
-- 59 27, 67, 160, 165
-- 59A 56
-- 60 21, 23
-- 69 25
-- 71 60
-- 72 26
-- 73 160
-- 73-77 58
-- 74 160, 166, 167
-- 76 58, 66
-- 77 67
-- 82 128, 160, 168
-- 84 89
-- 85 60
-- 86 61, 87
-- 88 87, 128
-- 90 101
-- 91 83
-- 93 51
-- 94 101
-- 96 9
-- 102 57, 111
-- 103 160
-- 104 104
-- 111 96
-- 116 55
-- 118 160
-- 137 160
-- 140 20
-- 141 52
-- 142 148
-- 142-146 153
-- 152 20
-- 237 20
- Svømmeklub 112
- Søbad 166, 167
- Tennis Klub 9, 10, 24, 112, 118, 119
- Vandskiklub 112
Taarbæk-Vedbæk Fiskeriforening 38, 112
"Taarbækdal" 25, 101, 106
Taarbækdalsvej 7, 11, 19, 22, 89, 106, 108, 160
- 13 88, 89
- 15 89, 160, 165
"Taarbækhave" 7, 27, 33, 108
"Taarbækhøj" 7, 83
Taarbækken 11, 19, 28, 30, 100
Thorbech, se Taarbæk
Thorbecks Huuse 11
Vandkur-, Brønd- og Søbade-Anstalt,
se Klampenborg Badeantalt
"Vandpytten" 64
Vedbæk 11, 20, 41, 68, 69, 75, 165
Vett, Emil 99
Villa Maud 21
- Springforbi 149
- Udkig 34
Virum Asyl 88
Volmer, Anders 26
"Vor Ella", se Nielsen, Ella
Watt (grosserer) 92
Werner, Johannes. 136, 137, 145, 152
"Wernerhus" 152
Wessel, Carl Emil 90, 94
-, Theodor 99, 155
Wester, Ole 118
Westermann, Gitte Kjær 136
Widding, Severin 97
Wiggers (malerfirma) 66
-, F. V. 66
-, Gunnar 66, 116
-, Hanne 65
-, Niels 116
-, Poul 116
-, Vilhelm 66
Wiisbye, Anton 65
-, Svend 65
- & Søn (el-installatørfirma) 54
Wilhardt, Hans 108, 129
-, Peter H. 108, 118, 119, 129
"William" 68
Wilmann, Johan 137, 144, 145, 146
Winther Birch, Aase 85
Wissing, Lotte 85
Wolfhagen (kammerherre) 14
"X", se Petersen, Oluf
Yacht-Klubben i Taarbæk 128, 129
Yde, Eduard 116
"Yngling" 128
Ældreboligerne (Taarbæk) 6, 120
Øregaard Museum 100
Øresund 19, 41, 42, 84, 128, 141, 158, 168, 172,
175
Øresundskysten 11, 17, 20, 68, 69, 106, 107
Aalsgaarde 20

*Historisk-topografisk Selskab for
Lyngby-Taarbæk Kommune*

Bestyrelsen i 2014:

Direktør Vagn Andersen

Museumsinspektør mag.art.

Inge Mejer Antonsen

Ingeniør Niels G. S. Friderichsen,
næstformand

Arkivar cand.mag. Karen Hjorth, formand

Direktør Bjarne Jespersen

Datanom Hanne Lise Jørgensen

Forfatteren Jan Møller

Revisor Ole Poulsen, kasserer

Advokat Uffe Thorlacius

Stadsarkivar Jeppe Tønsberg PhD

fhv. borgmester Rolf Aagaard-Svendsen PhD

Selskabets adresse:

Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv

Frieboeshvile

Lyngby Hovedgade 2

2800 Lyngby

Telefon 4588 4383

Telefax 4588 8627

e-mail: stadsarkivet@ltk.dk

LYNGBY-BOGEN 2014
UDGIVET AF HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE
ISBN 978-87-87298-47-6

